

PRÍRUČKA

Uplatňovanie Charty základných práv Európskej únie v práve a pri tvorbe politik na vnútroštátnej úrovni

Usmernenie

Veľké množstvo informácií o Agentúre Európskej únie pre základné práva sa nachádza na internete. Sú dostupné na internetovej stránke agentúry FRA (fra.europa.eu).

Tento dokument v žiadnom prípade nepredstavuje záväzný výklad právnych predpisov, na ktoré sa v ňom odkazuje. Je určený na referenčné účely a má slúžiť ako pomôcka. Nemusí nevyhnutne odrážať – či už ako celok, alebo čiastkovo – stanovisko Európskej komisie.

Europe Direct je služba, ktorá vám pomôže nájsť odpovede na vaše otázky o Európskej únii.

**Bezplatné telefónne číslo (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(* Za poskytnutie informácií sa neplatí, podobne ako za väčšinu hovorov (niektorí mobilní operátori, verejné telefónne automaty alebo hotely si však môžu účtovať poplatok).

Obrázok na obálke: © FRA

Viac doplnujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na internete. Sú dostupné cez server Európa (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2020.

Print	ISBN 978-92-9474-881-2	doi:10.2811/118147	TK-04-18-616-SK-C
PDF	ISBN 978-92-9474-868-3	doi:10.2811/81235	TK-04-18-616-SK-N

© Agentúra Európskej únie pre základné práva, 2020

Reprodukcia je povolená na nekomerčné účely v prípade, že sa uvedie zdroj.

Uplatňovanie Charty základných práv Európskej únie v práve a pri tvorbe politík na vnútroštátnej úrovni

Usmernenie

Predslov

Európska únia sa od roku 2000 opiera o vlastnú listinu práv a slobôd – Chartu základných práv. Táto charta nadobudla právnu záväznosť v roku 2009 a má rovnakú právnu hodnotu ako zmluvy o EÚ.

Možno o nej povedať, že je to veľmi progresívny súbor ľudských práv zahŕňajúci množstvo práv, ktoré v iných zaužívaných listinách základných práv a slobôd chýbajú, a na papieri vyzerá skutočne dobre. Kto pozná základné zásady práva EÚ, dokáže väčšinou hneď vyspať z rukáva, že charta je vždy záväzná pre EÚ a pre členské štáty je záväzná výlučne vtedy, ak „vykonávajú právo EÚ“. Čo však tieto slová z článku 51 charty, ktoré tak často citujeme, reálne znamenajú?

Skutočnosť je taká, že odborníci si často nie sú istí, či sa charta na určitú situáciu naozaj vzťahuje a aká je jej pridaná hodnota. Dokonca aj v odborných kruhoch vo všeobecnosti nevládne jednoznačné porozumenie, pokiaľ ide o otázku, čo patrí a čo nepatrí do rozsahu pôsobnosti charty. Nie je preto prekvapením, že z preskúmania vykonávania charty v praxi po desiatich rokoch od jej nadobudnutia platnosti vyplýva nejasný obraz. Odborníci v oblasti práva – či už sudcovia, zamestnanci verejnej správy, alebo tvorcovia práva a politik – sa na chartu odvolávajú len zriedka. Ak na ňu odkazujú, je to častokrát len povrchný odkaz. Panuje akási atmosféra váhavosti.

Rada Európskej únie preto nabáda členské štáty, aby si vymieňali a mapovali najlepšie postupy a aby vypracovali spoločné nástroje na zvyšovanie informovanosti o charte. Rada okrem toho navrhla, že Agentúra EÚ pre základné práva by mohla pomôcť vyškoliť zamestnancov verejnej správy jednotlivých štátov, a osobitne agentúru požiadala, aby vypracovala návrh príručky k uplatňovaniu charty na vnútroštátnej úrovni pre odborníkov v praxi aj pre pracovníkov bez právnej špecializácie.

Cieľom tejto príručky je podporiť lepšie porozumenie charte, ako aj tomu, kedy je potrebné ju uplatňovať v práve a pri tvorbe politik. Vždy je dobré dať si tú námahu a podrobne preveriť, či sa charta v danej situácii uplatňuje. Aj keď z toho vyplynie záver, že charta sa v danom prípade neuplatňuje, vykonaním takejto kontroly sa zdôrazňuje význam ľudských práv v kontexte práva a tvorby politik. To samo osebe predstavuje úspech, pretože sa tak zvyšuje informovanosť v tejto oblasti.

Predbežný návrh textu vypracovala Dr. Mirjam de Molová z výskumnej komunity Maastricht Centre for European Law. Práce prebiehali pod vedením agentúry a s využitím konzultácií so skupinou expertov pôsobiacich v národných parlamentoch. Návrh potom preskúmala FRA, ktorá pri tom konzultovala aj s 28 národnými styčnými dôstojníkmi agentúry tvoriacimi sieť expertov pracujúcich vo verejnej správe jednotlivých štátov. V konečnej verzii príručky boli zohľadnené pripomienky nášho vedeckého výboru. Rád by som vyjadril poďakovanie všetkým, ktorí sa na tejto práci podieľali, za cenný prínos.

Michael O’Flaherty

riaditeľ

Obsah

PREDSLOV.....	3
POUŽITÉ SKRATKY	7
ÚVOD.....	9
ČASŤ I: VŠEOBECNÝ PREHĽAD.....	15
1 Systém základných práv v Európskej únii	15
Dva zdroje základných práv.....	15
Všeobecné zásady práva Európskej únie	16
Charta základných práv Európskej únie.....	17
Rozsah pôsobnosti	17
Aké je odôvodnenie článku 51 charty?	19
Príjemcovia.....	20
Zásady charty a práva priznané chartou.....	20
2 Aký je vzťah medzi chartou a vnútroštátnymi a medzinárodnými nástrojmi v oblasti základných práv?.....	22
Európsky dohovor o ľudských právach.....	22
Iné medzinárodné nástroje v oblasti ľudských práv.....	23
Základné práva na vnútroštátnej úrovni	24
3 Prečo je potrebné overiť, či sa charta uplatňuje	25
Povinnosť rešpektovať, dodržiavať chartu a podporovať jej uplatňovanie	25
Širší súbor a/alebo väčšia sila práv zakotvených v charte.....	26
Vnútroštátne súdy môžu používať chartu.....	30
Súdny dvor Európskej únie môže poskytovať výklad charty.....	34
Porušenie práv vyplývajúcich z charty by mohlo viesť ku konaniu o nesplnení povinnosti	36
4 Ako overiť, či sa charta uplatňuje	37
Ako začať s posudzovaním?.....	37
Čo je nevyhnutnou požiadavkou uplatňovania charty?.....	38
Existencia súvislosti s právom Európskej únie ako minimálna požiadavka.....	39

5	V akých situáciách sa charta uplatňuje?	40
	Keď členské štáty konajú ako zástupcovia Európskej únie.....	40
	Keď sa členské štáty musia opierať o povolenie podľa právnych predpisov EÚ	42
6	Ako uplatňovať chartu.....	44
	Ktoré nástroje sú pri výklade relevantné?	44
	Za akých okolností môže byť výkon práv obmedzený?	45
ČASŤ II: PRAKTICKÉ NÁSTROJE		47
7	Kontrolný zoznam týkajúci sa uplatniteľnosti charty	47
	Vyberte si líniu, ktorá korešponduje s vaším východiskovým bodom.....	47
	Línia A: Dôvodom vnútroštátnych legislatívnych opatrení je akt EÚ.....	48
	Línia B: Legislatívne návrhy mimo procesu transpozície právnych aktov EÚ.....	59
8	Kontrola súladu s chartou	68
	Fáza I: Určenie obmedzení základných práv.....	68
	Fáza II: Posúdenie, či sú obmedzenia vôbec prípustné.....	70
	Fáza III: Posúdenie, či obmedzenia možno alebo nemožno odôvodniť.....	73
PRÍLOHA: PREHLAD PRÁV VYPLÝVAJÚCICH Z CHARTY.....		80
INDEX.....		95

Použité skratky

CAT	Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu
CEDAW	Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien
CRC	Dohovor o právach dieťaťa
CRPD	Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím
Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi	Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi
ECPT	Európsky dohovor na zabránenie mučenia a neludského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania
EDLP	Európsky dohovor o ľudských právach
ESC	Európska sociálna charta
ESC 96	Európska sociálna charta (revidovaná v roku 1996)
ESLP	Európsky súd pre ľudské práva
EÚ	Európska únia
FRA	Agentúra Európskej únie pre základné práva
Charta	Charta základných práv Európskej únie
ICCPR	Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach
ICERD	Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie
ICESCR	Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach
MOP	Medzinárodná organizácia práce
OPCAT	Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu
OPCRC – SC	Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii

ICCPR-OP2	Druhý opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach, ktorého cieľom je zrušenie trestu smrti
OSN	Organizácia Spojených národov
P	Protokol (k EDĽP)
SDEÚ	Súdny dvor Európskej únie
UDHR	Všeobecná deklarácia ľudských práv
VZ OSN	Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov
ZEÚ	Zmluva o Európskej únii
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie

Úvod

V tejto príručke nájdete usmernenie k používaniu Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) na vnútroštátnej úrovni. Podľa článku 51 charty a na rozdiel od medzinárodných a vnútroštátnych nástrojov v oblasti ľudských práv sa „rozsah pôsobnosti“ charty obmedzuje na oblasti, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti práva EÚ. Jej účelom nie je rozšíriť rozsah pôsobnosti práva Únie. Ako však potvrdzuje judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (SDEÚ), charta predstavuje relevantný nástroj pre všetkých odborníkov v oblasti práva vrátane tých, ktorí pracujú pri tvorbe práva a politik.

Táto príručka slúži ako praktická pomôcka pri orientovaní sa v rozsahu pôsobnosti charty. Jej cieľom nie je venovať sa všetkému podrobne ani v celej úplnosti. Na jednej strane vychádza z judikatúry SDEÚ, no nenahrádza jednotlivé posúdenie každého prípadu ani nevyhnutnosť obrátiť sa v prípade potreby so žiadosťou o konzultáciu na právne služby.

„Obranný“ charakter charty

Zatiaľ čo charta je formulovaná štýlom, ktorý je „neutrálny z hľadiska určenia právomoci“, nevzťahuje sa na oblasti, ktoré sa EÚ netýkajú. V rôznych ustanoveniach primárneho práva EÚ sa navyše zdôrazňuje, že účelom charty nie je presúvať právomoci na úkor členských štátov:

„S cieľom zabrániť rozšíreniu právomocí Európskej únie vo vzťahu k členským štátom článok 51 ods. 1 charty základných práv osobitne stanovuje, že

- *uplatňovanie charty nesmie obmedzovať zásadu subsidiarity (prvá veta článku 51 ods. 1),*

- *členské štáty sú viazané chartou výlučne vtedy, ak vykonávajú právo EÚ (prvá veta článku 51 ods. 1),*
- *dodržiavanie a uplatňovanie charty musí byť v súlade s obmedzeniami právomocí Európskej únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami (druhá veta článku 51 ods. 1).¹*

Charta základných práv, článok 51 – rozsah pôsobnosti

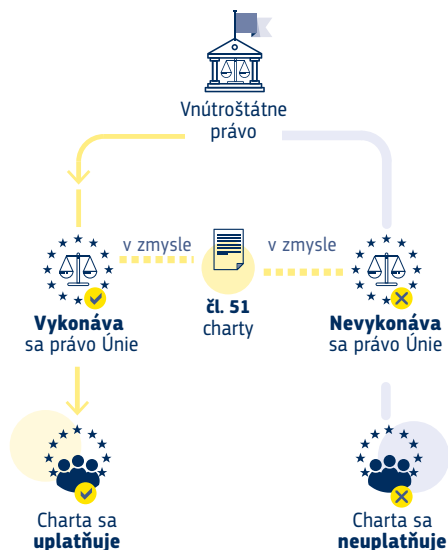
1. Ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.
2. Táto charta nerozširuje rozsah pôsobnosti práva Únie nad rámec právomocí Únie, ani nezakladá žiadnu novú právomoc ani úlohu pre Úniu, ani nemení právomoci a úlohy vymedzené v zmluvách.

Komu je táto príručka určená?

Túto príručku sme pripravili v prvom rade pre jednotlivcov, ktorí sa zaoberajú legislatívnym procesom a tvorbou politík na vnútroštátnej úrovni. Tieto procesy majú z pohľadu rešpektovania základných práv a podporovania ich uplatňovania v Európskej únii zásadný význam. Hlavnú cieľovú skupinu teda tvoria všetci pracovníci pôsobiaci v oblasti vnútroštátnych právnych predpisov a v rámci správnych orgánov, ako sú napríklad verejné správy, parlamenty, regionálne a miestne orgány. Táto príručka je však prínosná aj pre odborníkov na súdoch a v inštitúciách zameraných na ľudské práva v členských štátoch EÚ.

1 Návryh generálnej advokátky Trstenjak z 22. septembra 2011, bod 72, vo veci: SDEÚ, *N. S. (C-411/10)/Secretary of State for the Home Department a M. E. a ini/Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [VK], spojené veci C-411/10 a C-493/10, 21. decembra 2011.

Obrázok 1: Rozsah pôsobnosti charty (ktorá je v porovnaní s Európskym dohovorom o ľudských právach obmedzená)

Zdroj: FRA, 2018

Čo môžete urobiť, aby sa záruky charty stali realitou?

Ľudské práva sa uplatňujú predovšetkým na vnútroštátnej a miestnej úrovni. Práve tam sa skutočne ukazuje ich zmysluplnosť a prínos. Právo EÚ sa zvyčajne vykonáva na vnútroštátnej úrovni. Závazky vyplývajúce z Charty základných práv Európskej únie sú preto obzvlášť významné pre tvorcov národných politík. Je bežnou praxou, že právne predpisy EÚ ponechávajú vnútroštátnym legislatívnym orgánom pri transponovaní a vykonávaní práva EÚ určitý priestor na voľné uváženie, a je nevyhnutné, aby sa tento voľný manévrovací priestor využíval tak, aby to bolo v súlade s chartou. Tento záväzok ukladá národným tvorcom politík a zákonodarcom na plecia značné bremeno zodpovednosti.

Odborníci v oblasti práva pracujúci v národných parlamentoch a/alebo vo verejnej správe zohrávajú pri tvorbe právnych predpisov a/alebo politík kľúčovú úlohu,

pokiaľ ide o Chartu základných práv Európskej únie, pretože musia splniť tri dôležité úlohy: Musia určiť:

- či sa charta vzťahuje alebo nevzťahuje na daný (legislatívny) návrh,
- akého konania sa vnútroštátny zákonodarcu/orgán verejnej správy má podľa charty zdržať alebo k akému konaniu je, naopak, viazaný povinnosťou, aby sa predišlo porušovaniu jej ustanovení,
- či v prípade konkrétneho právneho predpisu a/alebo politiky existuje možnosť chartu nielen rešpektovať, ale aj aktívne podporovať jej uplatňovanie, ako sa vyžaduje v jej článku 51.

Vnútroštátne subjekty ako kľúčovi „ambasádori charty“

EÚ prisudzuje najvyšší význam pri vykonávaní charty vnútroštátnym subjektom. Európsky parlament napríklad zdôraznil, že „vnútroštátne orgány (súdne orgány, orgány presadzovania práva a správne orgány) sú kľúčovými aktérmi pri zabezpečovaní konkrétneho účinku práv a slobôd zakotvených v charte“.*

Rada Európskej únie zdôrazňuje, že vo vnútroštátnom kontexte je potrebné uplatňovať chartu ako súčasť širšieho súboru uplatniteľných zdrojov základných práv. Ďalej podčiarkuje, že „je potrebné určiť uplatniteľnosť charty za konkrétnych okolností“ a že „s cieľom účinne uplatňovať chartu je potrebné, aby vnútroštátne orgány venovali osobitnú pozornosť tým ustanoveniam charty, ktorých význam a rozsah pôsobnosti neurčujú zodpovedajúce ustanovenia Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDLP)“.**

Rada takisto „víta iniciatívy zamerané na zvyšovanie informovanosti a zlepšovanie praktického uplatňovania charty medzi tvorcami politik [a] odborníkmi pracujúcimi v oblasti práva“.**.* Táto príručka je práve takouto iniciatívou. Veríme, že prispeje k riešeniu jednej z „kľúčových výziev“, ktoré stoja v ceste tomu, aby sa „charta začala uplatňovať v praktickom živote“, teda že prispeje k objasneniu jej rozsahu pôsobnosti.****

Zdroje: * Európsky parlament (2015), *Uznesenie o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii (2013 – 2014) 2014/2254(INI)*, Štrasburg, 8. septembra 2015, ods. 20.

** Rada Európskej únie (2016), *Závery Rady o uplatňovaní Charty základných práv v roku 2015, príloha k dokumentu Rady 10005/16 z 9. júna 2016*, ods. 6.

*** Rada Európskej únie (2017), *Závery Rady o uplatňovaní Charty základných práv v roku 2016, príloha k dokumentu Rady 11546/17 z 28. júla 2017*, ods. 5.

**** FRA (2012), *Bringing the Charter to life – opportunities and challenges of putting the EU Charter of Fundamental Rights into practice; pozri aj FRA (2018), Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental Rights, Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights, Viedeň, 04/2018.*

Ako príručku používať

- Príručku tvoria dva druhy textu. Hlavný text bežným písmom čiernou farbou ponúka rýchly prehľad, ktorý má čitateľovi pomôcť získať lepšie porozumenie. Príklady a ďalšie podrobnosti sa uvádzajú sivou farbou.
- Príručka sa skladá z dvoch častí a prílohy.
- Časť I obsahuje „všeobecný prehľad“, ktorý je úvodom k charte pre všetky cieľové skupiny, a zameriava sa na tieto oblasti:
 - systém ochrany základných práv v EÚ (kapitola 1),
 - vzťah medzi chartou a ďalšími nástrojmi základných práv (kapitola 2),
 - dôvody uplatňovania charty (kapitola 3),
 - rozsah pôsobnosti uplatňovania charty (kapitola 4),
 - situácie, v ktorých sa charta uplatňuje (kapitola 5),
 - výklad práv vyplývajúcich z charty a ich obmedzenia (kapitola 6).
- Čitateľom, ktorí sa v práve EÚ zatiaľ veľmi neorientujú, odporúčame prečítať si kapitoly 1 až 4, zatiaľ čo ostatní môžu preskočiť rovno na kapitoly 5 a 6 a na praktické nástroje.
- V časti II nájdete „praktické nástroje“, ktoré ponúkajú dva kontrolné zoznamy pre osoby zapojené do legislatívneho procesu a do tvorby politik na vnútroštátnej úrovni:
 - kontrolný zoznam na posúdenie uplatniteľnosti charty z hľadiska vnútroštátneho práva a tvorby politik (kapitola 7): tento kontrolný zoznam je predovšetkým zameraný na procesy spojené s vnútroštátnymi právnymi predpismi a tvorbou politik. Uvádzajú sa v ňom príklady rôznych situácií z pohľadu uplatniteľnosti charty, z ktorých možno čerpať praktickejšie usmernenie,
 - kontrolný zoznam na získanie základného prehľadu o tom, či vnútroštátny právny predpis/návrh predpisu je alebo nie je v súlade s chartou (kapitola 8).
- Príloha obsahuje stručné zhrnutie práv podľa charty a ich vzájomnú súvislosť s rôznymi inými listinami základných ľudských práv, čím prezentuje pridanú hodnotu charty.

Výrazy používané v tejto príručke

- V príručke sa často uvádzajú spojenia ako „legislatívne návrhy“ či „právne predpisy“, no myslia sa tým všetky druhy vnútroštátnych opatrení a nástrojov.
- Vo väčšine prípadov príručka odkazuje len na chartu, ale vzťahuje sa rovnako aj na základné práva EÚ ako na všeobecné zásady práva EÚ (pozri [kapitulu 1](#)).
- Pri odkazovaní na ustanovenia charty sa v príručke osobitne nerozlišuje medzi právami priznanými chartou a zásadami charty. Upozorňujeme, že hoci sú oba tieto druhy ustanovení charty záväzné, ich právny účinok sa líši (pozri článok 51 ods. 5 charty a oddiel [Zásady charty a práva priznané chartou](#) v kapitole 1 tejto príručky).

Pripomíname, že slovným spojením „všeobecné zásady práva Únie“ v tejto príručke označujeme nepísané všeobecné zásady v súdnej oblasti, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou zásady právneho štátu, na ktorú sa možno odvolávať pred súdmi ako na zásadu odôvodňujúcu právne preskúmanie. Tento zdroj práva zahŕňa iné zásady, než sú základné práva, napríklad zásadu právnej istoty, zásadu oprávneného očakávania a zásadu proporcionality. Slovným spojením „všeobecné zásady práva Únie“, ktoré používame v tejto príručke, sa neoznačujú inštitucionálne zásady, ako je zásada subsidiarity či zásada inštitucionálnej rovnováhy.

Časť I: Všeobecný prehľad

1 Systém základných práv v Európskej únii

Dva zdroje základných práv

- V práve EÚ existujú dva hlavné zdroje základných práv: i) (nepísané) všeobecné právne zásady a ii) charta². Všeobecné zásady aj ustanovenia charty tvoria primárne právo EÚ a prekrývajú sa. Oba tieto zdroje sa uplatňujú len v rozsahu pôsobnosti práva EÚ, a preto je rozsah ich pôsobnosti rovnaký³.
- Základné práva EÚ možno nájsť aj v ustanoveniach zmluvy⁴ a v sekundárnom práve EÚ⁵. Táto príručka sa zameriava len na základné práva ako na všeobecné zásady práva EÚ a práva podľa charty.

2 Európske spoločenstvá (2012), Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii (ZEU), Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 6.

3 Vysvetlivky k článku 51 ods. 1 charty („Rozsah pôsobnosti“) objasňujú, že toto ustanovenie kodifikuje judikatúru SDEÚ týkajúcu sa rozsahu pôsobnosti všeobecných zásad. V súčasnosti SDEÚ používa odkaz na článok 51 ods. 1 charty analogicky ako odkaz na všeobecné zásady práva. Pozri napríklad SDEÚ, C-406/15, *Petya Milkova/Izpalnitelen direktor na Agentsiata za privatizatsia i sledprivatizatsionen kontrol*, 9. marca 2017, body 50 a 54.

4 Pozri napríklad Európske spoločenstvá (2012), Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 157.

5 Pozri napríklad smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16 – 22.

Obrázok 2: Dva zdroje základných práv

Zdroj: FRA, 2018

Všeobecné zásady práva Európskej únie

- Ide o nepísané zásady, ktorými sa riadi SDEÚ.
- Existujú od konca 60. rokov 20. storočia⁶ a na základe nich možno – podobne ako na základe iných zdrojov primárneho práva EÚ – „[určiť] platnosť aktu sekundárneho práva alebo uplatniteľnosť vnútroštátnej normy“⁷.
- Relevantným ustanovením zmluvy je článok 6 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ).

6 SDEÚ, vec 29-69, *Erich Stauder/City of Ulm – Sozialamt*, 12. novembra 1969; SDEÚ, vec 11-70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH/Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*, 17. decembra 1970; SDEÚ, vec 4-73, *J. Nold, Kohlen- und Baustoffgroßhandlung/Komisia Európskych spoločenstiev*, 14. mája 1974.

7 Návrhy generálneho advokáta Colomera z 24. januára 2008, bod 19, vo veci: SDEÚ, spojené veci C-55/07 a C-56/07, *Othmar Michaeler (C-55/07 a C-56/07)*, *Subito GmbH (C-55/07 a C-56/07)* a *Ruth Volgger (C-56/07)/Amt für sozialen Arbeitsschutz a Autonome Provinz Bozen*, 24. apríla 2008.

Zmluva o Európskej únii, článok 6 ods. 3

Základné práva tak, ako sú zaručené Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, predstavujú všeobecné zásady práva Únie.

Charta základných práv Európskej únie

- Charta je moderná listina 50 základných práv a zásad. Štyri doplňujúce články charty sa týkajú výkladu a uplatňovania týchto 50 ustanovení. Prehľad všetkých práv zakotvených v charte nájdete v [prílohe](#).
- Chartu tvorí sedem hláv: dôstojnosť (5 článkov), slobody (14 článkov), rovnosť (7 článkov), solidarita (12 článkov), občianstvo (8 článkov), spravodlivosť (4 články) a všeobecné ustanovenia (4 články).
- Vypracoval ju Európsky konvent zložený z členov parlamentov (národných parlamentov aj Európskeho parlamentu) a vlád, pričom sa do procesu zapojila aj občianska spoločnosť⁸.
- Bola vyhlásená v roku 2000 a je právne záväzná od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy 1. decembra 2009⁹.
- Relevantným ustanovením zmluvy je článok 6 ods. 1 ZEÚ.

Zmluva o Európskej únii, článok 6 ods. 1

Únia uznáva práva, slobody a zásady uvedené v Charte základných práv Európskej únie [...], ktorá má rovnakú právnu silu ako zmluvy.

Rozsah pôsobnosti

Charta základných práv, článok 51 – rozsah pôsobnosti

1. Ustanovenia tejto charty sú [...] určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie.

8 Konvent tvorilo 15 zástupcov hláv štátov alebo predsedov vlád vtedajších 15 členských štátov EÚ, 30 zástupcov národných parlamentov, 16 zástupcov Európskeho parlamentu a jeden zástupca Európskej komisie.

9 Pozri Úradný vestník Európskej únie, Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010, s. 389 – 403.

- Základné práva EÚ sa uplatňujú na vnútroštátnej úrovni výlučne vtedy, ak členské štáty „vykonávajú právo Únie“. Je to však pomerne široké poňatie. „[Z] judikatúry Súdu jednoznačne vyplýva“, že táto povinnosť je „pre členské štáty záväzná výlučne vtedy, ak konajú v rámci rozsahu pôsobnosti práva Únie“¹⁰. Ďalšie podrobnosti k tejto otázke sa uvádzajú v kapitole 5.
- Základné práva EÚ sa preto môžu vzťahovať na širokú škálu oblastí vrátane tých, ktoré sú primárne zahrnuté vo vnútroštátnom práve¹¹.

Charta sa môže uplatňovať na rozsiahly súbor vecí. Napríklad na právnu pomoc¹², sankcie za colné priestupky¹³, kartely¹⁴, nábor príslušníkov miestnej polície¹⁵, darovanie krvi¹⁶, prevádzku herných automatov¹⁷, podporu rozvoja vidieka¹⁸, reklamu v televíznom vysielaní¹⁹, zverejňovanie účtovných dokumentov²⁰, povinnosti poskytnúť odtlačky prstov do pasu²¹ a vek odchodu do dôchodku²².

- Skutočnosť, že SDEÚ používa chartu, naznačuje, že v prípade niektorých oblastí politiky je vyššia pravdepodobnosť vzniku sporov vychádzajúcich z uplatňovania charty²³.

V konaniach pred SDEÚ sa charta často používa v týchto oblastiach: sociálna politika (napr. zamestnanie a pracovné podmienky, platobná neschopnosť, prevod podnikov, rodičovská dovolenka); azyl a migrácia, ochrana spotrebiteľa, justičná spolupráca v občianskych veciach (napr. právomoc a uznávanie a výkon rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovskej zodpovednosti); daňový systém (daň z pridanej hodnoty); duševné vlastníctvo; poľnohospodárstvo; životné prostredie; ochrana osobných údajov a justičná spolupráca v trestných veciach (európsky zatykač).

10 Vysvetlivky k článku 51; pozri: Európska únia (EÚ) (2007), Vysvetlivky k Charte základných práv, Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17 – 37.

11 Pozri napríklad SDEÚ, C-276/12, *Jiří Sabou/Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu* [VK], 22. októbra 2013.

12 SDEÚ, C-279/09, *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH/Bundesrepublik Deutschland*, 22. decembra 2010.

13 SDEÚ, C-546/09, *Aurubis Bulgaria AD/Nachalnik na Mitnitsa Stolichna*, 31. marca 2011.

14 SDEÚ, C-17/10, *Toshiba Corporation a i./Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* [VK], 14. februára 2012.

15 SDEÚ, C-416/13, *Mario Vital Pérez/Ayuntamiento de Oviedo*, 13. novembra 2014.

16 SDEÚ, C-528/13, *Geoffrey Léger/Ministre des Affaires sociales, de la Santé et des Droits des femmes a Etablissement français du sang*, 29. apríla 2015.

17 SDEÚ, C-390/12, *Robert Pflieger a i.*, 30. apríla 2014.

18 SDEÚ, C-401/11, *Blanka Soukupová/Ministerstvo zemědělství*, 11. apríla 2013.

19 SDEÚ, C-234/12, *Sky Italia Srl/Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni*, 18. júla 2013.

20 SDEÚ, C-418/11, *Texdata Software GmbH*, 26. septembra 2013.

21 SDEÚ, C-291/12, *Michael Schwarz/Stadt Bochum*, 17. októbra 2013.

22 SDEÚ, C-401/11, *Blanka Soukupová/Ministerstvo zemědělství*, 11. apríla 2013.

23 V období od 1. januára 2014 do 1. septembra 2017.

Aj keď na vnútroštátnej úrovni neexistuje kompletný súhrn všetkých dostupných rozhodnutí vnútroštátnych súdov, ktoré sa týkajú charty, agentúra v posledných rokoch zanalyzovala až tri rozhodnutia súdov vychádzajúce z charty za každý členský štát v každom roku. Väčšina týchto rozhodnutí sa týkala oblastí hraničných kontrol, azylu a migrácie a justičnej spolupráce v trestných veciach, no niektoré boli vydané aj v oblastiach zamestnania, nediskriminácie a ochrany osobných údajov²⁴.

Aké je odôvodnenie článku 51 charty?

- Východiskovým bodom systému ochrany základných práv v EÚ je povinnosť Únie dodržiavať základné práva, ako sa stanovuje v článku 6 ZEÚ.
- Keďže vykonávanie a uplatňovanie práva Únie vo veľkej miere prebieha na vnútroštátnej úrovni, táto povinnosť Únie sa nevyhnutne rozširuje na akty prijaté vnútroštátnymi orgánmi, pokiaľ tieto akty možno považovať za akty, ktoré prispievajú k vykonávaniu práva Únie. Ak by to tak nebolo, charta by sa na mnohé situácie zahrnuté do práva EÚ nevzťahovala a v práve EÚ by tak vznikla medzera v ochrane základných práv.
- Povinnosť členských štátov dodržiavať chartu preto existuje ako nevyhnutný a logický dôsledok povinností EÚ vo vzťahu k základným právam. Je to doplnením povinností týkajúcich sa ľudských práv, ktorými sú členské štáty viazané v jednotlivých ústavách, ako aj v zmysle medzinárodných zmlúv o ľudských právach.

„Keďže [...] základné práva zaručené chartou musia byť dodržané v prípade, ak vnútroštátna právna úprava patrí do pôsobnosti práva Únie, nemôže nastať prípad, ktorý by spadal pod právo Únie a neuplatnili by sa uvedené základné práva. Z uplatniteľnosti práva Únie vyplýva uplatniteľnosť základných práv zaručených chartou.“ SDEÚ, C-617/10, Åklagaren/Hans Åkerberg Fransson [VK], 26. februára 2013, bod 21.

„Okrem toho treba zohľadniť cieľ ochrany základných práv v práve Únie, ktorým je dbať na to, aby tieto práva neboli porušené v oblastiach činnosti Únie, či už z dôvodu činnosti Únie alebo z dôvodu vykonania práva Únie členskými štátmi.“ SDEÚ, C-206/13, Cruciano Siragusa/Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo, 6. marca 2014, bod 31.

²⁴ Pozri kapitoly venované používaniu charty v správach agentúry o základných právach za posledných päť rokov.

Príjemcovia

- V prípadoch, keď sa charta uplatňuje, sa jednotlivci môžu odvolávať na jej ustanovenia. V závislosti od predmetného práva a daných okolností to platí aj pre súkromné právnické osoby, ako sú korporácie a iné právne subjekty²⁵.
- Môžu sa na chartu odvolávať pri sporoch s EÚ a/alebo členskými štátmi. Téma obmedzenej uplatniteľnosti charty vo vzťahu medzi jednotlivcami („horizontálny účinok“) je venovaný priestor ďalej v príručke.
- Podľa všetkého sa na chartu môžu za určitých okolností odvolávať aj subjekty verejného sektora²⁶.

Zásady charty a práva priznané chartou

- V článku 52 ods. 5 charty sa rozlišuje medzi „právami“ a „zásadami“. Charta obsahuje dva druhy ustanovení (nemýliť si s rozlišovaním medzi dvoma zdrojmi základných práv EÚ, teda medzi chartou a všeobecnými zásadami práva EÚ).
- V oboch prípadoch ide o záväzné ustanovenia charty. Rozdiel je však v tom, že práva priznané chartou sa musia „rešpektovať“ a zásady charty je potrebné „dodržiavať“²⁷. Zatiaľ čo pred vnútroštátnymi súdmi sa jednotlivé osoby na práva môžu odvolávať priamo, v prípade zásad to neplatí.
- Určité ustanovenia sa vo vysvetlivkách k charte (čo je výkladový dokument, pôvodne vypracovaný v rámci poverenia prezídia Konventu, ktorý zostavil samotnú chartu)²⁸ výslovne vymedzujú ako zásady charty. V prípade ostatných ustanovení charty stále nie je jasné, či ide v zmysle článku 52 ods. 2 o práva alebo o zásady. Viac svetla do tejto oblasti prinesie ďalšia judikatúra SDEÚ. V každom prípade by bolo chybou napríklad predpokladať, že všetky ustanovenia uvedené v hlave IV (solidarita) majú charakter zásad.

25 Pozri napríklad SDEÚ, C-279/09, *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH/Bundesrepublik Deutschland*, 22. decembra 2010, bod 52.

26 SDEÚ, C-610/10, *Európska komisia/Španielske kráľovstvo* [VK], 11. decembra 2012, body 48 – 52; SDEÚ, C-176/13 P, *Rada Európskej únie/Bank Mellat*, 18. februára 2016, body 49 a 52; SDEÚ, C-200/13 P, *Rada Európskej únie/Bank Saderat Iran*, 21. apríla 2016, bod 47; návrhy generálnej advokátky Sharpston z 26. februára 2015, bod 43, vo veci: SDEÚ, C-176/13 P, *Rada Európskej únie/Bank Mellat*, 18. februára 2016, návrhy generálnej advokátky Sharpston z 20. februára 2015, body 34 – 47, vo veci: C-200/13 P, *Rada Európskej únie/Bank Saderat Iran*, 21. apríla 2016.

27 Európska únia (EÚ) (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 51 ods. 1.

28 EÚ (2007), Vysvetlivky k Charte základných práv, Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17 – 37.

Príklad: zásady charty

Niektoré ustanovenia sú vo vysvetlivkách k charte vyslovene určené ako zásady charty: článok 25 (práva starších osôb), článok 26 (integrácia osôb so zdravotným postihnutím) a článok 37 (ochrana životného prostredia). O niektorých ustanoveniach sa vo vysvetlivkách uvádza, že obsahujú „tak prvky práva, ako aj zásady“: článok 23 (rovnosť medzi ženami a mužmi), článok 33 (rodina a pracovný život) a článok 34 (sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc).

Charta základných práv, článok 52 ods. 5

Ustanovenia tejto charty, ktoré obsahujú zásady, môžu byť vykonávané legislatívnymi a exekutívnymi aktmi prijatými inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie, a aktmi členských štátov, ak tieto vykonávajú právo Únie, pri výkone svojich príslušných právomocí. Možno sa ich dovolávať pred súdom len na účely výkladu a preskúmavania zákonnosti týchto aktov.

- Ustanovenia obsiahnuté v charte možno vykonávať legislatívnymi a exekutívnymi aktmi Únie a aktmi členských štátov, ak tieto vykonávajú právo Únie²⁹. Zásad charty je možné sa „dovolávať pred súdom“ len na účely výkladu vykonávacích aktov a posúdenia ich platnosti vzhľadom na požiadavky charty – to znamená, že na zásadu charty sa možno pred vnútroštátnym súdom odvolávať výlučne len za takýchto okolností³⁰. Inými slovami, zásady charty nemožno použiť ako základ na podanie priameho podnetu na súd s cieľom domáhať sa povinnosti inštitúcií Únie či orgánov členského štátu konať: zo zásad je možné vychádzať iba v spojení s vykonávacím aktom, ktorý prijala EÚ alebo vnútroštátne orgány³¹.

²⁹ EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 52 ods. 5.

³⁰ *Tamže*.

³¹ Návrhy generálneho advokáta Cruza Villalóna z 18. júla 2013, body 49 a 50, vo veci: SDEÚ, C-176/12, *Association de médiation sociale/Union locale des syndicats CGT a i.* [VK], 15. januára 2014.

2 Aký je vzťah medzi chartou a vnútroštátnymi a medzinárodnými nástrojmi v oblasti základných práv?

Európsky dohovor o ľudských právach

Charta základných práv, článok 52 ods. 3

V rozsahu, v akom táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo širší rozsah ochrany týchto práv.

- V Európskom dohovore o ľudských právach (EDLP) sa stanovuje minimálna úroveň ochrany. V rámci práva Únie sa môže poskytovať širšia ochrana.
- Kým Európska únia k EDLP nepristúpila, tento dohovor nepredstavuje právny nástroj formálne začlenený do právneho poriadku Únie³².
- Podľa článku 6 ods. 2 ZEÚ Únia pristúpi k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. SDEÚ však vo svojom stanovisku 2/13 dospel k záveru, že pristúpenie podľa navrhovanej dohody o pristúpení by bolo v rozpore s primárnym právom EÚ. EDLP ako taký teda nie je zdrojom práva EÚ a SDEÚ vykladá právo EÚ autonómny spôsobom.
- Na druhej strane však základné práva uznané v EDLP predstavujú všeobecné zásady práva EÚ, a preto zohrávajú v právnom systéme EÚ zásadnú úlohu³³.
- Pri posudzovaní práva EÚ a vnútroštátnych opatrení v rozsahu pôsobnosti práva EÚ predstavujú charta a všeobecné zásady práva Únie hlavné nástroje v oblasti základných práv³⁴.

32 SDEÚ, spojené veci C-203/15 a C-698/15, *Telez Sverige AB/Post- och telestyrelsen a Secretary of State for the Home Department/Tom Watson a i.* [VK], 21. decembra 2016, bod 127; SDEÚ, C-601/15 PPU, *J. N./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* [VK], 15. februára 2016, bod 45; SDEÚ, C-501/11 P, *Schindler Holding Ltd a i./Európska komisia*, 18. júla 2013, bod 32; SDEÚ, C-571/10, *Servet Kamberaj/Istituto per l'Edilizia Sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) a i.* [VK], 24. apríla 2012, body 59 – 62.

33 Porovnaj Európske spoločenské (2012), Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 6 ods. 3.

34 SDEÚ, spojené veci C-203/15 a C-698/15, *Telez Sverige AB/Post- och telestyrelsen a Secretary of State for the Home Department/Tom Watson a i.* [VK], 21. decembra 2016, bod 128.

- Charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v EDLP (pozri [obrázok 2](#) a prehľad príslušných práv v [prílohe](#)). Zmysel a rozsah týchto práv podľa charty (ako aj rozsah, v ktorom je možné ich obmedziť) sú rovnaké ako pri zodpovedajúcich právach podľa EDLP³⁵.
- Keď sa odkazuje na EDLP, myslí sa tým samotný dohovor aj protokoly k nemu. Zmysel a rozsah zaručených práv sa neurčujú len na základe textu daných nástrojov, ale aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a SDEÚ³⁶.
- Na [obrázku 3](#) je znázornená pridaná hodnota charty v porovnaní s EDLP, najmä pokiaľ ide o práva v sociálnej a hospodárskej oblasti. Pripomíname však, že skutočný rozsah pôsobnosti EDLP presahuje samotné znenie textu dohovoru, keďže ide o „živý nástroj“ a jeho ustanovenia sú vykladané v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva.

Iné medzinárodné nástroje v oblasti ľudských práv

Charta základných práv, článok 53 – úroveň ochrany

Žiadne ustanovenie tejto charty sa nesmie vykladať tak, že obmedzuje alebo poškodzuje ľudské práva a základné slobody uznané v rámci príslušného rozsahu ich pôsobnosti, právom Únie, medzinárodným právom a medzinárodnými zmluvami, ktorých zmluvnou stranou je Únia alebo všetky členské štáty, a najmä Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj ústavami členských štátov.

- Funkciu minimálnej normy môžu mať aj iné medzinárodné nástroje v oblasti práv a v každom prípade predstavujú zdroj výkladu. Je potrebné zachovávať úroveň ochrany uznanú inými nástrojmi ľudských práv, „ktorých zmluvnou stranou je Únia alebo všetky členské štáty“³⁷. SDEÚ takéto nástroje zohľadňuje pri uplatňovaní základných práv EÚ.
- Medzi najvýznamnejšie medzinárodné dohovory patrí Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (ICCPR)³⁸, Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (ICESCR)³⁹, Dohovor o odstránení všetkých

35 EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 52 ods. 3.

36 EÚ (2007), Vysvetlivky k Charte základných práv, Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17 – 37, s. 33.

37 EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, článok 53, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012.

38 Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov (VZ OSN) (1966), *Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach*, 16. decembra 1966.

39 VZ OSN (1966), *Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach*, 16. decembra 1966.

foriem diskriminácie žien (CEDAW)⁴⁰, Dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (ICERD)⁴¹, Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CAT)⁴² a Dohovor o právach dieťaťa (CRC)⁴³, ako aj opčné protokoly k týmto nástrojom⁴⁴. Obzvlášť relevantný je Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD)⁴⁵, keďže samotná EÚ je stranou tohto dohovoru OSN.

- Mnohé články charty odrážajú ustanovenia zakotvené v medzinárodných nástrojoch v oblasti ľudských práv, a preto sú tieto nástroje relevantné pri výklade určitých ustanovení charty. V článku 78 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) (ktorý sa týka spoločnej politiky v oblasti azylu, doplnkovej ochrany a dočasnej ochrany) sa vyslovene odkazuje na Ženevský dohovor a takisto sa v článku 151 ZFEÚ (venovanom sociálnej politike) odkazuje na Európsku sociálnu chartu (ESC). Pozri prehľad porovnateľných práv v prílohe. Na úrovni európskych nástrojov EÚ takisto podpísala Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilíu na ženách a domácomu násilíu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor)⁴⁶.

Základné práva na vnútroštátnej úrovni

Charta základných práv, článok 52 ods. 4

V rozsahu, v akom táto charta uznáva základné práva vyplývajúce z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, sa tieto práva musia vykladať v súlade s týmito tradíciami.

40 VZ OSN (1979), Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, 18. decembra 1979.

41 VZ OSN (1965), Dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, 21. decembra 1965.

42 VZ OSN (1984), Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, 10. decembra 1984.

43 VZ OSN (1989), Dohovor o právach dieťaťa, 20. novembra 1989; pozri aj SDEÚ, C-540/03, *Európsky parlament/Rada Európskej únie* [VK], 27. júna 2006, bod 37.

44 Prehľad všetkých nástrojov ľudských práv OSN vrátane opčných protokolov nájdete na [webovom sídle úradu OSN pre ľudské práva](#). Informácie o stave ratifikácie v členských štátoch EÚ sú k dispozícii na stránkach online prieskumníka údajov agentúry FRA (v časti EU Member States and International Obligations – United Nations).

45 VZ OSN (2006), Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, 13. decembra 2006.

46 Rada Európy (2011), Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilíu na ženách a domácomu násilíu a o boji proti nemu, CETS č. 210, Istanbul, 11. mája 2011. Informácie o stave ratifikácie v členských štátoch EÚ sú k dispozícii na stránkach online prieskumníka údajov agentúry FRA (v časti EU Member States and International Obligations – Council of Europe).

- Vnútroštátne orgány a súde majú voľný priestor na uplatňovanie vnútroštátnych noriem ochrany základných práv. Úroveň ochrany zakotvená v charte predstavuje pri vnútroštátnych opatreniach, ktorými sa vykonáva právo EÚ, vždy minimálnu normu⁴⁷. Preto keď sa v právnom akte EÚ vyzýva na prijatie vnútroštátnych vykonávacích opatrení, vnútroštátne orgány a súde môžu naďalej uplatňovať vyššie vnútroštátne normy ochrany základných práv.
- Podľa judikatúry SDEÚ to však platí len pod podmienkou, že „toto uplatnenie neohrozí úroveň ochrany vyplývajúcu z Charty, ako ju vykladá Súdny dvor, ani prednosť, jednotnosť a účinnosť práva Únie“⁴⁸. SDEÚ dospel k tomuto záveru na základe zásady prednosti, podľa ktorej dovoľávanie sa ustanovení vnútroštátneho práva, hoci aj ústavnej povahy, členským štátom nemôže ovplyvniť účinok práva Únie na území tohto štátu.
- Základné práva na vnútroštátnej úrovni môžu takisto napomôcť pri výklade práv podľa charty: v rozsahu, v akom charta uznáva základné práva vyplývajúce z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, sa tieto práva musia vykladať v súlade s týmito tradíciami⁴⁹.

3 Prečo je potrebné overiť, či sa charta uplatňuje

Povinnosť rešpektovať, dodržiavať chartu a podporovať jej uplatňovanie

- Podľa článku 51 ods. 1 charty majú členské štáty povinnosť rešpektovať práva, dodržiavať zásady a podporovať uplatňovanie charty.
- Pri vykonávaní práva EÚ preto členské štáty musia rešpektovať chartu a podporovať jej uplatňovanie. Táto povinnosť sa týka všetkých orgánov členských štátov vrátane vnútroštátnych zákonodarcov, orgánov štátnej správy, sudcov a pod.
- Prihliadanie na chartu v rámci legislatívneho procesu nie je len prostriedkom, ako zabezpečiť úplný súlad vnútroštátnych právnych predpisov s chartou, je to zároveň spôsob, ako prispievať k podporovaniu jej uplatňovania. Bližšie vysvetlenie sa uvádza v kapitole 4.

47 EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 53.

48 SDEÚ, C-399/11, *Stefano Melloni/Ministerio Fiscal* [VK], 26. februára 2013, bod 60.

49 EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 52 ods. 4.

Širší súbor a/alebo väčšia sila práv zakotvených v charte

- V porovnaní s inými nástrojmi ponúka charta pridanú hodnotu. Je to preto, že práva viac zviditeľňuje, pridáva niektoré ďalšie práva k už existujúcim súborom práv a stavia na sile práva EÚ.
- Mnohé z dopĺňujúcich nárokov vyjadrených v charte sú už dostupné v judikatúre EŠLP alebo vnútroštátnych súdov. Charta však práva a zásady viac zviditeľňuje, pretože je to pomerne nový a moderný nástroj, ktorý, takpovediac pod jednou strechou, spája širokú škálu politických, občianskych, hospodárskych a sociálnych práv a zásad, ktoré sú už uznané v právnom poriadku EÚ.
- Okrem toho obsahuje práva, ktoré sú špecifické pre EÚ, napríklad množstvo práv priznaných občanom Únie v zmluvách o EÚ (pozri prehľad v prílohe).

Príklad: práva, ktoré sú dostupné v charte, no len zriedkakedy sú obsiahnuté v znení vnútroštátnych ústav alebo v nástrojoch v oblasti ľudských práv

Právo pracovníkov na informácie a konzultácie v rámci podniku (článok 27 charty), ochrana v prípade bezdôvodného prepustenia (článok 30 charty), zákaz detskej práce a ochrana mladistvých pri práci (článok 32 charty), prístup k službám všeobecného hospodárskeho záujmu (článok 36 charty), ochrana spotrebiteľa (článok 38 charty).

Obrazok 3: Porovnanie znenia charty a EDLP

Články charty a znenie EDLP: rozdiely a zhody ich rozsahu pôsobnosti

- Žiadna zhoda s EDLP
- Väčší rozsah než EDLP
- Rovnaká ochrana ako podľa EDLP
- Špecifické pre kontext EÚ

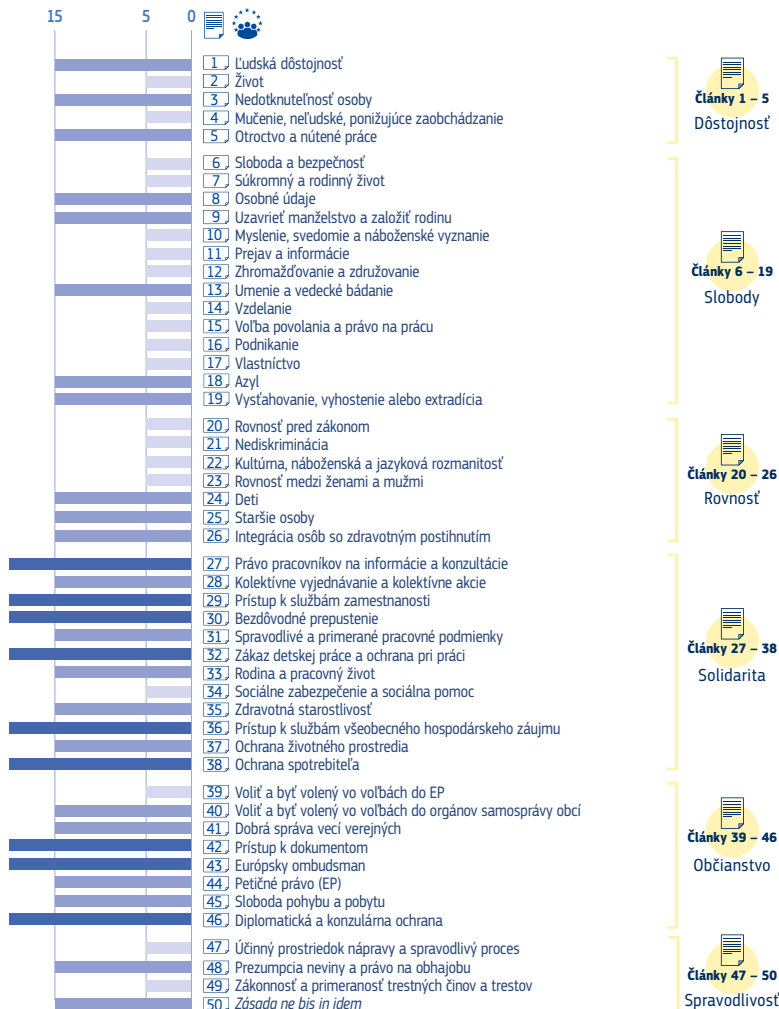

Poznámka: Obrazok vychádza z vysvetliviek k charte a textového porovnania týchto dvoch dokumentov s cieľom poukázať na to, ako charta zvyšuje viditeľnosť nárokov (niektoré z práv, ktoré nie sú výslovne obsiahnuté v EDLP, sú obsiahnuté v judikatúre, čo však pre neodborníka nie je až také zjavné).

Zdroj: FRA, 2018

Obrázok 4: Práva priznané chartou, ktoré často nie sú výslovne obsiahnuté vo vnútroštátnych ústavách

Počet členských štátov EÚ podľa článkov charty, ktoré vo svojej ústave nemajú zhodné a výslovne ustanovenia (v rozpätí 0 – 5; 5 – 15; vyše 15)

Poznámka: Obrázok vychádza z textového porovnania charty a písomného ústavného práva členských štátov EÚ s cieľom poukázať na to, ktoré ustanovenia charty najpravdepodobnejšie zviditeľnia príslušné nároky. Nároky, ktoré sú špecifické pre EÚ (ustanovenia charty, ktoré sú na obrázku 3 označené žltou farbou), sa považovali za zohľadnené vo vnútroštátnych ústavách v tom prípade, keď bolo možné identifikovať porovnateľné ustanovenie (napríklad ustanovenie ústavy týkajúce sa vnútroštátneho ombudsmana).

Zdroj: FRA, 2018

- V prípadoch, keď charta obsahuje práva inšpirované medzinárodnými alebo inými európskymi nástrojmi, napríklad EDLP, niekedy tieto práva rozširuje.

Príklady: práva priznané chartou, ktoré majú širší rozsah pôsobnosti než podobné práva zakotvené v EDLP

- Článkom 6 EDLP sa zaručuje prístup k súdom a právo na obhajobu iba pri občianskoprávných sporoch a v kontexte trestného stíhania. Článok 47 charty ide ďalej: v rozsahu pôsobnosti práva EÚ zaručuje právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces vo všetkých oblastiach, a to aj v správnych konaniach v oblastiach, ako sú azyl a migrácia, a v oblasti daňových právnych predpisov.
- Článkom 20 charty sa stanovuje rovnosť pred zákonom. Okrem toho sa v článku 21 charty podrobne, zoširoka a výslovne uvádzajú dôvody, v súvislosti s ktorými sa zakazuje diskriminácia – vrátane veku, zdravotného postihnutia či sexuálnej orientácie – a ktoré nie sú obsiahnuté v staršej generácii tradičnejších medzinárodných nástrojoch ľudských práv. (Takéto nástroje zvyčajne zahŕňajú otvorený zoznam neprípustných dôvodov diskriminácie; jedným z príkladov je článok 14 EDLP). Túto úpravu o nediskriminácii dopĺňajú osobitné ustanovenia, napríklad v článku 23 charty, podľa ktorých sa rovnosť medzi ženami a mužmi musí zaistiť vo všetkých oblastiach vrátane zamestnania, práce a odmeňovania (pripomíname, že článok 23 obsahuje „tak prvky práva, ako aj zásady“)⁵⁰. V článku 24 charty je kodifikovaná podstata práv dieťaťa zakotvených v Dohovore o právach dieťaťa. V článku 25 sa uvádzajú „práva starších osôb“ a v článku 26 sa hovorí o „integrácii osôb so zdravotným postihnutím“.
- Článok 14 charty (právo na vzdelanie), ktorý je založený na ústavných tradíciách spoločných pre členské štáty a na článku 2 Protokolu k EDLP, má širší rozsah pôsobnosti než zodpovedajúce ustanovenie EDLP. Zahŕňa okrem iného aj prístup k odbornému a ďalšiemu vzdelávaniu, zásadu bezplatnej povinnej školskej dochádzky a slobodu zakladať súkromné vzdelávacie inštitúcie.
- SDEÚ môže pri výklade určitých základných práv v rámci osobitného kontextu právneho poriadku EÚ niekedy dospieť k rozdielnym záverom, než k akým by sa dospelo v iných systémoch, čo je ďalší dôvod, prečo je dobré skontrolovať, či sa právo EÚ uplatňuje na danú otázku ľudských práv.

⁵⁰ EÚ (2007), Vysvetlivky k Charte základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17 – 35, s. 35.

Príklad: rozdielny výsledok

SDEÚ mal vo veci *Soukupová* preskúmať český zákon o dôchodkovom poistení, v ktorom sa určuje dôchodkový vek, v kontexte poskytovania podpory predčasného ukončenia vykonávania poľnohospodárskej činnosti na základe nariadenia EÚ⁵¹. Táto česká dôchodková úprava stanovovala dôchodkový vek rozdielne v závislosti od pohlavia žiadateľa a v prípade žien v závislosti od počtu vychovaných detí. SDEÚ rozhodol, že v kontexte podpory EÚ určenej na predčasné ukončenie vykonávania poľnohospodárskej činnosti je nezlučiteľné so všeobecnou zásadou nediskriminácie Únie, ak sa „bežný dôchodkový vek“ určuje rozdielne v závislosti od pohlavia žiadateľa a v prípade, že ide o žiadateľky, v závislosti od počtu nimi vychovaných detí.

V inej veci, ktorá tomuto konaniu predchádzala, Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že česká právna úprava o starobných dôchodkoch je v súlade s článkom 14 EDLP v spojení s právom vlastníť majetok uvedeným v článku 1 Protokolu č. 1 k EDLP⁵². Vo veci *Soukupová* sa ukazuje, že vnútroštátna právna úprava môže byť v súlade so zárukou nediskriminácie pri uplatňovaní práv podľa EDLP (článok 14 EDLP v spojení s článkom 1 Protokolu č. 1 k EDLP) a zároveň byť v špecifickom kontexte v rozpore so zásadami rovnosti a nediskriminácie zaručenými v právnom poriadku EÚ.

- V článku 52 ods. 3, vykladanom v spojení s vysvetlivkami k charte, sa stanovuje, že protokoly k EDLP (vrátane tých, ktoré daný členský štát ešte neratifikoval) môžu slúžiť ako pomôcka pri výklade⁵³.

Vnútroštátne súdy môžu používať chartu

- Účinok charty v rámci vnútroštátneho práva nezávisí od ústavného práva členských štátov (napríklad od toho, aký je jeho vzťah k medzinárodnému právu v rámci spektra medzi monizmom a dualizmom), ale vychádza z práva EÚ a jeho základom sú teda zásady priameho účinku a prednosti.

51 SDEÚ, C-401/11, *Blanka Soukupová/Ministerstvo zemědělství*, 11. apríla 2013.

52 Európsky súd pre ľudské práva (ESLP), *Andrle/Česká republika*, č. 6268/08, 20. júna 2011.

53 Podľa článku 52 ods. 3 charty v rozsahu, v akom práva podľa tejto charty zodpovedajú právam zaručeným EDLP, ich zmysel a rozsah, vrátane prípustných obmedzení, je rovnaký ako v prípade práv ustanovených v EDLP. Vo vysvetlivkách k článku 52 sa v tejto súvislosti uvádza, že „[o]dkaz na EDLP sa vzťahuje na dohovor a jeho protokoly“.

- Vnútroštátne súdy sú povinné vykladať vnútroštátne opatrenia v súlade s chartou vždy, keď dané opatrenia patria do rozsahu pôsobnosti práva EÚ (tak, ako ho vykladá SDEÚ)⁵⁴.
- Vnútroštátne opatrenia je možné preskúmať z hľadiska charty vždy, keď patria do rozsahu pôsobnosti práva EÚ. Keď sú ustanovenia charty dostatočne presné a bezpodmienečné, môžu mať priamy účinok⁵⁵. Vyplýva z toho, že vnútroštátne úpravy, ktoré sú v rozpore s chartou, sa považujú za neuplatniteľné.
- Priamy účinok znamená, že jednotlivci sa môžu dovolávať charty v konaniach pred vnútroštátnymi súdmi. Priamy účinok charty môže okrem toho viesť k vzniku práv, ktoré nie sú dostupné vo vnútroštátnom práve.

Príklad: povinnosť zabezpečiť odkladný účinok

Vo veci *Abdida* išlo o belgickú právnu úpravu v oblasti azylu a je to príklad toho, ako sa článkom 47 charty (právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces) v osobitných okolnostiach priznáva právo na opravný prostriedok s odkladným účinkom⁵⁶. SDEÚ rozhodol, že odvolanie proti rozhodnutiu o návrate malo obsahovať dočasnú ochranu, pretože výkon rozhodnutia o návrate mohol vystaviť dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny závažnému riziku, že bude čeliť trestu smrti, mučeniu alebo inému neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

- Ak sa zistí diskriminácia v rozpore s právom EÚ a ak sa neprijmú opatrenia na obnovu rovnosti zaobchádzania, vnútroštátny súd je povinný vylúčiť uplatnenie všetkých diskriminačných vnútroštátnych ustanovení. Nie je povinný žiadať o jej predchádzajúce zrušenie legislatívnym orgánom alebo naň čakať a je povinný uplatniť na členov znevýhodnenej skupiny rovnaký režim ako na osoby zvýhodnenej skupiny⁵⁷.

54 SDEÚ, C-426/11, *Mark Alemo-Herron a i./Parkwood Leisure Ltd*, 18. júla 2013, body 30 a 36; SDEÚ, C-169/14, *Juan Carlos Sánchez Morcillo a María del Carmen Abril García/Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA*, 17. júla 2014, body 50 a 51.

55 SDEÚ, vec 26-62, *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos/Nederlandse administratie der belastingen*, 5. februára 1963.

56 SDEÚ, C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve/Moussa Abdida [VK]*, 18. decembra 2014, body 52 a 53; SDEÚ, C-239/14, *Abdoulaye Amadou Tall/Centre public d'action sociale de Huy (CPAS de Huy)*, 17. decembra 2015, bod 58.

57 SDEÚ, C-442/00, *Ángel Rodríguez Caballero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 12. decembra 2002, body 42 a 43; SDEÚ, C-399/09, *Marie Landtová/Česká správa sociálního zabezpečení*, 22. júna 2011, bod 51; SDEÚ, C-482/16, *Georg Stollwitzer/ÖBB Personenverkehr AG*, 14. marca 2018, body 30 a 45.

Príklad: povinnosť poskytnúť výhody znevýhodnenej skupine

Vo veci *Milkova* išlo o bulharský zákonník práce. Tento zákon poskytoval právny rámec zaisťujúci osobitnú ochranu *ex ante* v prípade prepustenia zamestnancov so zdravotným postihnutím, táto záruka sa však nevzťahovala na úradníkov s rovnakým zdravotným postihnutím. SDEÚ dospel k záveru, že v prípade, že vnútroštátny súd zistí, že sa nedodržala zásada rovnosti zaobchádzania, musí tento súd obnoviť rovnosť zaobchádzania tým, že úradníkom so zdravotným postihnutím znevýhodneným platným režimom prizná rovnaké výhody, ako sú tie, ktoré môžu mať zamestnanci so zdravotným postihnutím zvýhodnení týmto režimom. Povinnosť dodržiavať právne predpisy EÚ by si v dôsledku toho vyžadovala rozšírenie rozsahu pôsobnosti vnútroštátnych predpisov, ktoré chránia zamestnancov trpiacich daným zdravotným postihnutím, takým spôsobom, aby sa tieto ochranné predpisy vzťahovali aj na úradníkov s rovnakým zdravotným postihnutím.

- Za určitých okolností môžu aj práva vyplývajúce z charty vytvoriť horizontálny účinok, čiže povinnosti medzi súkromnými stranami. Významnými vecami SDEÚ, ktoré ilustrujú existenciu priameho horizontálneho účinku základných práv Únie, sú *Mangold* a *Kücükdeveci*⁵⁸. V týchto veciach SDEÚ rozhodol, že vnútroštátne súdy by mali vylúčiť uplatnenie všetkých vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú v rozpore so všeobecnou zásadou zákazu diskriminácie na základe veku. Ak sú práva vyplývajúce z charty priamo uplatniteľné, charta sa môže uplatňovať v konaní medzi súkromnými stranami (priamy horizontálny účinok).

Príklad: priamy horizontálny účinok zákazu diskriminácie na základe veku

Vec *Kücükdeveci* z Nemecka sa týkala sporu medzi zamestnancom a súkromným zamestnávateľom o výpovednej lehote. Táto lehota bola vypočítaná na základe dĺžky trvania pracovného pomeru zamestnanca. V súlade s nemeckým právom sa však obdobia zamestnania zamestnanca dosiahnuté pred dovŕšením 25. roku života pritom nezohľadnili. SDEÚ dospel k záveru, že táto výnimka je v rozpore so zásadou zákazu diskriminácie na základe veku. V dôsledku toho bol vnútroštátny súd povinný túto výnimku vylúčiť.

- Vo veci *Egenberger* SDEÚ dospel k názoru, že záväzný účinok článku 21 charty sa v zásade nelíši od rôznych ustanovení zakladajúcich zmlúv, ktoré zakazujú diskrimináciu z rôznych dôvodov, aj keď takáto diskriminácia vyplýva zo zmlúv

58 SDEÚ, C-144/04, *Werner Mangold/Rüdiger Helm* [VK], 22. novembra 2005; SDEÚ, C-555/07, *Seda Küçükdeveci/Swedex GmbH & Co. KG* [VK], 19. januára 2010.

uzatvorených medzi jednotlivcami⁵⁹. Preto by mal vnútroštátny súd v prípade sporu medzi súkromnými osobami v rámci svojich právomocí zabezpečiť súdnu ochranu vyplývajúcu pre jednotlivcov z článkov 21 (nediskriminácia⁶⁰) a 47 (právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces) charty a zabezpečiť plný účinok týchto článkov, pričom v prípade potreby upustí od uplatnenia akéhokoľvek odporujúceho vnútroštátneho ustanovenia.

- Vo veci *AMS SDEÚ* objasnil, že takéto priamy horizontálny účinok môžu mať aj iné práva (okrem zákazu diskriminácie) a že prístup vo veci *Mangold/Kücükdeveci* sa v zásade uplatňoval na všeobecné zásady práva Únie, ako aj na základné práva podľa charty⁶¹.
- Členské štáty sa môžu takisto považovať za zodpovedné za škody spôsobené jednotlivcom v dôsledku porušenia charty. Členský štát je preto povinný nahradiť spôsobenú škodu, ak:
 - účelom porušenej právnej normy bolo priznať jednotlivcom práva,
 - je porušenie dostatočne závažné (dotknutý členský štát zjavne a závažne prekročil svoj priestor na voľné uváženie),
 - a existuje priama príčinná súvislosť medzi porušením povinnosti štátu a škodou spôsobenou poškodeným stranám⁶².

Voči štátu môže byť vyvodená zodpovednosť aj za menej prísnych podmienok na základe vnútroštátneho práva⁶³.

59 SDEÚ, C-414/16, *Vera Egenberger/Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V* [VK], 17. apríla 2018, body 76, 77 a 79. SDEÚ poukazuje na analógiu s vecami *Gabrielle Defrenne/Société anonyme belge de navigation aérienne Sabena* (SDEÚ, vec 43-75, 8. apríla 1976, bod 39), *Angonese* (SDEÚ, C-281/98, 6. júna 2000, body 33 – 36), *Angelo Ferlini/Centre hospitalier de Luxembourg* (SDEÚ, C-411/98, 3. októbra 2000, bod 50), *International Transport Workers' Federation a Finnish Seamen's Union* (SDEÚ, C-438/05, 11. decembra 2007, body 57 – 61). Pozri aj SDEÚ, C-68/17, *IR/JQ* [VK], 11. septembra 2018, body 69 – 71.

60 „Zakazuje sa akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.“

61 SDEÚ, C-176/12, *Association de médiation sociale/Union locale des syndicats CGT a i.* [VK], 15. januára 2014, bod 47.

62 Pozri SDEÚ, spojené veci C-6/90 a C-9/90, *Andrea Francovich a Danila Bonifaci a i./Taliaska republika*, 19. novembra 1991. V konkrétnom kontexte porušenia základných práv pozri SDEÚ, C-300/04, *M. G. Eman a O. B. Sevinger/College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [VK], 12. septembra 2006, bod 69.

63 SDEÚ, spojené veci C-46/93 a C-48/93, *Brasserie du Pêcheur SA/Bundesrepublik Deutschland a The Queen/Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd a i.*, 5. marca 1996, bod 66.

Súdny dvor Európskej únie môže poskytovať výklad charty

Zmluva o fungovaní Európskej únie, článok 267

Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú:

- a) výkladu zmlúv;
- b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom a tento súdny orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor Európskej únie, aby o nej rozhodol.

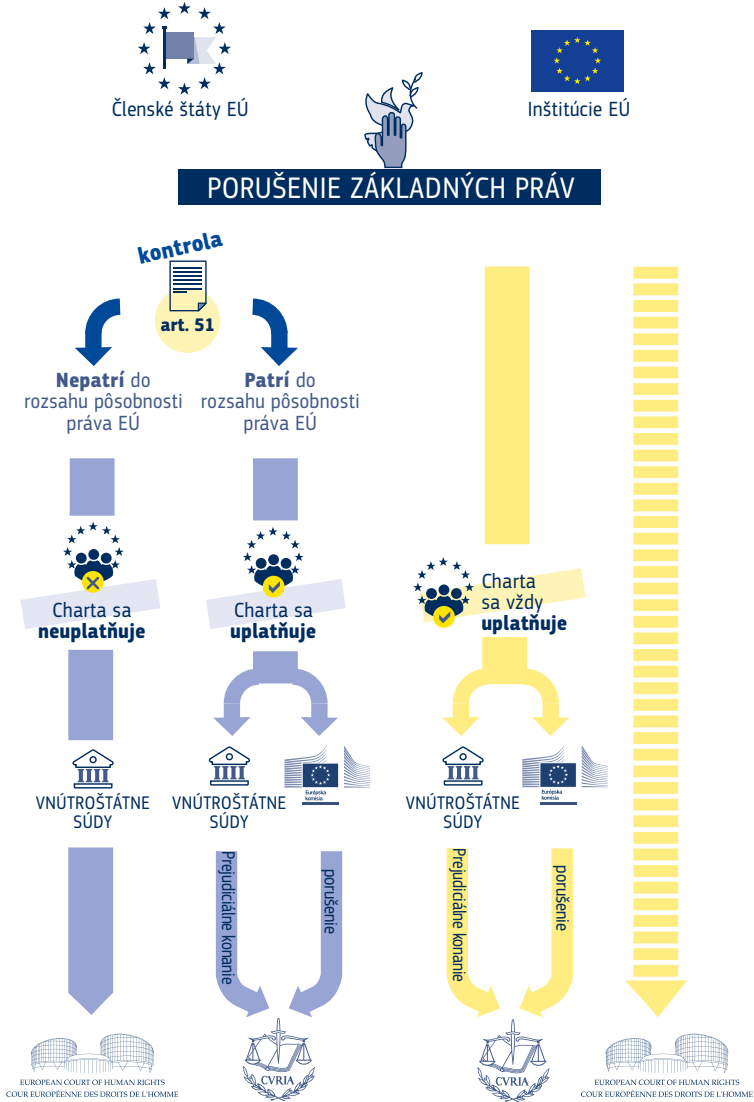
Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je tento súdny orgán povinný obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie.

Ak sa takáto otázka položí v prebiehajúcom konaní pred súdnym orgánom členského štátu v súvislosti s osobou, ktorá je vo väzbe, Súdny dvor Európskej únie koná bezodkladne.

- Vnútroštátne sudy môžu postupovať prejudiciálne otázky SDEÚ⁶⁴. Možnosť alebo povinnosť postúpiť vec Súdnemu dvoru je založená na spolupráci nadviazanej na zabezpečenie riadneho uplatňovania a jednotného výkladu práva EÚ vrátane charty základných práv.
- O postúpení veci SDEÚ rozhoduje vnútroštátny súd. Postúpenie prejudiciálnej otázky často zaisťuje pohotovejšiu a väčšiu právnu ochranu než sťažnosť podaná na Európsky súd pre ľudské práva. SDEÚ disponuje výlučnou právomocou vyhlasať akty EÚ za neplatné. Preto ak má vnútroštátny súd o platnosti takého aktu pochybnosti, musí danú záležitosť postúpiť Súdnemu dvoru a uviesť dôvody, pre ktoré sa domnieva, že daný akt je neplatný. Vnútroštátne súdne orgány, proti ktorých rozhodnutiam podľa vnútroštátneho práva nie je prípustný opravný prostriedok, majú okrem toho zákonnú povinnosť postúpiť otázku týkajúcu sa práva EÚ, ktorá bola položená v konaní pred týmito vnútroštátnymi orgánmi,

64 Pozri SDEÚ, Odporúčania pre vnútroštátne sudy pri podávaní návrhov na začatie prejudiciálneho konania, v Ú. v. EÚ C 257, 20.7.2018. Pozri aj tematický súhrn Súdného dvora Pôsobnosť Charty základných práv Európskej únie, december 2017.

Obrázok 5: Charta a prístup k Súdnemu dvoru Európskej únie

Zdroj: FRA, 2018

SDEÚ. Výnimkou sú prípady, keď súd skonštatuje, že „nastolená otázka nie je relevantná“ alebo že k ustanoveniu „už bol podaný výklad Súdneho dvora“, alebo že správne uplatňovanie daného ustanovenia je „také jednoznačné, že nie je priestor na žiadne rozumné pochybnosti“. Pri skúmaní absencie takýchto pochybností by mal súd zohľadniť „vlastnosti typické“ pre právo EÚ vrátane „osobitných ťažkostí, ktoré predstavuje jeho výklad, a rizika rozdielov v judikatúre“ v rámci EÚ⁶⁵.

Príklad: odlišná situácia vnútroštátneho sudcu v súvislosti s Európskym súdom pre ľudské práva

Zatiaľ čo prejudiciálne konanie v rámci práva EÚ umožňuje vnútroštátnym súdom priamy prístup k SDEÚ, situácia v súvislosti s Európskym súdom pre ľudské práva je (v súčasnosti) odlišná. Pred podaním návrhu na ESĽP sa najprv musia vyčerpať právne prostriedky nápravy na vnútroštátnych súdoch a musia sa splniť ďalšie podmienky prípustnosti. V prípade prejudiciálneho konania v rámci SDEÚ takéto prekážky neexistujú. SDEÚ okrem toho ponúka oveľa rýchlejšie súdne konanie. Priemerná dĺžka konania je 16,3 mesiaca⁶⁶.

Treba však mať na pamäti, že 1. októbra 2018 nadobudol platnosť Protokol č. 16 k EDĽP. Ten umožňuje najvyšším vnútroštátnym súdom požiadať ESĽP o poradné stanoviská „k zásadným otázkam týkajúcim sa výkladu či uplatňovania práv a slobôd vymedzených v dohovore alebo v jeho protokoloch“ v rámci konaní prebiehajúcich pred týmito súdmi. V tomto zmysle sa nový postup do istej miery podobá prejudiciálnemu konaniu Súdneho dvora Európskej únie⁶⁷.

Porušenie práv vyplývajúcich z charty by mohlo viesť ku konaniu o nesplnení povinnosti

Zmluva o fungovaní Európskej únie, článok 258

Ak sa Komisia domnieva, že si členský štát nesplnil povinnosť, ktorá pre neho vyplýva zo zmlúv, vydá odôvodnené stanovisko po tom, čo umožní tomuto štátu predložiť pripomienky.

Ak daný štát nevyhovie stanovisku v lehote určenej Komisiou, Komisia môže vec predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie.

65 SDEÚ, vec 283/81, *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA/Ministry of Health*, 6. októbra 1982, bod 21.

66 SDEÚ (2018), Výročná správa 2017, Luxemburg, 2018, s. 14.

67 K 1. augustu tento nástroj ratifikovalo iba päť členských štátov EÚ (Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Litva a Slovinsko).

- Na uplatňovanie zmlúv dohliada Európska komisia. Ak sa „Komisia domnieva, že si členský štát nesplnil povinnosť, ktorá pre neho vyplýva zo zmlúv“, môže začať konanie o nespĺnení povinnosti (formálna výzva, odôvodnené stanovisko a postúpenie na Súdny dvor)⁶⁸.
- Charta je súčasťou primárneho práva EÚ a Európska komisia môže začať konanie o nespĺnení povinnosti z dôvodu porušeníu charty členskými štátom za podmienky, že sa charta uplatňuje (t. j. ak sa na údajné porušenie ľudských práv vzťahuje rozsah pôsobnosti uplatňovania práva EÚ; pozri [kapitolu 4](#))⁶⁹.

Príklad: charta a konania o nespĺnení povinnosti

Medzi aktuálne príklady takéhoto zásahu Komisie patrí konanie o nespĺnení povinnosti v súvislosti s vnútroštátnym zákonom o azyle, v rámci ktorého Komisia dospela k záveru, že uvedený zákon nie je v súlade s právnymi predpismi EÚ (so smernicou 2013/32/EÚ o konaniach o azyle, smernicou 2008/115/ES o návrate, smernicou 2013/33/EÚ o podmienkach prijímania) a viacerými ustanoveniami charty⁷⁰. Ďalší príklad (ktorý v čase písania tejto publikácie ešte takisto nebol uzatvorený) sa týka zákona, ktorým sa reformuje súdnictvo takým spôsobom, že veľká časť zamestnancov najvyššieho súdu by bola nútená odísť do dôchodku. Komisia zastáva názor, že aspekty reformy podkopávajú zásadu nezávislosti súdnictva vrátane neodvolateľnosti sudcov, a teda sú v rozpore s článkom 19 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie⁷¹.

4 Ako overiť, či sa charta uplatňuje

Ako začať s posudzovaním?

- Východiskovým bodom každého posúdenia toho, či sa charta uplatňuje alebo neuplatňuje, je článok 51. Kodifikuje sa v ňom judikatúra SDEÚ v súvislosti

68 Európske spoločenstvá (2012), Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 258.

69 V súvislosti s konaním o nespĺnení povinnosti a so spôsobmi, ako optimalizovať jeho používanie v kontexte základných práv, pozri de Schutter, O. (2017), *Infringement proceedings as a tool for the enforcement of fundamental rights in the European Union*, Inštitút otvorenej spoločnosti, október 2017.

70 Porušenie č. 20152201.

71 Porušenie č. 20172121.

s uplatňovaním všeobecných zásad práva EÚ⁷². Pozri kapitolu 1, oddiely **Rozsah pôsobnosti** a **Aké je odôvodnenie článku 51 charty?**

- S cieľom vyhnúť sa akémukoľvek porušeniu práva EÚ by sa pri rozhodovacích procesoch na vnútroštátnej úrovni (ako aj v prípade konkrétnych legislatívnych postupov) malo systematicky preskúmať, či sa Charta základných práv EÚ uplatňuje alebo neuplatňuje. Toto posúdenie by sa malo vykonať ešte v priebehu skorých prípravných fáz každej plánovanej legislatívnej alebo politickej iniciatívy. Ak sú isté kategórie práva alebo tvorby politiky z akejkolvek kontroly súvisiacej s chartou od začiatku vyňaté, existuje riziko, že sa v niektorom neskoršom posúdení vplyvu alebo právnom preskúmaní návrhu nezohľadnia ustanovenia charty, aj keď sa charta – v rozpore s príliš všeobecným predpokladom o neuplatniteľnosti práva EÚ – uplatňuje.
- Systematická kontrola splnenia alebo nesplnenia podmienok stanovených v článku 51 predstavuje dôležitý nástroj na zaistenie podpory uplatňovania charty. Pravidelné „kontroly článku 51“ posilňujú vplyv charty, informovanosť a vedomosti o jej uplatňovaní.

Čo je nevyhnutnou požiadavkou uplatňovania charty?

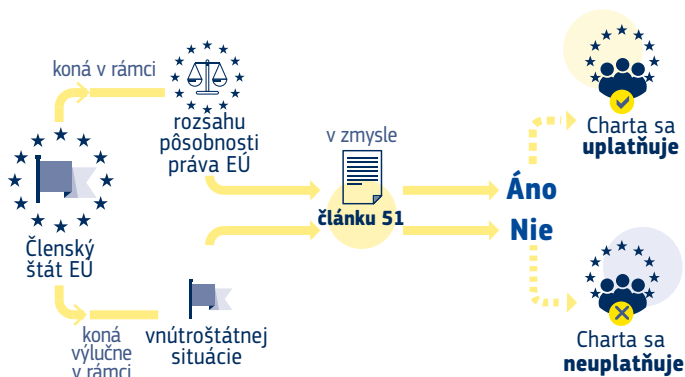
- Pre orgány Únie je charta záväzná vždy – dokonca aj vtedy, „keď konajú mimo právneho rámca Únie“⁷³ –, ale pre členské štáty je záväzná výlučne vtedy, ak „vykonávajú právo Únie“.
- Podľa judikatúry SDEÚ má spojenie „vykonávanie práva Únie“ široký význam, ktorý zahŕňa všetky spôsoby vykonávania (*mise en œuvre*) a uplatňovania práva Únie členskými štátmi⁷⁴. Znamená to isté ako „konanie v rozsahu pôsobnosti práva EÚ“ a týka sa všetkých situácií, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ.

72 Pozri Vysvetlivky k Charte základných práv týkajúce sa článku 51 ods. 1, Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17 – 37. Pozri aj návrhy generálneho advokáta Cruza Villalóna z 12. júna 2012, bod 25, vo veci: SDEÚ, C-617/10, *Åklagaren/Hans Åkerberg Fransson* [VK], 26. februára 2013. Pokiaľ ide o všeobecné zásady práva a článku 51 charty, pozri poznámku č. 8.

73 Pozri SDEÚ, spojené veci C-8/15 P až C-10/15 P, *Ledra Advertising Ltd a i./Európska komisia a Európska centrálna banka (ECB)* [VK], 20. septembra 2016, bod 67.

74 SDEÚ, C-419/14, *WebMindLicenses kft/Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó- és Vám Főigazgatóság*, 17. decembra 2015, bod 66; SDEÚ, C-650/13, *Thierry Delvigne/Commune de Lesparre Médoc a Préfet de la Gironde* [VK], 6. októbra 2015, body 25 – 27; SDEÚ, C-418/11, *Texdata Software GmbH*, 26. septembra 2013, bod 73; SDEÚ, C-265/13, *Emiliano Torralbo Marcos/Korota SA a Fondo de Garantía Salarial*, 27. marca 2014, body 29 a 30; SDEÚ, C-617/10, *Åklagaren/Hans Åkerberg Fransson* [VK], 26. februára 2013, bod 19.

Obrázok 6: Kontrola uplatniteľnosti charty

Zdroj: FRA, 2018

- Aby sa teda charta mohla vzťahovať na vnútroštátny akt, daný akt musí spĺňať (potenciálnu) podmienku aktu vykonávania práva Únie v zmysle článku 51 ods. 1 charty, čo znamená, že ide o rozsah uplatňovania práva EÚ.

Existencia súvislosti s právom Európskej únie ako minimálna požiadavka

- Ak nemožno identifikovať nijakú súvislosť s právom EÚ, členské štáty EÚ nepodliehajú žiadnej povinnosti vyplývajúcej zo základných práv EÚ – charta sa neuplatňuje.
- Základné práva EÚ sa uplatňujú iba v spojení s ustanoveniami právnych predpisov EÚ. Minimálnou požiadavkou na uplatňovanie základných práv EÚ je, že musí existovať dostatočná súvislosť s inými právnymi predpismi Únie, než je charta⁷⁵.
- Existencia akejkoľvek súvislosti s právom EÚ nevyhnutne neznamená, že sa základné práva EÚ uplatňujú; nie každá súvislosť s právom Únie je totiž dostatočná na to, aby sa základné práva EÚ začali uplatňovať⁷⁶.

75 Pozri napríklad SDEÚ, C-92/14, *Liliana Tudoran a i./SC Suport Colect SRL*, 3. júla 2014, body 43 – 48; SDEÚ, C-483/12, *Pelckmans Turnhout NV/Walter Van Gestel Balen NV a i.*, 8. mája 2014, bod 20; SDEÚ, C-457/09, *Claude Chartry/Belgické kráľovstvo*, 1. marca 2011, body 22 – 25.

76 Pozri napríklad SDEÚ, C-20/10, *Vino Cosimo Damiano/Poste Italiane SpA*, 11. novembra 2010, body 53, 54, 56, 57 a 64; SDEÚ, C-161/11, *Vino Cosimo Damiano/Poste Italiane SpA*, 22. júna 2011, body 38 a 39.

Príklady: „nedostatočná“ súvislosť s právom EÚ

- V rámci oblastí (vnútroštátneho aktu a ustanovenia práva EÚ) existuje „podobnosť dotknutých oblastí alebo nepriame vplyvy jednej oblasti na inú“⁷⁷ (pozri kapitolu 7, situáciu B.1).
- Samotná skutočnosť, že vnútroštátne opatrenie patrí do oblasti, v ktorej má EÚ právomocí⁷⁸ (pozri kapitolu 7, situáciu B.6).
- Vnútroštátny akt sa považuje za „prísnejšie vnútroštátne ochranné opatrenie“ (akty, ktoré prekračujú minimálne požiadavky stanovené Úniou)⁷⁹ (pozri kapitolu 7, situáciu A.3).
- Vo vnútroštátnom práve existujú dobrovoľné odkazy na právo Únie⁸⁰ (pozri kapitolu 7, situáciu B.5).
- Súvislosť s právom EÚ by mala byť dostatočne konkrétna, aby sa mohla považovať za „vykonávanie práva Únie“. Súvislosť je dostatočne konkrétna, ak členské štáty konajú ako zástupcovia EÚ alebo ak sa musia opierať o určitý druh povolenia podľa právnych predpisov EÚ (pozri kapitolu 5).

5 V akých situáciách sa charta uplatňuje?

Keď členské štáty konajú ako zástupcovia Európskej únie

- Členský štát koná ako „zástupca“ alebo „predstaviteľ“ EÚ, ak koná v mene Únie. Takúto funkciu môžu plniť všetky orgány a súdne orgány členských štátov.
- „Situácia zastupovania“ sa týka každého vykonávania alebo každej transpozície právnych aktov prijatých inštitúciami, orgánmi, úradmi alebo agentúrami

77 SDEÚ, C-198/13, *Victor Manuel Julian Hernández a i./Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) a i.*, 10. júla 2014, body 34 – 36. Pozri aj SDEÚ, spojené veci C-483/09 a C-1/10, *Trestné konania proti Magatte Gueye (C-483/09) a Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10)*, 15. septembra 2011.

78 SDEÚ, C-206/13, *Cruciano Siragusa/Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo*, 6. marca 2014; SDEÚ, C-198/13, *Victor Manuel Julian Hernández a i./Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) a i.*, 10. júla 2014, body 24, 27, 34 – 36 a 46. Pozri aj SDEÚ, C-309/96, *Daniele Annibaldi/Sindaco del Comune di Guidonia a Presidente Regione Lazio*, 18. decembra 1997.

79 SDEÚ, C-6/03, *Deponiezweckverband Eiterköpfe/Land Rheinland-Pfalz*, 14. apríla 2005, body 58 – 64; SDEÚ, C-2/97, *Società italiana petroli SpA (IP)/Borsana Srl*, 17. decembra 1998.

80 SDEÚ, C-482/10, *Teresa Cicala/Regione Siciliana*, 21. decembra 2011.

Európskej únie⁸¹. Mohlo by sa týkať aktov, ako sú nariadenia⁸², smernice⁸³, vonkajšie dohody (medzinárodné dohody uzatvorené EÚ)⁸⁴ alebo osobitné zmluvné ustanovenia⁸⁵. „Vykonávanie práva Únie“ vo funkcii zástupcu môže nastať v rôznych situáciách, v ktorých zohrávajú istú úlohu vnútroštátne akty (prípadne ich návrhy). Na základe rozsiahlej judikatúry SDEÚ týkajúcej sa uplatniteľnosti základných práv EÚ možno identifikovať rôzne situácie zastupovania⁸⁶.

- o Transpozícia právnych aktov Únie do vnútroštátneho práva⁸⁷: v tejto častej situácii majú vnútroštátne akty transponovať konkrétne záväzné požiadavky na základe právnych aktov Únie – napríklad vykonávaním smernice. Podrobnejšie vysvetlenie je k dispozícii v kapitole 7, **situácii A.1** a **situácii A.2**.
- o Vnútroštátne akty prijaté na základe právomocí vyplývajúcich z práva Únie⁸⁸: v tomto prípade členský štát využíva diskrečné právomoci na základe práva EÚ. Príkladom by boli rozhodnutia prijaté členskými štátmi na základe diskrečnej právomoci alebo výnimka, ktorú majú k dispozícii podľa právneho aktu Únie. Podrobnejšie informácie sú k dispozícii v kapitole 7, **situácii A.3**.
- o Vnútroštátne akty zahŕňajúce prostriedky nápravy, sankcie alebo presadzovanie práva, ktoré možno uplatniť v súvislosti s právnym aktom Únie alebo

-
- 81 SDEÚ, C-587/15, *Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras/Gintaras Dockevičius a Jurgita Dockevičienė*, 15. júna 2017, body 36 a 44; SDEÚ, C-258/14, *Eugenia Florescu a i./Casa Județeană de Pensii Sibiu a i.* [VK], 13. júna 2017, bod 35.
- 82 Pozri napríklad SDEÚ, C-384/05, *Johan Piek/Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 11. januára 2007, bod 32.
- 83 Pozri napríklad SDEÚ, spojené veci C-20/00 a C- 64/00, *Booker Aquacultur Ltd (C-20/00) a Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00)/The Scottish Ministers*, 10. júla 2003, bod 88.
- 84 SDEÚ, C-7/98, *Dieter Krombach/André Bamberski*, 28. marca 2000, body 18 – 28; SDEÚ, spojené veci C-7/10 a C-9/10, *Staatssecretaris van Justitie/Tayfun Kahveci a Osman Inan*, 29. marca 2012, bod 23. Pozri aj SDEÚ, C-370/12, *Thomas Pringle/Government of Ireland a i.*, 27. novembra 2012, body 178 – 181.
- 85 Pozri napríklad SDEÚ, C-300/04, *M. G. Eman a O. B. Sevinger/College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [VK], 12. septembra 2006, body 56 – 61; SDEÚ, C-650/13, *Thierry Delvigne/Commune de Lesparre Médoc a Préfet de la Gironde* [VK], 6. októbra 2015, bod 33.
- 86 Tieto situácie čiastočne vychádzajú zo zdroja De Mol, M. (2014) *De directe werking van de grondrechten van de Europese Unie*, dizertačná práca, Maastrichtská univerzita, Oisterwijk Wolf Legal Publishers. Je zrejme, že judikatúra Súdneho dvora sa naďalej vyvíja, a preto sa tento zoznam nemá považovať za úplný ani pevne stanovený.
- 87 Pozri napríklad SDEÚ, spojené veci C-20/00 a C- 64/00, *Booker Aquacultur Ltd (C-20/00) a Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00)/The Scottish Ministers*, 10. júla 2003; SDEÚ, C-300/04, *M. G. Eman a O. B. Sevinger/College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [VK], 12. septembra 2006.
- 88 Pozri napríklad SDEÚ, spojené veci C-356/11 a C-357/1, *O. a S./Maahanmuuttovirasto a Maahanmuuttovirasto/L.*, 6. decembra 2012; SDEÚ, C-276/12, *Jiří Sabou/Finanční feditelství pro hlavní město Prahu* [VK], 22. októbra 2013.

so zmluvným ustanovením⁸⁹: podľa povinnosti lojálnej spolupráce ustanovenej v článku 4 ods. 3 ZEÚ a v prípade neexistencie príslušných procesných pravidiel EÚ sú členské štáty povinné zaistiť účinnosť práv a povinností EÚ podľa práva Únie. Hoci členské štáty disponujú procesnou autonómiou, svoje postupy musia využívať na zabezpečenie riadneho vykonávania hmotných práv EÚ (kapitola 7, [situácia A.4](#)).

- o Vnútroštátne akty zahŕňajúce právne pojmy, ktoré sa uvádzajú v právnom akte Únie⁹⁰: právne akty Únie sa niekedy vzťahujú na pojmy vnútroštátneho práva. Možno povedať, že takéto vnútroštátne pojmy prispievajú k „vykonávaniu práva EÚ“, ak sa používajú v kontexte predmetných ustanovení EÚ (kapitola 7, [situácia A.5](#)).
- o Vnútroštátne akty patriace do (presného) rozsahu právnych predpisov Únie bez toho, aby existovali explicitné vykonávacie právne predpisy⁹¹: táto situácia sa v podstate týka opomenutia uplatňovania (kapitola 7, [situácia B.1](#)).

Keď sa členské štáty musia opierať o povolenie podľa právnych predpisov EÚ

- Táto forma „vykonávania práva Únie“ sa týka vnútroštátnych aktov, na ktoré sa vzťahuje určitý zákaz EÚ. Na odôvodnenie takýchto vnútroštátnych aktov musia členské štáty využiť výnimky ustanovené v právnych predpisoch EÚ. V takýchto situáciách právo EÚ povoľuje existenciu takýchto vnútroštátnych aktov, ktoré však nesmú zasahovať do základných práv EÚ. Z tohto dôvodu sa charta uplatňuje na zabezpečenie toho, aby právo EÚ neoprávňovalo členské štáty na prijímanie opatrení porušujúcich základné práva⁹².

89 Pozri napríklad SDEÚ, C-682/15, *Berlioz Investment Fund SA/Directeur de l'administration des contributions directes* [VK], 16. mája 2017, body 40 – 42 a 49 – 52; SDEÚ, C-405/10, *QB*, 10. novembra 2011; SDEÚ, C-617/10, *Åklagaren/Hans Åkerberg Fransson* [VK], 26. februára 2013; SDEÚ, C-418/11, *Texdata Software GmbH*, 26. septembra 2013.

90 Pozri napríklad SDEÚ, C-442/00, *Ángel Rodríguez Caballero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 12. decembra 2002, body 29 – 32; SDEÚ, C-520/03, *José Vicente Olaso Valero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 16. decembra 2004, bod 34; SDEÚ, C-177/05, *María Cristina Guerrero Pecino/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 13. decembra 2005, body 25 a 26.

91 Pozri napríklad SDEÚ, C-555/07, *Seda Küçükdeveci/Swedex GmbH & Co. KG* [VK], 19. januára 2010.

92 SDEÚ, C-260/89, *Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE a Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou/Dimotiki Etairia Pliroforissis a Sotirios Kouvelas a Nicolaos Avdellas a i.*, 18. júna 1991, body 41 – 43. Pozri aj SDEÚ, C-390/12, *Robert Pflieger a i.*, 30. apríla 2014, body 30 – 37; SDEÚ, C-145/09, *Land Baden-Württemberg/Panagiotis Tsakouridis* [VK], 23. novembra 2010, bod 52.

Príklad: vnútroštátne opatrenie, ktoré možno považovať za obmedzenie voľného pohybu (a preto si vyžaduje odôvodnenie)

Príkladom sú vnútroštátne právne predpisy zakazujúce prevádzku hracích automatov mimo kasín. Takáto právna úprava obmedzuje slobodu poskytovať službu zaručenú v článku 56 ZFEÚ, a preto je podľa práva EÚ prijateľná, iba ak ju možno odôvodniť závažnými dôvodmi týkajúcimi sa verejného záujmu. Pri skúmaní, či takéto opatrenie možno odôvodniť, nadobúda relevantnosť charta. Príslušné vnútroštátne pravidlá možno považovať za odôvodnené, iba ak sú zlučiteľné s chartou⁹³.

- Na základe judikatúry SDEÚ týkajúcej sa uplatniteľnosti základných práv EÚ možno rozlišovať dve hlavné podkategórie tejto situácie v oblasti udeľovania povolenia EÚ⁹⁴. Podrobnejšie vysvetlenie týchto kategórií sa nachádza v kapitole 7, situácii B.2.
 - Vnútroštátne akty, ktoré možno považovať za obmedzenia voľného pohybu osôb, služieb, tovaru alebo kapitálu alebo slobody usadiť sa⁹⁵: táto situácia odráža klasický prístup v judikatúre SDEÚ.
 - Vnútroštátne akty, ktoré možno považovať za pozbavenie občianstva EÚ v zmysle článku 20 ZFEÚ⁹⁶: táto situácia sa týka najnovšieho vývoja v judikatúre SDEÚ.

Osobitné usmernenie k procesom spojeným s vnútroštátnymi právnymi predpismi a tvorbou politik: pozrite si náš kontrolný zoznam!

V kapitole 7 tejto príručky sa nachádza „kontrolný zoznam vychádzajúci z článku 51“, ktorý sa má v procesoch spojených s vnútroštátnymi právnymi predpismi a tvorbou politik používať na posúdenie toho, či vnútroštátny akt (alebo jeho návrh) možno považovať za „vykonávanie práva Únie“ v zmysle článku 51 ods. 1 charty.

93 SDEÚ, C-98/14, *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft a i./Magyar Állam*, 11. júna 2015.

94 V budúcej judikatúre sa môžu, pochopiteľne, vyskytnúť ďalšie kategórie.

95 SDEÚ, C-390/12, *Robert Pfleger a i.*, 30. apríla 2014, body 30 – 37.

96 SDEÚ, C-98/14, *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft a i./Magyar Állam*, 11. júna 2015, bod 74.

6 Ako uplatňovať chartu

Ak sa počas skúmania návrhu vnútroštátneho práva alebo politik dospeje k záveru, že sa charta uplatňuje, tieto vnútroštátne právne predpisy a politiky sa musia vykladať v súlade s chartou a v prípade potreby sa musia podľa charty revidovať. To si vyžaduje, aby vnútroštátne subjekty vedeli, ako chartu vykladať, a aby chápali, či a do akej miery môže byť uplatňovanie práv vyplývajúcich z charty obmedzené.

Ktoré nástroje sú pri výklade relevantné?

Pri výklade práv vyplývajúcich z charty môžu pomáhať rôzne nástroje:

- vysvetlivky k charte⁹⁷. Vysvetlivky sú užitočným východiskovým bodom, ktorý poskytuje usmernenie k výkladu charty a musí sa zohľadniť pri výklade ustanovení charty⁹⁸,
- judikatúra SDEÚ⁹⁹,
- EDLP a judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva¹⁰⁰,
- ústavné tradície spoločné pre členské štáty¹⁰¹,
- relevantné zdroje medzinárodného práva (okrem EDLP), najmä Európska sociálna charta, podľa ktorej sa formulovalo viacero ustanovení Charty základných práv EÚ. V charte, ako aj vo vysvetlivkách k nej sa uvádzajú určité nástroje medzinárodného práva, ktoré sú pre výklad charty relevantné¹⁰²,
- príslušné vnútroštátne právne predpisy. Niektoré ustanovenia charty odkazujú na vnútroštátne zákony. Napríklad v článku 9 (právo uzavrieť manželstvo a právo založiť rodinu) sa uvádza, že „[p]rávo uzavrieť manželstvo a právo založiť rodinu sa zaručuje v súlade s vnútroštátnymi zákonmi, ktoré upravujú výkon týchto práv“.

97 Úradný vestník Európskej únie, Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17 – 35.

98 Európske spoločenstvá (2012), Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 6 ods. 1 a EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, článok 52 ods. 7.

99 K dispozícii na webovej lokalite [Curia](#) alebo [EUR-Lex](#).

100 EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C326, 26.10.2012, článok 52 ods. 3.

101 EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C326, 26.10.2012, článok 52 ods. 4.

102 Pozri prílohu k tejto príručke.

ČINNOSŤ FRA**Pomoc agentúry FRA: Charterpedia a príručky**

Na webovom sídle agentúry FRA je k dispozícii niekoľko tematických príručiek, ktoré spoločne vypracovali FRA a Rada Európy/Európsky súd pre ľudské práva. Nachádza sa v nich prehľad najrelevantnejšej judikatúry SDEÚ a Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa využívania charty a EDLP v príslušných oblastiach politiky a vo všetkých jazykoch EÚ:

- o *Handbook on European data protection law – 2018 edition*, 2018,
- o *Handbook on European non-discrimination law – 2018 edition*, 2018,
- o *Príručka o európskom práve v oblasti prístupu k spravodlivosti*, 2016,
- o *Príručka o európskom práve týkajúcom sa práv dieťaťa*, 2015,
- o *Príručka o európskom práve v oblasti azylu, hraníc a imigrácie*, 2014.

Charterpedia agentúry FRA predstavuje online jednotné kontaktné miesto, ktoré umožňuje prístup k európskej a vnútroštátnej judikatúre týkajúcej sa charty na základe jednotlivých článkov. Charterpedia okrem toho poskytuje v rámci všetkých ustanovení charty príslušné ustanovenia vnútroštátneho ústavného práva, ako aj medzinárodného a európskeho práva v oblasti ľudských práv. Charterpedia takisto umožňuje jednoduchý prístup k informáciám týkajúcim sa charty v súvislosti s konkrétnymi krajinami (napr. k informačným kartám jednotlivých krajín charty).

Charterpedia je sprístupnená na webovom sídle agentúry FRA.

Za akých okolností môže byť výkon práv obmedzený?**Charta základných práv, článok 52 – Rozsah a výklad práv a zásad**

1. Akékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd uznaných v tejto charte musí byť ustanovené zákonom a rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd. Za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality možno tieto práva a slobody obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.

- Charta obsahuje v článku 52 všeobecné ustanovenie týkajúce sa obmedzení práv.
- Obmedzenie výkonu práv a slobôd uznaných chartou je povolené za týchto podmienok:
 - o musí byť stanovené zákonom,
 - o musí rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd,

- o musí sledovať ciele všeobecného záujmu uznané Úniou alebo byť potrebné na ochranu práv a slobôd iných (legitímny cieľ),
- o v súlade so zásadou proporcionality musí byť nevyhnutné a skutočne zodpovedať sledovaným cieľom (zásada proporcionality).
- Okrem toho musí obmedzenie práva vyplývajúceho z charty, ktoré zodpovedá právu v EDLP, takisto spĺňať požiadavky obmedzenia podľa EDLP¹⁰³.

Osobitné usmernenie: pozrite si náš kontrolný zoznam!

V kapitole 8 tejto príručky sa nachádza kontrolný zoznam, ktorý možno použiť na kontrolu súladu návrhov právnych predpisov s chartou základných práv.

¹⁰³ EÚ (2012), Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C326, 26.10.2012, článok 52 ods. 3.

Časť II: Praktické nástroje

7 Kontrolný zoznam týkajúci sa uplatniteľnosti charty

- Tento kontrolný zoznam slúži ako nástroj na posúdenie toho, či a do akej miery sa základné práva EÚ uplatňujú alebo neuplatňujú v procesoch spojených s vnútroštátnymi právnymi predpismi a tvorbou politík. Vychádza z judikatúry SDEÚ pochádzajúcej z obdobia pred prijatím charty a po jej prijatí¹⁰⁴.
- Kľúčovou otázkou pri takejto kontrole článku 51 je, či sa predmetný vnútroštátny akt (alebo jeho návrh) považuje za „vykonávanie práva Únie“ v zmysle článku 51 ods. 1 charty (ďalej len „vykonávanie práva Únie“). Základné vysvetlenie sa nachádza v kapitole 1, kapitole 4 a kapitole 5.

Vyberte si líniu, ktorá korešponduje s vašim východiskovým bodom

- Tento kontrolný zoznam tvoria dve rôzne „línie“ v závislosti od toho, či vnútroštátny proces spojený s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo tvorbou politík reaguje na konkrétny akt EÚ (napr. nariadenie, smernica, vonkajšia dohoda alebo osobitné zmluvné ustanovenia). Povaha vašej situácie (pozri kapitolu 5) sa bude líšiť v závislosti od vášho východiskového bodu.

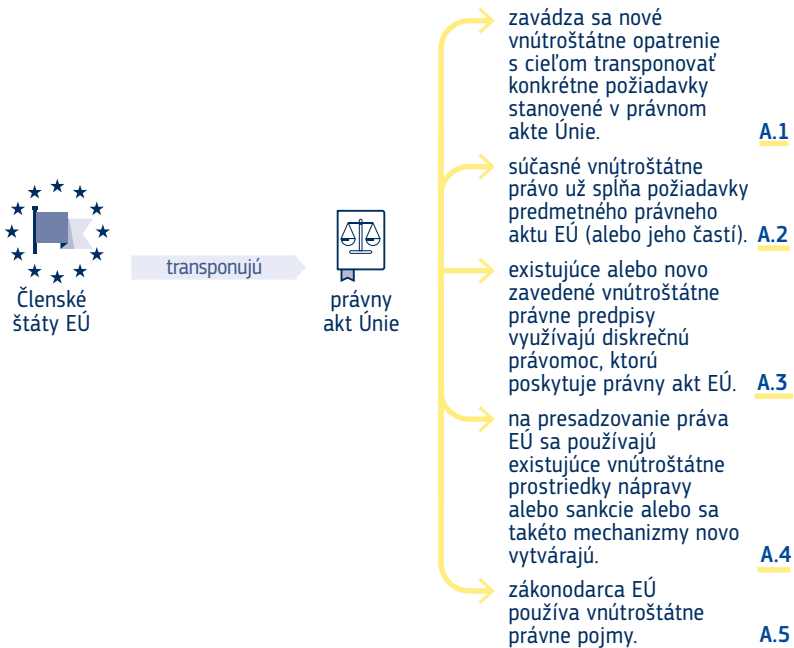
¹⁰⁴ Tento kontrolný zoznam vo veľkej miere vychádza zo zdroja de Mol, M. (2016), „Article 51 of the EU Charter in the legislative processes of the Member States“*Maastricht Journal of European and Comparative Law (MJ)*, článok 23 ods. 4, s. 640 – 666.

- Ak je cieľom procesu spojeného s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo tvorbou politik transpozícia aktu EÚ do vnútroštátneho právneho systému, uplatňovanie alebo vykonávanie aktu EÚ, použite líniu A.
- Ak cieľom procesu spojeného s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo tvorbou politik nie je právny akt EÚ, použite líniu B.

Línia A: Dôvodom vnútroštátnych legislatívnych opatrení je akt EÚ

- Najbežnejším príkladom „vykonávania práva Únie“ je situácia, v ktorej členský štát koná s cieľom transponovať alebo vykonávať právny akt Únie. V takejto situácii členské štáty konajú ako „zástupcovia“ alebo „predstavitelia“ EÚ („situácia zastupovania“, pozri [kapitolu 4](#)). V takejto situácii je zjavné, že sa základné práva EÚ v zásade uplatňujú.

Obrázok 7: Situácie uplatňovania charty v reakcii na právny akt Únie

Zdroj: FRA, 2018

- Právne akty Únie môžu ovplyvniť vnútroštátne právne akty rôznymi spôsobmi, čo môže mať za následok rôzne formy „vykonávania práva Únie“ v zmysle článku 51 charty. Ďalej uvedený súbor situácií poskytuje podrobnejšie príklady toho, čo v tejto súvislosti možno považovať za „vykonávanie práva Únie“.

Zavádza sa nové vnútroštátne opatrenie s cieľom transponovať konkrétne hmotnoprávne a/alebo procesnoprávne požiadavky stanovené v právnom akte Únie (situácia A.1)

V predmetnom právnom akte Únie sa môže vyžadovať zavedenie nových vnútroštátnych opatrení, ktorými sa transponujú konkrétne hmotnoprávne a procesnoprávne požiadavky. Tieto vnútroštátne opatrenia sa považujú za „vykonávanie práva Únie“¹⁰⁵. Základné práva EÚ sa v zásade uplatňujú.

Rôzne druhy záväzných aktov Únie

- Článok 51: vykonávanie sa týka transpozície alebo uplatňovania právnych aktov prijatých inštitúciami, orgánmi, úradmi alebo agentúrami EÚ¹⁰⁶.
- Takýmito právne záväznými aktmi EÚ môžu byť napríklad nariadenia¹⁰⁷, smernice¹⁰⁸, vonkajšie dohody (uzatvorené EÚ)¹⁰⁹ alebo osobitné zmluvné ustanovenia¹¹⁰.

Transpozícia prostredníctvom nových vnútroštátnych opatrení

- Nové vnútroštátne regulačné alebo legislatívne opatrenia, ktoré je potrebné prijať v záujme začlenenia povinných požiadaviek aktov EÚ do vnútroštátneho právneho poriadku, sa považujú za „vykonávanie práva Únie“.
- „Vykonávanie práva Únie“ sa vzťahuje na všetky druhy vnútroštátnych opatrení od všetkých orgánov členských štátov: zahŕňa vnútroštátne legislatívne alebo politické akty ústredných a decentralizovaných orgánov, vyšších a nižších

¹⁰⁵ SDEÚ, vec 5/88, *Hubert Wachauf/Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft*, 13. júla 1989.

¹⁰⁶ SDEÚ, C-587/15, *Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras/Gintaras Dockeyvičius a Jurgita Dockeyvičienė*, 15. júna 2017, body 36 a 44; SDEÚ, C-258/14, *Eugenia Florescu a i./Casa Județeană de Pensii Sibiu a i.* [VK], 13. júna 2017, bod 35.

¹⁰⁷ Pozri napríklad SDEÚ, C-384/05, *Johan Piek/Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 11. januára 2007, bod 32.

¹⁰⁸ Pozri napríklad SDEÚ, spojené veci C-20/00 a C- 64/00, *Booker Aquacultur Ltd (C-20/00) a Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00)/The Scottish Ministers*, 10. júla 2003, bod 88.

¹⁰⁹ SDEÚ, C-7/98, *Dieter Krombach/André Bamberski*, 28. marca 2000, body 18 – 28; SDEÚ, spojené veci C-7/10 a C-9/10, *Staatssecretaris van Justitie/Tayfun Kahveci a Osman Inan*, 29. marca 2012, bod 23. Pozri aj SDEÚ, C-370/12, *Thomas Pringle/Government of Ireland a i.*, 27. novembra 2012, body 178 – 181.

¹¹⁰ Pozri napríklad SDEÚ, C-300/04, *M. G. Eman a O. B. Sevinger/College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [VK], 12. septembra 2006, body 56 – 61; SDEÚ, C-650/13, *Thierry Delvigne/Commune de Lesparre Médoc a Préfet de la Gironde* [VK], 6. októbra 2015, bod 33.

legislatívnych orgánov, správnych orgánov atď. „Vykonávanie práva Únie“ predstavujú všetky vnútroštátne opatrenia, ktoré dokázateľne vychádzajú z právnych aktov EÚ. V situáciách, keď sú právne akty EÚ transponované vnútroštátnymi právnymi predpismi a (na základe týchto vnútroštátnych právnych predpisov) ďalej vykonávané inými druhmi legislatívnych alebo správnych opatrení, sa všetky úrovne vnútroštátnych opatrení považujú za „vykonávanie práva Únie“.

Priestor na voľnú úvahu

- Právne akty EÚ veľmi často ponechávajú členským štátom priestor na voľnú úvahu. Najjasnejším prípadom sú smernice, v ktorých sa od štátov vyžaduje dosiahnutie konkrétneho výsledku bez toho, aby určovali prostriedky na dosiahnutie tohto výsledku. Iné právne akty EÚ, ako napríklad nariadenia, však členským štátom často ponechávajú istý manévrovací priestor pri ich vykonávaní.
- Vnútroštátne opatrenia, ktoré využívajú priestor na voľnú úvahu poskytovaný zákonodarcom EÚ, sa považujú za opatrenia na „vykonávanie práva Únie“¹¹¹.

Príklad: platená ročná dovolenka

V smernici EÚ o organizácii pracovného času sa stanovuje, že členské štáty musia prijať nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že každý pracovník bude mať nárok na platenú ročnú dovolenku v trvaní najmenej štyroch týždňov v súlade s podmienkami na vznik nároku na takúto dovolenku a na priznanie takejto dovolenky, ustanovenými vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou. V tomto prípade sa transpozícia práva na platenú ročnú dovolenku v trvaní štyroch týždňov do vnútroštátneho práva považuje za „vykonávanie práva Únie“. Okrem toho sa za „vykonávanie práva Únie“ považujú aj podmienky na vznik nároku na takúto dovolenku a priznanie takejto dovolenky, hoci smernica EÚ ponecháva tieto

¹¹¹ SDEÚ, C-384/05, *Johan Piek/Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 11. januára 2007, bod 32.

podmienky na uvážení členských štátov. Pri výkone tejto diskrečnej právomoci musia členské štáty rešpektovať základné práva EÚ¹¹².

V súčasnom vnútroštátnom práve sa právo EÚ vykonáva, pokiaľ už odráža predmetný právny akt EÚ (alebo jeho časti) (situácia A.2).

Súčasné vnútroštátne právo už možno niektoré konkrétne hmotnoprávne a procesnoprávne požiadavky vyplývajúce z predmetného právneho aktu Únie stanovuje. V tomto prípade sa existujúce vnútroštátne pravidlá, ktoré (už) spĺňajú hmotnoprávne a procesnoprávne požiadavky vyplývajúce z právnych aktov Únie, považujú za „vykonávanie práva Únie“¹¹³. Základné práva EÚ sa v zásade uplatňujú.

Transpozícia prostredníctvom existujúcich vnútroštátnych právnych predpisov

- Niekedy je možné zabezpečiť, aby vnútroštátne právo bolo v súlade s predmetným aktom Únie na základe už existujúcich vnútroštátnych ustanovení. V tomto prípade nie je potrebné vypracovať nové vnútroštátne ustanovenia osobitne určené na vykonávanie právneho aktu Únie.
- Takéto druhy už existujúcich vnútroštátnych ustanovení, ktorými možno zabezpečiť súlad vnútroštátneho práva s príslušným právnym aktom Únie, sa považujú za opatrenia na „vykonávanie práva Únie“. Po nadobudnutí účinnosti príslušných právnych predpisov EÚ sa menia z výlučne vnútroštátnych opatrení na opatrenia na „vykonávanie práva Únie“.
- Ak už existujúce vnútroštátne ustanovenia zabezpečujú, že vnútroštátne právne predpisy sú v súlade s novými právnymi aktmi Únie, je potrebné skontrolovať úplný súlad týchto ustanovení s predmetným právnym aktom Únie a opätovne posúdiť ich súlad s chartou.

Existujúce alebo novo zavedené vnútroštátne právne predpisy využívajú diskrečnú právomoc, ktorú poskytuje právny akt EÚ (situácia A.3)

Výkon diskrečných právomocí na základe právnych aktov EÚ sa v zásade považuje za „vykonávanie práva Únie“. Základné práva EÚ sa v zásade uplatňujú, ale v rámci tohto pravidla existujú aj výnimky.

112 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, Ú. v. EÚ L 299, 18.11.2003, článok 7, s. 9 – 19.

113 SDEÚ, vec 5/88, *Hubert Wachauf/Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft*, 13. júla 1989.

Diskrečné právomoci

- Právne akty EÚ veľmi často ponechávajú členským štátom diskrečnú právomoc, čo je najzreteľnejšie v prípade smerníc.
- Výkon takejto diskrečnej právomoci členskými štátmi sa v zásade považuje za „vykonávanie práva Únie“ bez ohľadu na to, či ide o povinný alebo dobrovoľný výkon diskrečnej právomoci¹¹⁴. Existujú však výnimky, keď sa využívanie diskrečnej právomoci nepovažuje za vykonávanie práva EÚ.

Výnimka: priaznivejšie alebo prísnejšie vnútroštátne ustanovenia (tzv. gold-plating)

- Právne akty EÚ môžu členským štátom umožniť prekročiť minimálne požiadavky EÚ prijatím priaznivejších alebo prísnejších vnútroštátnych ustanovení. Výkon tejto právomoci členskými štátmi sa nepovažuje za „vykonávanie práva Únie“, ak možnosť priaznivejších právnych predpisov zahŕňa iba uznanie právomoci, ktorú členské štáty (už) majú podľa vnútroštátneho práva. Ustanovením EÚ sa iba potvrdzuje, že si členské štáty predmetnú právomoc ponechávajú. Neznamená to, že by opatrenie štátu na základe takejto doložky patrilo do pôsobnosti práva Únie¹¹⁵.
- Dôkazom toho, že situácia zahŕňa iba uznanie už existujúcej právomoci prijímať priaznivejšie vnútroštátne ustanovenia je, že doložka o „priaznivejších vnútroštátnych ustanoveniach“ sa nachádza v kapitole o všeobecných a záverečných ustanoveniach. Ďalším dôkazom je, že právomoc prijímať priaznivejšie vnútroštátne ustanovenia sa zakladá na ustanoveniach zmluvy, ako sú článok 153 ods. 4 (sociálna politika), článok 169 ods. 4 (ochrana spotrebiteľa) alebo článok 193 (životné prostredie) ZFEÚ.

¹¹⁴ SDEÚ, C-276/12, *Jiří Sabou/Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu* [VK], 22. októbra 2013, body 41 – 43; SDEÚ, C-406/15, *Petya Milkova/Izpalnitelen direktor na Agentsiata za privatizatsia i sledprivatizatsionen kontrol*, 9. marca 2017, body 52 a 53; SDEÚ, spojené veci C-411/10 a C-493/10, *N. S. (C-411/10)/Secretary of State for the Home Department a M. E. a i. (C-493/10)/Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [VK], 21. decembra 2011, body 64 – 69 a 77.

¹¹⁵ SDEÚ, C-2/97, *Società italiana petroli SpA (IP)/Borsana Srl*, 17. decembra 1998, bod 40; SDEÚ, C-6/03, *Deponiezweckverband Eiterköpfe/Land Rheinland-Pfalz*, 14. apríla 2005, body 62 a 63; SDEÚ, C-282/10, *Maribel Domínguez/Centre informatique du Centre Ouest Atlantique a Préfet de la région Centre* [VK], 24. januára 2012, body 45 – 50 (implicitne); SDEÚ, C-198/13, *Victor Manuel Julian Hernández a i./Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) a i.*, 10. júla 2014, body 44 a 45.

Príklad: priaznivejšie vnútroštátne ustanovenia, ktoré nemožno považovať za „vykonávanie práva Únie“

Podľa smernice o organizácii pracovného času musia členské štáty prijať opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby každý pracovník mal nárok na platenú ročnú dovolenku v trvaní najmenej štyroch týždňov. Okrem toho sa v jednom z rôznych ustanovení smernice uvádza, že: [t]áto smernica nemá vplyv na právo členských štátov uplatňovať alebo prijímať zákony, iné právne predpisy alebo správne opatrenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov“.

Ak by sa členský štát rozhodol poskytnúť ročnú dovolenku v trvaní piatich týždňov, základné práva EÚ by sa uplatňovali iba na vnútroštátnu implementáciu základnej dovolenky v EÚ v trvaní štyroch týždňov a na dodatočný týždeň ustanovený vnútroštátnym zákonodarným orgánom by sa neuplatňovali. To by mohlo byť relevantné napríklad v prípade, že by sa mal piaty týždeň platenej ročnej dovolenky poskytovať iba zamestnancom vo veku nad 50 rokov. Zásada Únie týkajúca sa nediskriminácie na základe veku by sa na takéto rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku pravdepodobne neuplatňovala, pretože piaty týždeň by nespĺňal podmienky „vykonávania práva Únie“.

V predmetnom akte Únie by sa však mohlo výslovne uvádzať, že tzv. vnútroštátny gold-plating patrí do pôsobnosti práva Únie, a preto musí byť v súlade s chartou. V tejto situácii je zjavné, že sa právne predpisy EÚ vrátane základných práv EÚ uplatňujú.

Príklad: tzv. gold-plating sa považuje za „vykonávanie práva Únie“

V článku 4 ods. 1 smernice o audiovizuálnych mediálnych službách sa uvádza, že: [č]lenské štáty majú naďalej možnosť požadovať od poskytovateľov mediálnych služieb, na ktorých sa vzťahuje ich právomoc, aby dodržiavali podrobnejšie alebo prísnejšie pravidlá v oblastiach koordinovaných touto smernicou, za predpokladu, že takéto pravidlá sú v súlade s právom Únie“ (pridané zdôraznenie)¹¹⁶. V tomto prípade už zo samotnej smernice vyplýva, že prísnejšie ochranné opatrenia v rámci vnútroštátneho práva patria do rozsahu pôsobnosti práva Únie. Charta sa teda neuplatňuje len na minimálne požiadavky smernice, ale aj na vnútroštátny gold-plating¹¹⁷.

116 *Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/13/EÚ z 10. marca 2010 o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb*, Ú. v. EÚ L 95, 15.4.2010, s. 1, a korigendum Ú. v. EÚ L 263, 6.10.2010, s. 15.

117 *SDEÚ, C-234/12, Sky Italia Srl/Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni*, 18. júla 2013, bod 14.

- Je možné, že na prísnejšie ochranné opatrenia vnútroštátneho práva sa môže vzťahovať určitý zákaz Únie. V takom prípade sa na vnútroštátny gold-plating vzťahuje charta, pretože tieto opatrenia si vyžadujú povolenie EÚ na základe možného odôvodnenia. Podrobnejšie informácie sú k dispozícii v [situácii B.2](#).

Výnimka: doložky o povinnosti zdržať sa konania

- V právnych aktoch EÚ sa členským štátom niekedy poskytuje oprávnenie na to, aby si vo svojich predchádzajúcich vnútroštátnych právnych predpisoch ponechali isté ustanovenia, ktoré by bez tohto oprávnenia boli v rozpore s daným právnym aktom Únie.
- Pokiaľ si členský štát takéto ustanovenia ponechá, nevykonáva právo Únie v zmysle článku 51 ods. 1 charty. Táto výnimka, podobne ako v prípade gold-platingu, uznáva skôr právomoc, ktorú členské štáty (už) majú podľa vnútroštátneho práva.

Príklad: doložka o povinnosti zdržať sa konania v oblasti daňového práva

V smernici Rady 77/388/EHS zo 17. mája 1977 o zosúladení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu sa nestanovuje úplné zosúladenie. Je to tak preto, že táto takzvaná šiesta smernica na základe článku 28 ods. 3 písm. b) bezvýhradne oprávňuje členské štáty na to, aby si ponechali určité ustanovenia svojich vnútroštátnych právnych predpisov predchádzajúcich tejto šiestej smernici, ktoré by bez takéhoto oprávnenia boli v rozpore s touto smernicou. V dôsledku toho SDEÚ uviedol, že pokiaľ si členský štát takéto ustanovenia ponechá, netransponuje šiestu smernicu, a tak neporušuje ani túto smernicu, ani všeobecné zásady Spoločenstva, ktoré musia členské štáty podľa veci *Klensch* dodržiavať pri vykonávaní právnych predpisov Spoločenstva¹¹⁸.

Zavedenie alebo využitie vnútroštátnych ustanovení týkajúcich sa prostriedkov nápravy, sankcionovania a presadzovania práva, ktoré sa budú uplatňovať v súvislosti s dotknutým právnym aktom EÚ alebo v súvislosti s vnútroštátnymi právnymi predpismi transponujúcimi tento právny akt EÚ (situácia A.4)

Vnútroštátne opatrenia, ktoré sa používajú na zaručenie uplatňovania a účinnosti právnych predpisov EÚ (sankcionovanie, prostriedky nápravy a presadzovanie práva), sa považujú za „vykonávanie práva Únie“ v zmysle článku 51 ods. 1. Ak sa tieto vnútroštátne opatrenia používajú v tomto kontexte, vzťahujú sa na ne základné práva EÚ. Toto pravidlo sa zvyčajne uplatňuje bez ohľadu na to, či predmetný právny akt Únie obsahuje alebo neobsahuje osobitné ustanovenia (povinnosti) týkajúce sa účinnosti (sankcionovania, prostriedkov nápravy a presadzovania) práva Únie.

¹¹⁸ SDEÚ, C-36/99, *Idéal tourisme SA/Belgické kráľovstvo*, 13. júla 2000, body 37 a 38.

Zmluva o Európskej únii, článok 4 ods. 3

Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv.

Členské štáty prijímú všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv alebo z aktov inštitúcií Únie.

Členské štáty pomáhajú Únii pri plnení jej úloh a neprijímú žiadne opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť dosiahnutie cieľov Únie.

Povinnosť prijať všetky opatrenia potrebné na dosiahnutie účinnosti právnych aktov Únie

- Povinnosť členských štátov vykonávať osobitné (hmotnoprávne a procesnoprávne) povinnosti právnych aktov Únie je sprevádzaná povinnosťou prijať všetky opatrenia potrebné na to, aby boli právne akty Únie v rámci ich vnútroštátneho právneho poriadku účinné.
- Je povinnosťou vykonávať právne predpisy EÚ tak, aby si jednotlivé strany mohli uplatňovať práva, ktoré sa im priznávajú podľa právnych predpisov EÚ. Táto povinnosť existuje vždy, dokonca aj vtedy, keď právne akty EÚ neobsahujú osobitné ustanovenia týkajúce sa sankcionovania, prostriedkov nápravy a presadzovania práva¹¹⁹. Pokiaľ ide o účinnosť práva EÚ, existuje všeobecná povinnosť, ktorá vyplýva zo zásady lojálnej spolupráce stanovenej v článku 4 ods. 3 ZEÚ. Z judikatúry SDEÚ vyplýva, že tým vzniká povinnosť uviesť do účinnosti právo

119 Pozri napríklad smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, Ú. v. EÚ L 303, 2.12.2000, článok 9, s. 16 – 22. Príklady judikatúry SDEÚ týkajúce sa vecí, v ktorých sa uplatňovala charta alebo všeobecné zásady práva Únie, aj keď v sekundárnych právnych predpisoch neexistovala nijaká konkrétna povinnosť uviesť do účinnosti právne predpisy EÚ (napr. sankcionovaním nesúladu): SDEÚ, C-262/99, *Paraskevas Louloudakis/Elliniko Dimosio*, 12. júla 2001, bod 67; SDEÚ, C-430/05, *Ntíonik Anonymi Etaireia Emporias H/Y, Logismikou kai Paroxis Ypiresion Michanografisis a Ioannis Michail Pikoulas/Epitropi Kefalaiaogoras*, 5. júla 2007, body 50, 52 a 53; SDEÚ, C-546/09, *Aurubis Bulgaria AD/Nachalnik na Mitnitsa Stolichna*, 31. marca 2011, bod 41; SDEÚ, C-405/10, *QB*, 10. novembra 2011, bod 48; SDEÚ, C-682/15, *Berlioz Investment Fund SA/Directeur de l'administration des contributions directes* [VK], 16. mája 2017, bod 41.

Únie¹²⁰. Konkrétnejšie vyjadrenia tejto zásady možno nájsť v článku 19 ods. 1 a článku 325 ZFEÚ a v sekundárnych právnych predpisoch EÚ.

- Vnútroštátne opatrenia, ktoré sú určené alebo ktoré sa používajú na to, aby sa zaručilo uplatňovanie a účinnosť práva EÚ, spĺňajú podmienku „vykonávania práva EÚ“ stanovenú v článku 51 ods. 1 charty¹²¹. Medzi takéto opatrenia patria sankcie (trestné alebo správne) za porušenie práva EÚ, právne prostriedky nápravy na zaistenie súdnej ochrany individuálnych práv podľa práva Únie, procesné pravidlá riadiace takéto kroky, opatrenia týkajúce sa vrátenia poplatkov vybratých v rozpore s právom EÚ a opatrenia na sankcionovanie konania, ktoré poškodzuje finančné záujmy Únie.
- Tieto typy opatrení spĺňajú podmienku „vykonávania práva EÚ“ bez ohľadu na to, či boli prijaté na účely transpozície práva EÚ do vnútroštátneho práva¹²². Môže ísť aj o všeobecné opatrenia trestného práva alebo procesného práva patriaceho do zvrchovanej vnútroštátnej právomoci členských štátov, no iba ak sa používajú v kontexte práva EÚ.

Príklad: správna sankcia za porušenie práva EÚ

Smernicou 2001/34/ES o prijímaní cenných papierov na kótovanie na burze cenných papierov a o informáciách, ktoré sa o týchto cenných papieroch musia zverejňovať, sa explicitne nestanovuje systém sankcií v prípadoch, keď sa informácie zaznamenané pri kótovaní ukážu ako nepresné či zavádzajúce. Členské štáty sú teda oprávnené určiť sankcie podľa vlastného uváženia. Vo veci *Ntinionik en Pikoulas* SDEÚ rozhodol, že výkon tejto právomoci musí byť v súlade so všeobecnými zásadami práva¹²³.

120 SDEÚ, C-177/95, *Ebony Maritime SA a Loten Navigation Co. Ltd/Prefetto della Provincia di Brindisi a i.*, 27. februára 1997, bod 35; SDEÚ, C-186/98, *Trestné konania proti Maria Amélia Nunes a Evangelina de Matos*, 8. júla 1999, bod 14; SDEÚ, C-432/05, *Unibet (London) Ltd a Unibet (International) Ltd/Justitiekanslern* [VK], 13. marca 2007, bod 38; SDEÚ, C-268/06, *Impact/Minister for Agriculture and Food a i.* [VK], 15. apríla 2008, bod 44.

121 SDEÚ, C-617/10, *Åklagaren/Hans Åkerberg Fransson* [VK], 26. februára 2013, body 26 a 27.

122 SDEÚ, C-218/15, *Trestné konanie proti Gianpaolovi Paolettimu a i.*, 6. októbra 2016, bod 18.

123 SDEÚ, C-430/05, *Ntinionik Anonymi Etaireia Emporias H/Y, Logismikou kai Paroxis Ypiresion Michanografisis a Ioannis Michail Pikoulas/Epitropi Kefalaiaigoras*, 5. júla 2007, body 50, 52 a 53.

Príklad: trestnoprávna sankcia za porušenie práva EÚ

Ďalším príkladom je nariadenie (ES) č. 1013/2006 o preprave odpadu¹²⁴. Vnútroštátne trestnoprávne opatrenia, ktorými sa sankcionuje nedodržovanie ustanovení tohto nariadenia, možno považovať za „vykonávanie“ podľa článku 51. Vo veci *Garenfeld* sa dospelo k záveru, že nemecký trestný zákonník v kontexte tohto nariadenia spĺňa podmienku vykonávania a že sa na danú situáciu uplatňuje článok 49 ods. 1 charty (zásada zákonnosti trestných činov a trestov)¹²⁵.

SDEÚ uviedol: „Táto zásada [zásada zákonnosti trestných činov a trestov], ktorú sú povinné dodržiavať najmä členské štáty, keď stanovujú trest určený na sankcionovanie porušenia práva Únie, implikuje, že zákon musí jasne vymedzovať porušenia a tresty za ne. Táto podmienka je splnená len vtedy, pokiaľ právny subjekt môže zo znenia relevantného ustanovenia a v prípade potreby za pomoci výkladu, ktorý mu dávajú súdne orgány, zistiť, aké konania alebo opomenutia zakladajú jeho trestnú zodpovednosť.“

- V judikatúre SDEÚ ešte nie je stanovené, či sa tento istý prístup uplatňuje aj na občianskoprávne opatrenia voči súkromným osobám v súvislosti s porušením noriem, ktoré vychádzajú z práva EÚ (napr. občianskoprávna zodpovednosť). Takéto druhy opatrení – či už ich možno považovať za právne prostriedky nápravy a/alebo za opatrenia sankčného charakteru – je možné označiť za „vykonávacie opatrenia“¹²⁶. Vec *Miravittles a i.* však môže poukazovať na prísnejšie posúdenie Súdnym dvorom¹²⁷. Tieto druhy vnútroštátnych opatrení jednoznačne sú „vykonávacími opatreniami“, ak sú výslovne stanovené v legislatívnych aktoch EÚ.

Príklad: občianskoprávna sankcia za porušenie práva EÚ

V článku 12 jedenástej smernice Rady o požiadavkách na sprístupnenie údajov týkajúcich sa pobočiek sa uvádza, že členské štáty musia stanoviť primerané sankcie pre prípad, že nedôjde k zverejneniu stanovenému v smernici¹²⁸. Vo veci *Texdata Software* SDEÚ rozhodol, že rakúska právna úprava ukladajúca pokutu za

124 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 zo 14. júna 2006 o preprave odpadu, Ú. v. EÚ L 190, 12.7.2006, s. 1 – 98.

125 SDEÚ, C-405/10, *QB*, 10. novembra 2011, bod 48.

126 Návrhy generálneho advokáta Bota z 27. júla 2017, bod 53, vo veci: SDEÚ, C-243/16, *Antonio Miravittles Ciurana a i./Contimark SA a Jordi Socias Gispert*, 14. decembra 2017.

127 SDEÚ, C-243/16, *Antonio Miravittles Ciurana a i./Contimark SA a Jordi Socias Gispert*, 14. decembra 2017, body 33 a 34.

128 Jedenásta Smernica Rady 89/666/EHS z 21. decembra 1989 o požiadavkách na sprístupnenie údajov týkajúcich sa pobočiek zriadených v určitom členskom štáte určitými druhmi obchodných spoločností, ktoré sa spravujú právom iného štátu, Ú. v. ES L 395, 30.12.1989, s. 36 – 39.

nedodržanie povinnosti zverejnenia podľa jedenástej smernice predstavuje prípad „vykonávania práva Únie“ na účely článku 5 ods. 1 charty. V dôsledku toho mali byť ustanovenia rakúskeho obchodného zákonníka v súlade s chartou¹²⁹.

Právny akt EÚ odkazujúci na pojmy z vnútroštátneho práva (situácia A.5)

V tejto situácii sa základné práva EÚ uplatňujú na (možno už existujúce) vnútroštátne pojmy, ak sa používajú v spojení s predmetnými právnymi aktmi Únie alebo s vnútroštátnou právnou úpravou transponujúcou právny akt Únie.

Keď zákonodarca EÚ odkazuje na pojmy z vnútroštátneho práva

- Ustanovenia právnych aktov Únie môžu odkazovať na pojmy z vnútroštátneho práva – napríklad keď chýba harmonizácia na úrovni EÚ. Takto si zákonodarca EÚ „vypožičiava“ pojmy z vnútroštátneho práva patriaceho do právomoci členských štátov.
- Výsledkom potom je, že právne predpisy alebo politické opatrenia, ktoré používajú takéto už existujúce vnútroštátne pojmy, môžu viesť k situácii, keď členský štát vykonáva právo EÚ v zmysle článku 51, ale iba ak sa z daných pojmov vychádza v rámci predmetných ustanovení EÚ¹³⁰.
- Je preto nevyhnutné, aby vnútroštátny zákonodarca preveril, či sú tieto vnútroštátne pojmy v úplnom súlade s chartou, keď sa uplatňujú v kontexte práva EÚ.

Príklad: platobná neschopnosť

V smernici o ochrane zamestnancov v prípade platobnej neschopnosti sa uvádza, že táto smernica sa nedotýka vnútroštátnych predpisov v súvislosti s definíciou pojmov „zamestnanec“, „zamestnávateľ“ a „odmena“. Odkazuje sa v nej teda na vnútroštátne právo: špecifikácia a vymedzenie týchto pojmov závisia od vnútroštátneho práva. Ak sa tieto vnútroštátne právne pojmy používajú v kontexte danej smernice, uplatňujú sa základné práva EÚ bez ohľadu na to, či sa tieto pojmy zavádzajú v nových vnútroštátnych právnych predpisoch určených na transponovanie smernice alebo či ide o už existujúce vnútroštátne právne pojmy (napr. existujúce v zákone o zamestnaní)¹³¹.

129 SDEÚ, C-418/11, *Texdata Software GmbH*, 26. septembra 2013, body 71 – 75.

130 Pozri napríklad SDEÚ, C-442/00, *Ángel Rodríguez Caballero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 12. decembra 2002, body 29 – 32; SDEÚ, C-177/05, *María Cristina Guerrero Pecino/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 13. decembra 2005, body 25 a 26.

131 SDEÚ, C-520/03, *José Vicente Olaso Valero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 16. decembra 2004, body 4 a 34.

Línia B: Legislatívne návrhy mimo procesu transpozície právnych aktov EÚ

- Vnútroštátne právne predpisy, ktoré nie sú prijaté na to, aby sa nimi vykonávalo právo EÚ, a teda majú pôvod v čisto vnútroštátnom kontexte, môžu zahŕňať „vykonávanie práva Únie“ v prípade niekoľkých situácií (pozri [obrázok 8](#)).
- Pri legislatívnych návrhoch, ktoré majú výlučne vnútroštátny pôvod a nie sú teda iniciované v dôsledku právnych aktov Únie, môže byť prípadné prepojenie so záväzným účinkom charty menej zjavné, alebo dokonca nemusí byť táto záväznosť zjavná vôbec.
- Charta sa však môže uplatňovať aj v scenároch, keď členské štáty prijímajú právne predpisy v rámci svojich právomocí alebo keď účelom nových právnych predpisov nie je transponovať právo EÚ do vnútroštátneho práva.

Vnútroštátne legislatívne opatrenie patrí do rozsahu pôsobnosti právneho aktu EÚ (situácia B.1)

Vnútroštátne opatrenia patriace do rozsahu vecnej, osobnej a časovej pôsobnosti právnych aktov Únie možno považovať za vykonávanie podľa článku 51, a to aj vtedy, keď ich primárnym účelom nie je vykonávať tieto právne predpisy¹³².

Nevykonávanie ako vykonávanie v zmysle článku 51 ods. 1 charty

- V podstate môžeme túto formu „vykonávania práva Únie“ považovať za opomenutie vykonávania. Vnútroštátny zákonodarca nemá v úmysle vykonávať právo EÚ, no mal by.

Príklad: vec týkajúca sa nemeckého občianskeho zákonníka

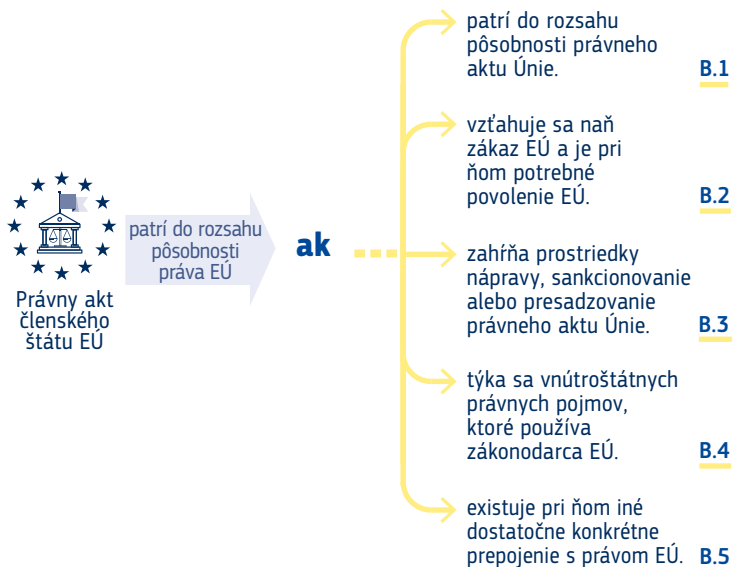
Vo veci *Kücükdeveci* išlo o vnútroštátnu právnu úpravu, konkrétne o nemecký občiansky zákonník (*Bürgerliches Gesetzbuch*), ktorý obsahoval ustanovenia o výpovednej lehote pri prepustení zo zamestnania¹³³. Účelom prijatia tejto právnej úpravy nebolo vykonávanie práva EÚ. SDEÚ však dospel k záveru, že v tomto konkrétnom prípade nemecká právna úprava patrila do rozsahu pôsobnosti práva Únie, pretože podmienky prepustenia zo zamestnania sú oblasťou, ktorá sa riadi smernicou 2000/78/ES¹³⁴. Vyplýva z toho, že v dôsledku tejto smernice patrí pred-

¹³² SDEÚ, C-555/07, *Seda Küçükdeveci/Swedex GmbH & Co. KG* [VK], 19. januára 2010, bod 25.

¹³³ SDEÚ, C-555/07, *Seda Küçükdeveci/Swedex GmbH & Co. KG* [VK], 19. januára 2010.

¹³⁴ Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, Ú. v. ES L 303, 2. 12.2000, s. 16 – 22.

Obrázok 8: Situácie, v ktorých sa charta uplatňuje mimo procesu transpozície právnych aktov EÚ

Zdroj: FRA, 2018

metná vnútroštátna právna úprava do rozsahu pôsobnosti práva Únie. Uplatňovala sa teda všeobecná zásada nediskriminácie z dôvodu veku.

Nestačí len interakcia s právnymi aktmi Únie

- Skúmaná právna úprava by mala skutočne patriť do rozsahu pôsobnosti konkrétneho právneho aktu Únie, či už vzhľadom na jeho osobnú pôsobnosť (na koho sa vzťahuje?), vecnú pôsobnosť (na aké situácie sa vzťahuje?), alebo uplatňovanie z hľadiska času. Na to, aby vnútroštátna právna úprava patrila do rozsahu pôsobnosti práva EÚ, nestačí len interakcia predmetu tejto právnej úpravy s právnym aktom Únie¹³⁵.

¹³⁵ SDEÚ, C-206/13, *Cruciano Siragusa/Regione Sicilia - Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo*, 6. marca 2014, bod 24; SDEÚ, C-198/13, *Victor Manuel Julian Hernández a i./Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) a i.*, 10. júla 2014, body 25 a 37.

Príklad: vec týkajúca sa španielskeho trestného zákonníka

Vo veciach *Gueye a Sanchez* vznikla otázka, či sa článok 7 charty (rešpektovanie súkromného a rodinného života) uplatňuje na ustanovenie španielskeho trestného zákona (*Código Penal*), pokiaľ ide o účinky vedľajšieho trestu zakazujúceho páchatelovi priblížiť sa najmä k obeti¹³⁶. SDEÚ dospel k záveru, že predmetné hmotné trestné právo nemožno posudzovať vzhľadom na ustanovenia charty. Konkrétne: rámcové rozhodnutie o postavení obetí v trestnom konaní¹³⁷ nevedie k tomu, že prejednáváná vnútroštátna právna úprava patrí do rozsahu pôsobnosti práva EÚ. Účelom rámcového rozhodnutia bolo len určiť v kontexte trestných konaní minimálne normy týkajúce sa ochrany obetí trestných činov a stanoviť povinnosť poskytnúť obetiam vysokú úroveň ochrany, najmä pokiaľ ide o ich prístup k spravodlivosti. Okrem toho je potrebné pamätať na to, že ak členský štát pri výkone svojich právomocí presadzovať právo zabezpečuje, že ustanovenia jeho trestného práva zaisťujú ochranu pred činmi domáceho násillia, cieľom je chrániť nielen záujmy obete, keďže ich sama obeť pociťuje, ale aj ďalšie, všeobecnejšie záujmy spoločnosti.

Na vnútroštátne legislatívne opatrenie sa vzťahuje zákaz podľa práva EÚ a musí byť preto sprevádzané povolením (odôvodnením, výnimkou) na základe práva EÚ (situácia B.2)

Vnútroštátne opatrenia, na ktoré sa vzťahuje zákaz podľa práva EÚ a ktoré vychádzajú z odôvodnenia na základe práva EÚ, splňajú podmienku „vykonávania práva Unie“¹³⁸.

Zákaz a povolenie

- Pojem vykonávanie sa neuplatňuje len v situáciách, v ktorých členský štát vystupuje ako zástupca EÚ (pozri kapitolu 4). K vykonávaniu v ďalšej forme dochádza v situáciách, keď členský štát využije výnimku povolenú v práve EÚ na zdôvodnenie vnútroštátneho aktu, ktorý by bol inak v práve EÚ zakázaný. Tieto vnútroštátne opatrenia si vyžadujú povolenie na základe práva EÚ, a preto sa tu

¹³⁶ SDEÚ, spojené veci C-483/09 a C-1/10, *Trestné konania proti Magatte Gueye (C-483/09) a Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10)*, 15. septembra 2011, bod 69. Pozri aj SDEÚ, C-117/14, *Grima Janet Nisttahuz Poclava/Jose María Ariza Toledano (Taberna del Marqués)*, 5. februára 2015, body 30 – 38 a 40 – 42.

¹³⁷ Rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní, Ú. v. ES L 82, 22.3.2001, s. 1 – 4.

¹³⁸ SDEÚ, C-260/89, *Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE a Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou/Dimotiki Etairia Pliroforissis a Sotirios Kouvelas a Nicolaos Avdellas a i.*, 18. júna 1991, body 41 – 43; SDEÚ, C-201/15, *Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis)/Ypourgos Ergasias, Koinonikis Asfalisis kai Koinonikis Allilengyis [VK]*, 21. decembra 2016, body 62 – 64.

uplatňujú základné práva EÚ. Podstatou tejto formy vykonávania je, že v práve EÚ sa nesmie povoliť členským štátom prijať opatrenia, ktoré porušujú chartu¹³⁹.

- Podľa príslušnej judikatúry, ktorá doteraz vznikla, k tejto situácii prakticky dochádza vtedy, keď vnútroštátne opatrenia:
 - možno považovať za diskriminačné na základe štátnej príslušnosti v zmysle článku 18 ZFEÚ,
 - možno považovať za obmedzujúce voľný pohyb občanov Únie (článok 21 ZFEÚ), osôb (články 45 a 49 ZFEÚ), služieb (článok 56 ZFEÚ) alebo kapitálu (článok 63 ZFEÚ) alebo za množstevné obmedzenia dovozu a vývozu (a všetky opatrenia s rovnocenným účinkom) (články 34 a 35 ZFEÚ),
 - (potenciálne) bránia občanom Únie v skutočnom požívaní podstaty práv, ktoré sa im udeľujú na základe ich postavenia občanov Únie (článok 20 ZFEÚ).
- Ak chceme zistiť, či sa s legislatívnym návrhom spája táto forma „vykonávania práva Únie“, v prvom rade je potrebné posúdiť, či sa na daný návrh vzťahuje nejaký zákaz podľa práva EÚ¹⁴⁰.

Príklad: vnútroštátna právna úprava týkajúca sa otváracieho času obchodov

Vec *Pelckmans* sa týkala belgickej právnej úpravy vzťahujúcej sa na otváracie hodiny v obchodoch, remeselných prevádzkach a sektore služieb¹⁴¹. Podľa rozhodnutia SDEÚ sa charta v tomto prípade neuplatňovala, pretože vnútroštátna právna úprava týkajúca sa otváracieho času obchodov sa bežne nepovažuje za obmedzenie voľného pohybu tovaru (články 34 a 36 ZFEÚ), ak je namierená na všetky dotknuté hospodárske subjekty vykonávajúce činnosti na území členského štátu a ak sa z právneho aj zo skutkového hľadiska rovnakým spôsobom týka predaja domácich výrobkov, ako aj výrobkov pochádzajúcich z iných členských štátov.

Obmedzenia voľného pohybu

- Vnútroštátne opatrenia, ktoré sú diskriminačné na základe štátnej príslušnosti v zmysle článku 18 ZFEÚ, ktoré obmedzujú voľný pohyb občanov Únie (článok 21

139 SDEÚ, C-235/14, *Safe Interenvios, SA/Liberbank, SA a i.*, 10. marca 2016, bod 109; SDEÚ, C-260/89, *Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE a Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou/Dimotiki Etairia Pliroforissis a Sotirios Kouvelas a Nicolaos Avdellas a i.*, 18. júna 1991, body 41 – 43; SDEÚ, C-390/12, *Robert Pflieger a i.*, 30. apríla 2014, body 30 – 37; SDEÚ, C-145/09, *Land Baden-Württemberg/Panagiotis Tsakouridis* [VK], 23. novembra 2010, bod 52.

140 SDEÚ, C-159/90, *The Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd/Stephen Grogan a i.*, 4. októbra 1991, body 27 a 31.

141 SDEÚ, C-483/12, *Pelckmans Turnhout NV/Walter Van Gestel Balen NV a i.*, 8. mája 2014, body 24 a 25.

ZFEÚ), osôb (článok 45 ZFEÚ), služieb (článok 56 ZFEÚ), kapitálu (článok 63 ZFEÚ) alebo slobodu usadiť sa (článok 49 ZFEÚ) alebo ktoré predstavujú množstevné obmedzenia dovozu a vývozu (a všetky opatrenia s rovnocenným účinkom) (články 34 a 35 ZFEÚ), sú v zásade zakázané, pokiaľ členský štát nedokáže dané obmedzenie náležite odôvodniť.

- Obmedzenie voľného pohybu je odôvodnené, ak je nevyhnutné z hľadiska legitímneho cieľa vo verejnom záujme. Pri posudzovaní odôvodniteľnosti legislatívneho návrhu podľa práva EÚ vstupuje do hry ako relevantný faktor práve charta: pri vnútroštátnych právnych úpravách, ktoré obmedzujú voľný pohyb, sa môže uplatniť výnimka/odôvodnenie, len ak sa nimi neporušujú základné práva Únie¹⁴².
- Vnútroštátne legislatívne akty predstavujúce obmedzenie voľného pohybu musia byť v súlade s chartou, aj keď sa týkajú oblastí, ktoré patria do právomoci členských štátov.

Príklad: zákaz krížoviek

Vo veci *Familiapress* bol predmetom sporu rakúsky zákon o nekalej súťaži (*Gesetz über unlauteren Wettbewerb, UWG*)¹⁴³. Tento zákon obsahoval všeobecný zákaz ponúkania darčiekov zdarma spotrebiteľom v spojení s predajom tovaru alebo poskytovaním služieb. Tento zákaz sa vzťahoval aj na vydavateľov periodík, ktorí vyzývali spotrebiteľov zúčastniť sa na žrebovaní o ceny. Istý vydavateľ novin so sídlom v Nemecku napadol zákonnosť tohto zákazu. Chcel v Rakúsku predávať tlačoviny, ktoré čitateľom ponúkali možnosť zapojiť sa do súťaží (v podobe krížoviek) o ceny. SDEÚ dospel k záveru, že zákaz predstavuje obmedzenie voľného pohybu tovaru (opatrenie s rovnocenným účinkom). Rakúsko následne muselo uviesť odôvodnenie, na ktoré sa odvoláva.

Rakúska vláda tvrdila, že cieľom prejednávanej vnútroštátnej právnej úpravy bolo zachovať diverzitu tlače. SDEÚ, ktorý mal rozhodnúť o tom, či je dané obmedzenie odôvodniteľné, posúdil otázku, či zachovanie diverzity tlače môže predstavovať závažný dôvod, ktorým možno odôvodniť obmedzenie voľného pohybu tovaru, a či bola dodržaná zásada proporcionality. Okrem toho sa uplatňoval článok 10 EDP (sloboda prejavu) ako všeobecná zásada práva Únie. SDEÚ rozhodol, že

142 SDEÚ, C-98/14, *Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft a i./Magyar Állam*, 11. júna 2015, bod 74; SDEÚ, C-201/15, *Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis)/Ypourgos Ergasias, Koinonikis Asfalisís kai Koinonikis Allilengyis [VK]*, 21. decembra 2016, bod 63.

143 SDEÚ, C-368/95, *Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH/Heinrich Bauer Verlag*, 26. júna 1997.

prejednávanej zákaz by mohol obmedziť právo na slobodu prejavu. Vyplýva z toho, že ak má byť tento zákaz odôvodniteľný podľa práva EÚ, musí spĺňať požiadavky článku 10 EDLP (tzn. že ho stanovuje zákon a že je nevyhnutný v demokratickej spoločnosti).

Bránenie v požívaní podstaty práv spojených s občianstvom EÚ

Zmluva o fungovaní Európskej únie, článok 20

Týmto sa ustanovuje občianstvo Únie. Občianom Únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu. Občianstvo Únie dopĺňa štátne občianstvo a nenahrádza ho.[...]

Tieto práva sa uplatňujú v súlade s podmienkami a obmedzeniami vymedzenými v zmluvách a opatreniami prijatými na ich vykonanie.

- Článkom 20 ZFEÚ sa v zásade zakazujú vnútroštátne opatrenia, ktoré bránia občanom Únie v skutočnom požívaní podstaty práv, ktoré sa im udeľujú na základe ich postavenia občanov Únie¹⁴⁴. Článok 20 ZFEÚ však podobne, ako je to pri ustanoveniach o voľnom pohybe, poskytuje možnosť uplatniť odôvodnenie výnimky z tohto článku.
- Členské štáty sa môžu odvolávať na výnimku najmä v súvislosti s presadzovaním verejného poriadku a ochranou verejnej bezpečnosti.
- Pri posudzovaní odôvodniteľnosti legislatívneho návrhu podľa práva EÚ vstúpuje do hry ako relevantný faktor práve charta: pri vnútroštátnom legislatívnom návrhu sa môže uplatniť výnimka/odôvodnenie, len ak sa v ňom zohľadňujú základné práva Únie¹⁴⁵.

Príklad: povolenie na pobyt pre otca občana EÚ

Pán Rendón Marín, kolumbijský štátny príslušník, mal v Španielsku dve deti, ktoré mu boli zverené do výlučnej starostlivosti. Keďže mal však záznam v registri trestov, bola mu zamietnutá žiadosť o povolenie na pobyt – táto skutočnosť by viedla k jeho nútenému odchodu zo španielskeho územia, a teda aj z územia Európskej únie, čo by znamenalo, že obidve jeho maloleté deti, ktoré mal vo

¹⁴⁴ SDEÚ, C-34/09, *Gerardo Ruiz Zambrano/Office national de l'emploi (ONEm)* [VK], 8. marca 2011; SDEÚ, C-87/12, *Kreshnik Ymeraga a i./Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, 8. mája 2013.

¹⁴⁵ SDEÚ, C-304/14, *Secretary of State for the Home Department/CS* [VK], 13. septembra 2016, bod 36; SDEÚ, C-165/14, *Alfredo Rendón Marín/Administración del Estado* [VK], 13. septembra 2016, bod 81.

výlučnej starostlivosti, by boli nútené opustiť dané územie. Vnútroštátny súd si preto vzhľadom na článok 20 ZFEÚ kládol otázku, či v takejto situácii môže vnútroštátne právo zakazovať udelenie povolenia na pobyt bez akejkoľvek možnosti výnimky. SDEÚ na jednej strane pripustil, že článok 20 ZFEÚ nebráni členským štátom odvolávať sa na verejnú bezpečnosť, no na druhej strane zdôraznil nevyhnutnosť dodržiavať článok 7 charty (rešpektovanie súkromného a rodinného života) vykladaný v spojení s povinnosťou zohľadňovať záujem dieťaťa zakotvenou v článku 24 ods. 2 charty¹⁴⁶.

Vnútroštátne legislatívne opatrenie zahŕňa prostriedky nápravy, sankcionovanie alebo presadzovanie práva, ktoré možno uplatniť v súvislosti s právnymi aktmi Únie (situácia B.3)

Vnútroštátne opatrenia, ktoré sa používajú na zaručenie uplatňovania a účinnosti právnych predpisov EÚ (sankcionovanie, prostriedky nápravy a presadzovanie práva), sa považujú za „vykonávanie práva Únie“ v zmysle článku 51 ods. 1. Ak sa tieto vnútroštátne opatrenia používajú v tomto kontexte, vzťahujú sa na ne základné práva EÚ.

Podrobnejšie informácie a konkrétne body, na ktoré treba pamätať pri takýchto opatreniach, sa nachádzajú vo vysvetlivke k situácii A.4.

Vnútroštátne legislatívne opatrenie zahŕňa právny pojem, ktorý sa používa v právnom akte EÚ (situácia B.4)

Právne akty Únie niekedy odkazujú na pojmy z vnútroštátneho práva. Základné práva EÚ sa uplatňujú na tieto vnútroštátne pojmy, ak sa používajú v spojení s predmetnými právnymi aktmi Únie alebo s vnútroštátnou právnou úpravou transponujúcou právny akt Únie¹⁴⁷.

Podrobnejšie informácie a konkrétne body, na ktoré treba pamätať pri takýchto opatreniach, sa nachádzajú vo vysvetlivkách k situácii A.5.

Vnútroštátne legislatívne opatrenie zahŕňa dobrovoľné odkazy na právo EÚ (situácia B.5)

Charta sa neuplatňuje za okolností, keď vnútroštátny zákonodarca – pri regulovaní čisto vnútroštátnych situácií – dobrovoľne odkazuje na ustanovenia alebo pojmy práva Únie.

146 SDEÚ, C-165/14, *Alfredo Rendón Marín/Administración del Estado* [VK], 13. septembra 2016, body 66 a 81.

147 Pozri napríklad SDEÚ, C-442/00, *Ángel Rodríguez Caballero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 12. decembra 2002, body 29 – 32; SDEÚ, C520/03, *José Vicente Olaso Valero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 16. decembra 2004, bod 34; SDEÚ, C-177/05, *María Cristina Guerrero Pecino/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)*, 13. decembra 2005, body 25 a 26.

Dobrovoľný odkaz na právo EÚ neznamená „vykonávanie práva Únie“

- Keď sa len odkazuje na pojmy z práva Únie, neznamená to, že vnútroštátne opatrenia tým pádom patria do rozsahu pôsobnosti práva EÚ¹⁴⁸.
- V dôsledku toho nemajú členské štáty v takejto situácii v zmysle práva Únie povinnosť rešpektovať základné práva EÚ.

Poznámka k právomoci SDEÚ

- Je potrebné poznamenať, že podľa článku 267 ZFEÚ (prejudiciálne konanie) má SDEÚ za určitých okolností právomoc vykladať ustanovenia alebo pojmy práva Únie aj vtedy, keď sa predmetná situácia priamo neriadi právom Únie (napr. ak je odkaz vnútroštátneho opatrenia na právo EÚ „priamy a bezpodmienečný“).
- Základom takeého prístupu je skutočnosť, že je v záujme právneho poriadku Únie predchádzať budúcim rozdielnym výkladom ustanovení alebo pojmov obsiahnutých v práve Únie, pretože ich výklad by mal byť jednotný bez ohľadu na okolnosti, v ktorých sa majú uplatňovať¹⁴⁹. Pri výklade ustanovení Únie môže charta predstavovať nástroj na správny výklad¹⁵⁰.

Existencia právomocí EÚ ako taká nestačí

- Samotný fakt, že predmet vnútroštátneho legislatívneho návrhu patrí do oblasti, v ktorej Európska únia disponuje právomocou, nestačí na to, aby sa uplatňovali základné práva EÚ¹⁵¹.

Vnútroštátny legislatívny návrh patrí do oblasti, v ktorej má právomoci EÚ (situácia B.6)

Samotný fakt, že vnútroštátny legislatívny návrh patrí do oblasti, v ktorej EÚ disponuje právomocou, nestačí na to, aby sa uplatňovali základné práva EÚ¹⁵².

148 SDEÚ, C-482/10, *Teresa Cicala/Regione Siciliana*, 21. decembra 2011, bod 17 a výrok rozhodnutia.

149 SDEÚ, C-28/95, *A. Leur-Bloem/Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen Amsterdam 2*, 17. júla 1997, bod 34; SDEÚ, C-482/10, *Teresa Cicala/Regione Siciliana*, 21. decembra 2011, body 17 – 20.

150 Je to zjavné aj v súvislosti s vnútroštátnym právom. Pozri FRA (2018), *Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental Rights*, stanovisko Agentúry Európskej únie pre základné práva, Viedeň, 04/2018.

151 SDEÚ, C-198/13, *Víctor Manuel Julian Hernández a i./Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante)* a i., C-198/13, 10. júla 2014, bod 46. Pozri však ďalekosiahly návrh generálnej advokátky Sharpston v jej návrhoch vo veci C-34/09 z 30. septembra 2010, bod 163.

152 SDEÚ, C-198/13, *Víctor Manuel Julian Hernández a i./Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante)* a i., 10. júla 2014, bod 46.

Príklad: španielsky zákon o zamestnaní

Vec *Poclava* sa týkala španielskej právnej úpravy stanovujúcej a regulujúcej pracovnú zmluvu na neurčitý čas zameranú na podporu podnikateľov a zahŕňajúcu ročnú skúšobnú lehotu¹⁵³. SDEÚ dospel k záveru, že aj keď ochrana pracovníkov v prípade vypovedania pracovnej zmluvy je jedným zo spôsobov, ako dosiahnuť ciele stanovené v článku 151 ZFEÚ, a zákonodarca EÚ má v tejto oblasti právomoc, podľa podmienok v článku 153 ods. 2 ZFEÚ situácie, ktoré neboli predmetom opatrení prijatých na základe uvedených článkov, nespádajú do pôsobnosti práva Únie.

- Existencia právomoci EÚ v príslušnej oblasti je relevantná, len ak sú splnené dve podmienky:
 - EÚ vykonala svoju právomoc prijatím legislatívnych opatrení,
 - vnútroštátne opatrenie patrí do presného rozsahu pôsobnosti týchto legislatívnych opatrení EÚ (podrobné vysvetlenie je pri [situácii B.1](#)).

Medzi vnútroštátnym legislatívnym návrhom a ustanoveniami práva EÚ existuje iný druh prepojenia (situácia B.7)

Základné práva EÚ sa uplatňujú, len ak z tohto prepojenia s právom Únie vyplýva, že vnútroštátny návrh zahŕňa uplatňovanie práva EÚ.

Posúdenie iných prepojení s právom EÚ z pohľadu odôvodnenia článku 51 ods. 1 charty

- Ak na základe opísaných situácií vyhodnotíte, že základné práva EÚ sa neuplatňujú, pravdepodobne to tak je.
- Ak ste však zistili nejaké iné prepojenie s právom EÚ, nedá sa vylúčiť, že toto prepojenie vedie k uplatňovaniu základných práv EÚ.
- Pri konečnom posúdení je potrebné vziať do úvahy odôvodnenie článku 51 ods. 1 charty, ktorým je dbať na to, aby základné práva EÚ neboli porušené v oblastiach činnosti Únie, či už z dôvodu činnosti Únie alebo z dôvodu vykonania práva Únie členskými štátmi (pozri [kapitolu 4](#))¹⁵⁴.

¹⁵³ SDEÚ, C-117/14, *Grima Janet Nisttahuz Poclava/Jose María Ariza Toledano (Taberna del Marqués)*, 5. februára 2015, bod 41.

¹⁵⁴ SDEÚ, C-206/13, *Cruciano Siragusa/Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo*, 6. marca 2014, bod 31.

8 Kontrola súladu s chartou

- V tejto kapitole uvádzame 11 otázok, pomocou ktorých ľahko skontrolujete, či sú vnútroštátne legislatívne návrhy v súlade so základnými právami.
- Zameriavame sa tu na základné práva EÚ ako na všeobecné zásady práva EÚ alebo ako na práva podľa charty. Základné práva EÚ možno vyjadriť aj v ustanoveniach zmluvy¹⁵⁵ alebo v sekundárnom práve EÚ¹⁵⁶. Ak legislatívny návrh patrí do rozsahu pôsobnosti takýchto ustanovení práva EÚ, mali by sa zohľadniť aj osobitné požiadavky týchto ustanovení.
- V právnej teórii a praxi sa poradie a presný rozsah krokov a otázok, ktoré je pri posudzovaní súladu s ľudskými právami potrebné prijať a zodpovedať, líšia. Ani judikatúra nie je z tohto hľadiska úplne konzistentná. Nasledujúci kontrolný zoznam nemá byť žiadnym presným návodom, má skôr slúžiť ako pomôcka pri posudzovaní rôznych aspektov ľudských práv v súvislosti s konkrétnym legislatívnym návrhom.

Fáza I: Určenie obmedzení základných práv

Charta základných práv, článok 52 ods. 1

Akékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd uznaných v tejto charte musí byť ustanovené zákonom a rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd. Za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality možno tieto práva a slobody obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.

1. Obmedzuje návrh základné práva EÚ?

- Má navrhované vnútroštátne opatrenie vplyv na práva?
- Prejdite si presný obsah príslušných základných práv s použitím zdrojov výkladu uvedených v kapitole 6. Pomôže vám to zistiť, či návrh obmedzuje výkon základných práv uznaných v charte.

155 Pozri článok 157 konsolidovaného znenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012.

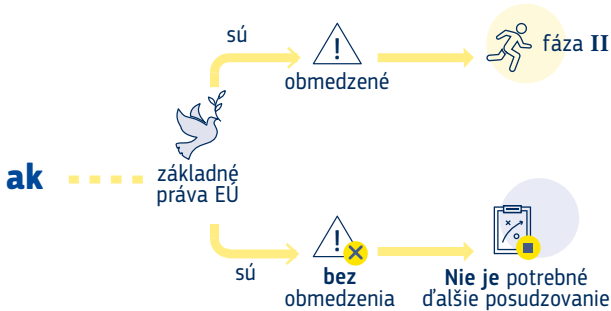
156 Pozri napríklad smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16 – 22.

Príklady: obmedzenia práv

Príkladom obmedzenia článku 15 ods. 1 charty (právo na prácu a vykonávanie slobodne zvoleného povolania) je zákaz lietať pre pilotov, ktorí dosiahli vek 65 rokov. Takýto zákaz navyše vedie k diskriminácii na základe veku (článok 21 ods. 1 charty)¹⁵⁷.

Príkladom obmedzenia výkonu práva voliť (článok 39 ods. 2 charty) je vnútroštátna právna úprava, ktorá odníma právo voliť v prípade odsúdenia v trestnom konaní¹⁵⁸.

Príkladom obmedzenia práva na rešpektovanie súkromného života (článok 7 charty) je uskutočnenie a využitie psychologického znaleckého posudku v kontexte žiadosti o medzinárodnú ochranu, pokiaľ ide o sexuálnu orientáciu žiadateľa¹⁵⁹. Je to tak aj v prípade, keď uskutočnenie psychologických testov, na ktorých sa zakladá znalecký posudok, formálne podlieha poskytnutiu súhlasu dotknutej osoby. Podľa SDEÚ je v kontexte konania o azyle potrebné konštatovať, že takýto súhlas nie je nevyhnutne slobodný, keďže je de facto vynútený pod tlakom okolností, v ktorých sa nachádzajú žiadatelia o medzinárodnú ochranu.

Príkladom obmedzenia slobody podnikania (článok 16 charty) je povinnosť určitých zdaniteľných osôb zložiť zábezpeku na registráciu na účely DPH (ktorej výška môže byť až 500 000 EUR). SDEÚ, konkrétne vo veci *BB Construct*, označil tento postup za záťaž, ktorá obmedzuje voľné využívanie finančných prostriedkov podniku, a preto zasahuje do slobody podnikania¹⁶⁰.

157 SDEÚ, C-190/16, *Werner Fries/Lufthansa CityLine GmbH*, 5. júla 2017, body 34 a 71.
 158 SDEÚ, C-650/13, *Thierry Delvigne/Commune de Lesparre Médoc a Préfet de la Gironde* [VK], 6. októbra 2015, bod 45.
 159 SDEÚ, C-473/16, *F/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, 25. januára 2018, body 52 – 54.
 160 SDEÚ, C-534/16, *Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky/BB construct s.r.o.*, 26. októbra 2017, bod 38.

Fáza II: Posúdenie, či sú obmedzenia vôbec prípustné

2. Môžu sa základné práva, na ktoré by sa daný vplyv vzťahoval, obmedzovať?

- Preverte, či sa situácia týka absolútneho práva podľa charty.
- V charte sa výslovne neurčujú práva, ktoré majú absolútny charakter. Podľa vysvetliviek k charte¹⁶¹, EDLP a judikatúry európskych súdov možno za absolútne práva považovať ľudskú dôstojnosť (článok 1 charty)¹⁶², zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu (článok 4 charty)¹⁶³, zákaz otroctva a nútených prác (článok 5 ods. 1 a 2 charty)¹⁶⁴, vnútornú slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania (článok 10 ods. 1 charty)¹⁶⁵, prezumpciu neviny a právo na obhajobu (článok 48 charty)¹⁶⁶, zásadu zákonnosti (článok 49 ods. 1 charty)¹⁶⁷ a právo nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin (článok 50 charty)¹⁶⁸.

161 Podľa vysvetliviek k charte je zmysel a rozsah pôsobnosti článku 4, článku 5 ods. 1 a 2, článku 10 ods. 1, článku 48 a článku 49 ods. 1 charty rovnaký ako v prípade zodpovedajúcich článkov Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDLP).

162 Podľa vysvetliviek žiadne právo priznané v charte nesmie byť použité na poškodenie dôstojnosti inej osoby a dôstojnosť ľudskej osoby je súčasťou podstaty práv priznaných v charte. Musí sa preto rešpektovať, a to aj v prípade obmedzenia iného práva.

163 Zodpovedá článku 3 EDLP. Toto ustanovenie neobsahuje obmedzujúcu doložku. V článku 15 ods. 2 EDLP sa okrem toho výslovne uvádza, že od neho nemožno odstúpiť (článok 15 sa zaoberá odstúpením vo výnimočných situáciách).

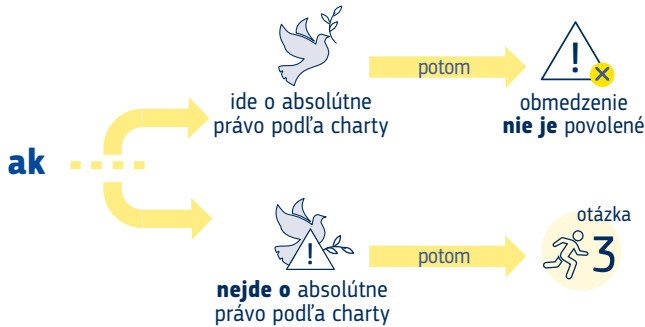
164 Zodpovedá článku 4 EDLP. Toto ustanovenie neobsahuje obmedzujúcu doložku. V článku 15 ods. 2 EDLP sa okrem toho výslovne uvádza, že od neho nemožno odstúpiť.

165 Zodpovedá článku 9 ods. 1 EDLP. Podľa tohto ustanovenia môže byť za určitých podmienok obmedzená iba sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru. Treba však poznamenať, že v článku 15 EDLP sa neuvádza, že od článku 9 ods. 1 nemožno odstúpiť.

166 Zodpovedá článku 6 ods. 2 a 3 EDLP. Tieto ustanovenia neobsahujú obmedzujúcu doložku. Treba však poznamenať, že v článku 15 EDLP sa neuvádza, že od článku 6 ods. 2 a 3 nemožno odstúpiť.

167 Zodpovedá článku 7 ods. 1 EDLP. Toto ustanovenie neobsahuje obmedzujúcu doložku. V článku 15 ods. 2 EDLP sa okrem toho výslovne uvádza, že od neho nemožno odstúpiť.

168 Ako sa podotýka vo vysvetlivkách k článku 50, podľa článku 4 Protokolu č. 7 k EDLP od zásady *ne bis in idem* nemožno odstúpiť.

3. Sú obmedzenia stanovené zákonom?

- Skontrolujte, či obmedzenia sú alebo nie sú stanovené zákonom; môžu sa stanovovať buď vo vnútroštátnom práve¹⁶⁹, alebo v právnych aktoch EÚ¹⁷⁰.
- Skontrolujte, či sú obmedzenia primerane prístupné a predvídateľné. Predvídateľnosť predstavuje hlavné kritérium pri vypracúvaní návrhov právnych aktov a je podrobne rozpracovaná v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva.

Príklad: prístupnosť a predvídateľnosť

Akt je prístupný, ak bol riadne uverejnený (právne predpisy EÚ sa napríklad uverejňujú v *Úradnom vestníku Európskej únie*). V rámci predvídateľnosti sa vyžaduje, aby bol akt formulovaný dostatočne presne na to, aby mohol občan prispôsobiť svoje správanie norme. Občania musia byť schopní v primeranej miere predvídať dôsledky, ktoré z daného právneho predpisu vyplývajú. V právnom predpise sa takisto musí dostatočne jasne uvádzať rozsah akejkoľvek diskrečnej právomoci udelenej príslušným orgánom vykonávajúcim daný právny predpis¹⁷¹.

¹⁶⁹ Pozri napríklad SDEÚ, C-650/13, *Thierry Delvigne/Commune de Lesparre Médoc a Préfet de la Gironde* [VK], 6. októbra 2015, bod 47.

¹⁷⁰ Napríklad v nariadení EÚ alebo v smernici EÚ: SDEÚ, C-190/16, *Werner Fries/Lufthansa CityLine GmbH*, 5. júla 2017, bod 37; SDEÚ, C-601/15 PPU, *J. N./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* [VK], 15. februára 2016, bod 51.

¹⁷¹ ESLP, *Sunday Times/Spojené kráľovstvo*, č. 6538/74, 26. apríla 1979, bod 49; ESLP, *Malone/Spojené kráľovstvo*, č. 8691/79, 2. augusta 1984, bod 68.

4. Zaručuje sa rešpektovanie podstaty predmetného základného práva?

- Skontrolujte, či nie je dotknutá podstata¹⁷² predmetného práva. Ohrozuje sa obmedzením právo ako také? Rešpektuje sa v rámci obmedzenia skutočná podstata predmetného práva?
- Je pravdepodobné, že obmedzením sa právo ako také neohrozí, ak sa jeho výkon obmedzuje za presne vymedzených a pevne stanovených okolností¹⁷³.

Príklad: právo na rešpektovanie súkromného života (článok 7 charty)

Vo veci *Schrems a Digital Rights* SDEÚ dospel k záveru, že právne predpisy, ktoré umožňujú verejným orgánom všeobecný prístup k obsahu elektronických komunikácií, ohrozujú podstatu základného práva na rešpektovanie súkromného života, ktoré sa zaručuje v článku 7 charty¹⁷⁴.

Príklad: právo na účinný prostriedok nápravy (článok 47 charty)

Vo veci *Schrems* SDEÚ dospel k záveru, že právne predpisy, ktoré jednotlivcovi neumožňujú uplatniť právne prostriedky nápravy s cieľom získať prístup k osobným údajom, ktoré sa ho týkajú, alebo dosiahnuť opravu alebo vymazanie týchto údajov, nerešpektujú podstatu práva na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces, ktoré sú zakotvené v článku 47 charty¹⁷⁵.

Príklad: právo občanov Únie voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu (článok 39 ods. 2 charty)

Vec *Delvigne* sa týkala vnútroštátnej právnej úpravy, ktorou sa odníma právo voliť v prípade odsúdenia v trestnom konaní¹⁷⁶. SDEÚ dospel k záveru, že toto obmedzenie výkonu práva zaručeného v článku 39 ods. 2 charty rešpektuje

172 SDEÚ používa aj výrazy ako „skutočná podstata“, „samotná podstata“ a „samotný princíp“; pozri napríklad SDEÚ, spojené veci C-379/08 a C-380/08, *Raffinerie Mediterranee (ERG) SpA, Polimeri Europa SpA a Syndial SpA/Ministero dello Sviluppo economico a i. (C-379/08) a ENI SpA/Ministero Ambiente e Tutela del Territorio e del Mare a i. (C-380/08)* [VK], 9. marca 2010, bod 88.

173 Pozri napríklad SDEÚ, C-258/14, *Eugenia Florescu a i./Casa Județeană de Pensii Sibiu a i.* [VK], 13. júna 2017, bod 55; SDEÚ, C-190/16, *Werner Fries/Lufthansa CityLine GmbH*, 5. júla 2017, body 38 a 75; SDEÚ, C-524/15, *Trestné konanie proti Luca Mencí* [VK], 20. marca 2018, bod 43

174 SDEÚ, C-362/14, *Maximillian Schrems/Data Protection Commissioner* [VK], 6. októbra 2015, bod 94.

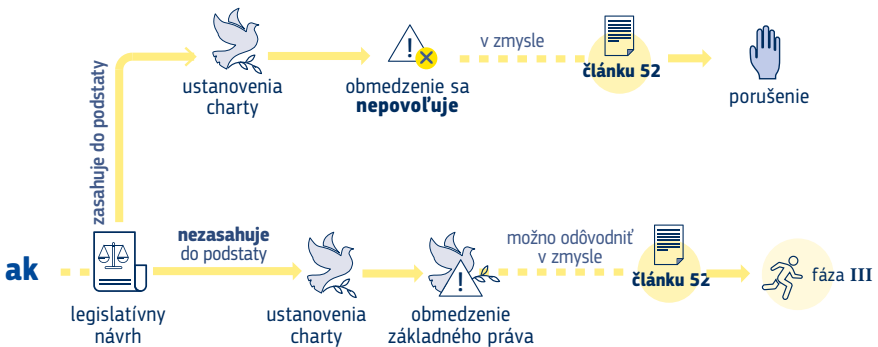
175 *Tamže*, bod 95.

176 SDEÚ, C-650/13, *Thierry Delvigne/Commune de Lesparre Médoc a Préfet de la Gironde* [VK], 6. októbra 2015, bod 48.

podstatu tohto práva. Uvedené obmedzenie neohrozilo toto právo ako také, pretože jeho účinkom bolo vylúčiť niektoré osoby zo skupiny osôb majúcich právo voliť vo voľbách do Parlamentu, za osobitných podmienok a z dôvodu ich správania, pokiaľ boli uvedené podmienky splnené.

Príklad: právo každého na prácu a vykonávanie slobodne zvoleného povolania (článok 15 ods. 1 charty)

Vo veci *Fries* SDEÚ posudzoval platnosť nariadenia EÚ spôsobujúceho obmedzenie slobodnej voľby povolania držiteľov preukazu spôsobilosti pilota, ktorí dosiahli vek 65 rokov, pretože títo držiteľia už nemôžu odo dňa dosiahnutia veku 65 rokov vykonávať povolanie pilota v oblasti obchodnej leteckej dopravy¹⁷⁷. Toto obmedzenie nezasahovalo do samotnej podstaty slobodnej voľby povolania, pretože iba ukladalo niektoré obmedzenia pracovnej činnosti držiteľov preukazu spôsobilosti pilota, ktorí dosiahli vek 65 rokov.

Fáza III: Posúdenie, či obmedzenia možno alebo nemožno odôvodniť

5. Sleduje sa obmedzeniami legitímny cieľ?

- Čo je cieľom obmedzenia?

¹⁷⁷ SDEÚ, C-190/16, *Werner Fries/Lufthansa CityLine GmbH*, 5. júla 2017, bod 38.

- Overte, či je daný cieľ legitímny. Zodpovedá cieľom všeobecného záujmu alebo potrebe chrániť práva a slobody iných? SDEÚ sa k posudzovaniu legitímnosti cieľa postavil zoširoka¹⁷⁸.
- Koexistencia viacerých cieľov nepredstavuje prekážku legitímnosti cieľa¹⁷⁹.
- Skontrolujte, či súdy dokážu alebo nedokážu identifikovať legitímny cieľ na účely preskúmania: sledovaný cieľ musí jasne vyplývať buď z opatrenia samotného, alebo z iných prvkov všeobecného kontextu dotknutého opatrenia.

Príklad: právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života (článok 7 charty)

V súvislosti so žiadosťou o azyl môže byť zásah do súkromného života žiadateľa odôvodnený hľadaním informácií, ktoré umožňujú posúdiť jeho skutočnú potrebu medzinárodnej ochrany. V tejto veci sa zásah týkal posúdenia vyhlásení žiadateľa o medzinárodnú ochranu týkajúcich sa jeho sexuálnej orientácie¹⁸⁰.

Príklad: sloboda podnikania (článok 16 charty)

V súvislosti s DPH môže byť zásah do slobody podnikania osoby odôvodnený legitímnymi cieľmi zabezpečenia riadneho výberu tejto dane a zabránenia daňovým podvodom¹⁸¹. V tejto veci sa zásah týkal požadovania zábezpeky na účely registrácie na DPH.

6. Je obmedzenie vhodné na riešenie identifikovaného problému?

- Skontrolujte vhodnosť daného obmedzenia. Je obmedzenie vhodné na splnenie sledovaného cieľa?

178 Ako „legitímne“ boli uznané napríklad tieto ciele: zavedenie spoločnej organizácie trhu (SDEÚ, vec 44/79, *Liselotte Hauer/Land Rheinland-Pfalz*, 13. decembra 1979); ochrana verejného zdravia a verejnej bezpečnosti (SDEÚ, C-293/97, *The Queen/ Secretary of State for the Environment, Minister of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte: H. A. Standley a i.*, 29. apríla 1999; a požiadavky týkajúce sa medzinárodnej bezpečnosti (SDEÚ, spojené veci C-402/05 P a C-415/05 P, *Yassin Abdullah Kadi a Al Barakaat International Foundation/ Rada Európskej únie a Komisia Európskych spoločenských [VK]*, 3. septembra 2008). Dôvody čisto hospodárskej povahy, napríklad podpora národného hospodárstva alebo jeho riadne fungovanie, však nemôžu odôvodniť prekážky zakázané v právnych predpisoch EÚ (SDEÚ, C-201/15, *Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis)/Ypourgos Ergasias, Koinonikis Asfalisís kai Koinonikis Allilengyis [VK]*, 21. decembra 2016, bod 72).

179 SDEÚ, spojené veci C-159/10 a C-160/10, *Gerhard Fuchs (C-159/10) a Peter Köhler (C-160/10)/ Land Hessen*, 21. júla 2011, bod 44.

180 SDEÚ, C-473/16, *F/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, 25. januára 2018, bod 58.

181 SDEÚ, C-534/16, *Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky/BB construct s.r.o.*, 26. októbra 2017, bod 39.

- Skontrolujte vnútornú koherentnosť: Právna úprava je spôsobilá zaručiť dosiahnutie uvedeného cieľa len vtedy, ak zodpovedá úsiliu dosiahnuť ho koherentne a systematicky¹⁸².
- Skontrolujte, či výnimky z ustanovení zákona môžu alebo nemôžu v určitých prípadoch narušiť jeho koherentnosť, najmä ak svojím rozsahom vedú k opačnému výsledku, ako je cieľ sledovaný uvedeným zákonom¹⁸³.

7. Prekračuje obmedzenie rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa? Sú k dispozícii nejaké opatrenia, ktoré by do základných práv zasahovali menej?

- Skontrolujte nevyhnutnosť obmedzenia. Existujú alternatívne riešenia?
- Ak sa ponúka výber medzi viacerými primeranými opatreniami, je potrebné prikloniť sa k najmenej obmedzujúcemu, čiže k opatreniu, ktoré najmenej zasahuje do dotknutého základného práva¹⁸⁴.

8. Sú obmedzenia primerané sledovanému cieľu?

- Spôsobené znevýhodnenie nesmie byť neprimerané sledovanému cieľu¹⁸⁵.
- Opatrenie by osobám dotknutým obmedzením vo vzťahu k sledovanému cieľu nemalo ukladať neprimeranú a nadmernú záťaž¹⁸⁶.
- Záujem o dosiahnutie legitímneho cieľa a zásah do predmetného základného práva je potrebné vyvážiť.

¹⁸² SDEÚ, C-190/16, *Werner Fries/Lufthansa CityLine GmbH*, 5. júla 2017, bod 48.

¹⁸³ *Tamže*.

¹⁸⁴ SDEÚ, C-134/15, *Lidl GmbH & Co. KG/Freistaat Sachsen*, 30. júna 2016, bod 33; SDEÚ, C-189/01, *H. Jippes, Afdeling Groningen van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren a Afdeling Assen en omstreken van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren/Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 12. júla 2001, bod 81.

¹⁸⁵ SDEÚ, spojené veci C-92/09 a C-93/09, *Volker und Markus Schecke GbR (C-92/09) a Hartmut Eifert (C-93/09)/Land Hessen* [VK], 9. novembra 2010, body 76 a 77; SDEÚ, C-189/01, *H. Jippes, Afdeling Groningen van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren a Afdeling Assen en omstreken van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren/Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, 12. júla 2001, bod 81.

¹⁸⁶ SDEÚ, C-258/14, *Eugenia Florescu a i./Casa Județeană de Pensii Sibiu a i.*[VK], 13. júna 2017, bod 58.

- V prípade, že ide o viaceré základné práva, je potrebné zachovať súlad požiadaviek spojených s ochranou týchto jednotlivých základných práv a dosiahnuť medzi nimi spravodlivú rovnováhu¹⁸⁷.

Príklad práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (článok 7 charty)

Vo veci *F. SDEÚ* dospel k záveru, že uskutočnenie a využitie psychologického znaleckého posudku, v súvislosti so žiadosťou o medzinárodnú ochranu, týkajúceho sa sexuálnej orientácie žiadateľa bolo neprimerané vo vzťahu k sledovanému cieľu, keďže závažnosť zásahu do práva na rešpektovanie súkromného života, ktorý predstavoval, nemožno považovať za primeranú k prínosu, ktorý by prípadne mohol mať pre posudzovanie skutočností a okolností podľa príslušnej smernice, teda smernice 2011/95/EÚ¹⁸⁸.

Príklad slobody podnikania (článok 16 charty)

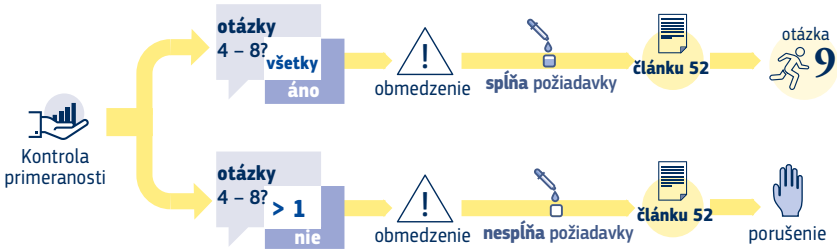
Vo veci *BB Construct SDEÚ* stanovuje prvky, ktoré sa musia zohľadniť pri posudzovaní toho, či sú vnútroštátne právne predpisy vyžadujúce zábezpeku na registráciu na DPH nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorým je zabezpečiť riadny výber DPH a zabrániť daňovým podvodom¹⁸⁹. Relevantným faktorom je skutočnosť, že výška zábezpeky sa automaticky vypočíta pomocou systému informačných technológií, pričom túto sumu nie je možné upravovať. V niektorých prípadoch by to mohlo viesť k výsledku, ktorý by prekračoval rámec nevyhnutný na zabezpečenie riadneho výberu DPH a zabránenie daňovým podvodom. Zásada proporcionality si vyžaduje, aby bola výška požadovanej zábezpeky primeraná riziku budúcich nedoplatkov a výške predchádzajúcich daňových dlhov.

187 SDEÚ, C-283/11, *Sky Österreich GmbH/Österreichischer Rundfunk* [VK], 22. januára 2013, bod 60; SDEÚ, C-275/06, *Productores de Música de España (Promusicae)/Telefónica de España SAU* [VK], 29. januára 2008, body 65 a 66.

188 SDEÚ, C-473/16, *F/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, 25. januára 2018, body 59 – 69.

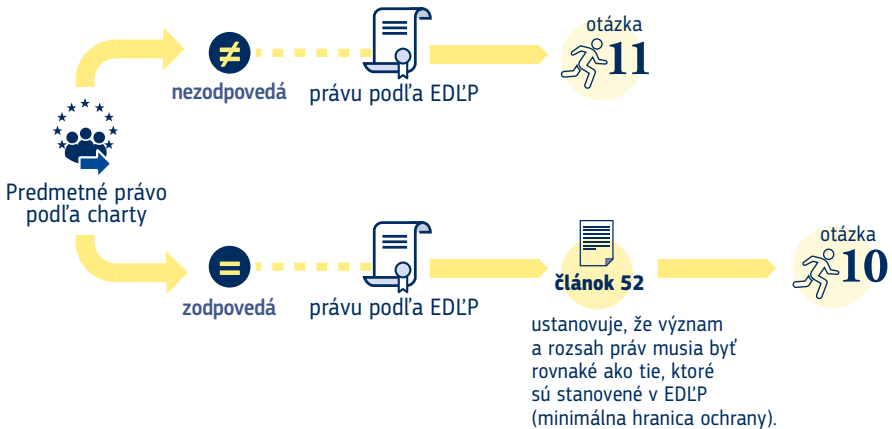
189 SDEÚ, C-534/16, *Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky/BB construct s.r.o.*, 26. októbra 2017, body 40 – 42.

V predmetnej veci vnútroštátny súd skonštatoval, že uvedená zábezpeka zodpovedá sume 500 000 EUR a vzhľadom na svoju výšku môže BB construct donútiť k tomu, že bude musieť vyhlásiť svoju platobnú neschopnosť. SDEÚ dospel k záveru, že zloženie zábezpeky, ktoré vzhľadom na jej výšku neodôvodnene zbavuje dotknutú spoločnosť jej zdrojov hneď od jej založenia a bráni jej v tom, aby začala svoju hospodársku činnosť, zjavne neprimerane zasahuje do slobody podnikania.

9. Zodpovedá predmetné právo charty právu zaručenému v EDĽP?

- Prečítajte si vysvetlivky k charte týkajúce sa predmetného práva a zoznam uvedený vo vysvetlivkách k článku 52 ods. 3 charty. Pozri prílohu.

10. Sú obmedzenia v súlade s EDĽP?

- Pri stanovovaní obmedzení práv zodpovedajúcich právam podľa EDĽP je potrebné dodržiavať normy stanovené podrobnými obmedzeniami ustanovenými v EDĽP.

- Skontrolujte EDLP a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, aby ste zistili, či je obmedzenie povolené.

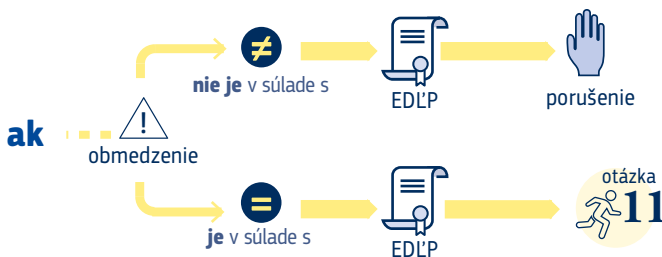
Príklad: právo na slobodu prejavu

Článok 10 EDLP (sloboda prejavu) obsahuje podrobne vymedzené dôvody na obmedzenie tejto slobody. Za legitímne ciele odôvodňujúce obmedzenia príslušného práva charty sa teda môžu považovať iba tieto dôvody (článok 11).

Príklad: právo na slobodu

Vec *Al Chodor* sa týkala posúdenia obmedzenia výkonu základného práva na slobodu zakotveného v článku 6 charty, ktorý zodpovedá článku 5 EDLP¹⁹⁰. SDEÚ preto vec postúpil Európskemu súdu pre ľudské práva, podľa ktorého musí byť akékoľvek obmedzenie slobody zákonné nielen v tom zmysle, že musí mať právny základ vo vnútroštátnom práve, ale táto zákonnosť sa musí týkať aj kvality zákona a znamená, že vnútroštátny zákon, ktorý povoľuje obmedzenie slobody, musí byť pri svojom uplatňovaní dostatočne dostupný, presný a predvídateľný, aby sa zabránilo akejkoľvek hrozbe svojvoľnosti.

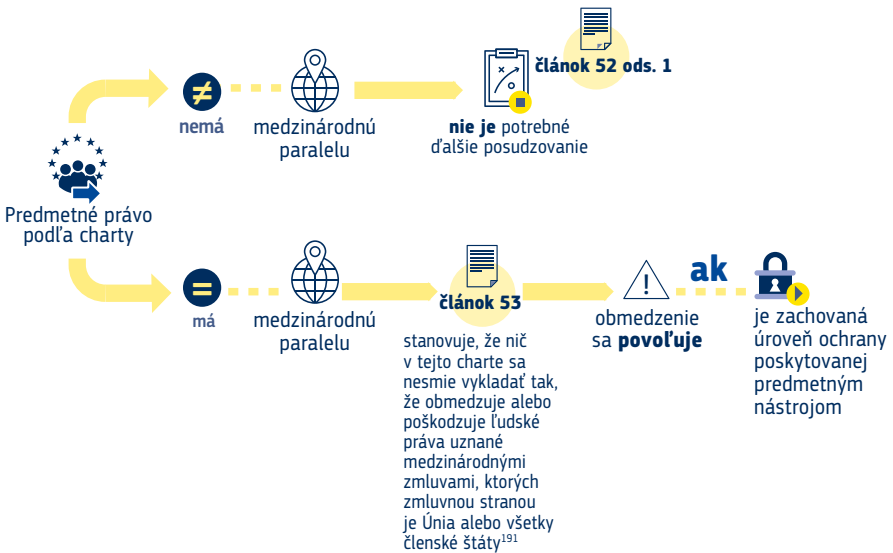
Vec *Al Chodor* sa týkala zaistenia žiadateľov o azyl. SDEÚ dospel k záveru, že išlo o vážny zásah do práva týchto žiadateľov na slobodu, ktorý podliehal povinnosti dodržiavať prísne záruky, t. j. existenciu právneho základu, zrozumiteľnosť, predvídateľnosť, dostupnosť a ochranu pred svojvoľnosťou. V predmetnej veci rozhodol, že tieto požiadavky možno splniť iba na základe všeobecne záväzného právneho predpisu.

¹⁹⁰ SDEÚ, C-528/15, *Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie/ Salah Al Chodor a i.*, 15. marca 2017, body 37 – 47.

11. Existuje v prípade predmetných práv zaručených chartou rovnocenné ustanovenie v rámci iných nástrojov v oblasti ľudských práv, ktorých zmluvnou stranou je Únia alebo všetky členské štáty?

- Skontrolujte, či ide o rovnocenné ustanovenia. Pozrite si prehľad takýchto práv v prílohe.
- Skontrolujte, či je alebo nie je dodržaná úroveň ochrany tohto rovnocenného ustanovenia.

¹⁹¹ Prehľad o tom, ktoré členské štáty už ratifikovali najvýznamnejšie dohovory o ľudských právach, je k dispozícii na webovom sídle agentúry FRA (na úrovni OSN a na úrovni Rady Európy).

Príloha: Prehľad práv vyplývajúcich z charty

Na základe vysvetliviek k charte sa v tejto prílohe uvádza prehľad 50 základných práv vyplývajúcich z charty, pričom sa zasadujú do kontextu nástrojov Rady Európy a OSN v oblasti ľudských práv, ako aj zdrojov práva EÚ a vnútroštátneho práva.

A. Zodpovedajúce ustanovenia EDĽP

- V súlade s článkom 52 ods. 3 charty má byť zmysel a rozsah (vrátane povolených obmedzení) zodpovedajúcich práv vyplývajúcich z charty rovnaký ako zmysel a rozsah práv stanovených v EDĽP (vrátane protokolov).
- Preto sa v prehľade uvádzajú príslušné články EDĽP na základe:
 - vysvetliviek k charte v súvislosti s každým ustanovením a
 - vysvetliviek k charte v súvislosti s článkom 52 ods. 2.

B. Rovnocenné ustanovenia v iných nástrojoch ľudských práv

- Podľa článku 53 charty je potrebné zachovávať úroveň ochrany uznanú inými nástrojmi ľudských práv, ktorých zmluvnou stranou je Únia alebo všetky členské štáty.
- Z tohto dôvodu sa v prehľade uvádzajú rovnocenné ľudské práva v iných nástrojoch ľudských práv, ktorých zmluvnou stranou je Únia alebo všetky členské štáty. Tieto zdroje sa niekedy uvádzajú aj vo vysvetlivkách k charte, čo však nie je pravidlom.
- Ak sa zdroj vo vysvetlivkách k charte neuvádza, predmetné ustanovenie je označené hviezdíčkou(*).

C. Príslušné právne zdroje EÚ a vnútroštátne právne zdroje

- Podľa článku 52 ods. 2 charty sa práva uznané v tejto charte, ktoré sú predmetom ustanovení zmlúv, majú vykonávať za podmienok a v medziach vymedzených týmito zmluvami. Preto sa tieto ustanovenia v prehľade uvádzajú, ak sa na ne odkazuje vo vysvetlivkách k charte.
- V prehľade sa takisto uvádzajú odkazy na ustanovenia sekundárneho práva EÚ vo vysvetlivkách k charte. Ďalšie odkazy sú k dispozícii na Charterpedii.
- Uvádzajú sa v ňom aj práva, ktoré podľa vysvetlení k charte zodpovedajú vnútroštátnym ústavným tradíciám. Podľa článku 52 ods. 4 charty sa tieto práva musia vykladať v súlade s týmito tradíciami.
- Uvádzajú sa v ňom odkazy na vnútroštátne právo uvedené vo vysvetlivkách k charte.
- Uvádzajú sa v ňom rôzne informácie vychádzajúce z vysvetliviek k charte, napríklad či je právo špecifické pre EÚ (napr. právo voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu).

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
1	ľudská dôstojnosť		článok 1 ICCPR; článok 1 ICESCR; článok 17 CRPD	judikatúra SDEÚ
2 (1)	právo na život	článok 2	článok 6 ods. 1 ICCPR; článok 10 CRPD; článok 6 CRC	
2 (2)	zákaz trestu smrti	článok 1 a 2 P6; P13-1	článok 6 ods. 2 – 6 ICCPR; ICCPR-OP2	
3	právo na nedotknuteľnosť osoby	Dohovor o ľudských právach a biomedicíne (ETS 164 a dodatkový protokol ETS 168) [*]	článok 7 ICCPR; článok 7 ods. 1 písm. g) štatútu Medzinárodného trestného súdu prijatého v Ríme 17. júla 1998 [*]	judikatúra SDEÚ

- 1 Na tieto ustanovenia EDLP sa odkazuje aj vo vysvetlivkách k charte (s výnimkou článkov 20 a 23 charty, v prípade ktorých sa vo vysvetlivkách na EDLP neodkazuje).
- 2 Poskytuje sa iba výber príslušných ustanovení. Do úvahy sa berú iba základné dohovory o ľudských právach, ktoré ratifikovalo všetkých 28 členských štátov EÚ (výnimka: ESC a ESC 96).
- 3 Poskytuje sa iba výber príslušných ustanovení. Do úvahy sa berú iba základné dohovory o ľudských právach, ktoré ratifikovalo všetkých 28 členských štátov EÚ (výnimka: OPCRC – SC podpísalo 28, ale ratifikovalo iba 27 členských štátov).

* Ustanovenia, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte, sú označené hviezdíčkou (*).

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDĽP (vrátane opčných protokolov) ¹⁾	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²⁾	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³⁾	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
4	článok 3 zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu	ECPT	článok 7 ICCPR; CAT článok 15 CRPD; článok 37 CRC; článok 5 písm. b) ICERD	
5 (1)	otroctvo alebo nevoľníctvo		článok 8 ICCPR	
5 (2)	nútené alebo povinné práce			
5 (3)	obchodovanie s ľuďmi	Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi	článok 8 ods. 1 a 2 ICCPR	príloha k Dohovoru o Európe, najmä článok 27 ods. 1; rámcové rozhodnutie EÚ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (Ú. v. ES L 203, 1.8.2002, s. 1)
6	právo na slobodu a bezpečnosť		článok 5	články 9 a 10 ICCPR; článok 14 CRPD
7	rešpektovanie súkromného a rodinného života		článok 8	článok 17 ICCPR; článok 22 CRPD; článok 16 CEDAW; článok 16 CRC; článok 5 písm. d) ICERD

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹⁾	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²⁾	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³⁾	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
8 (1)	ochrana osobných údajov	dohovor o ochrane údajov (dohovor č. 108)*		článok 16 ZFEÚ a článok 39 ZEU; smernica 95/46/ES; nariadenie č. 45/2001
8 (2)	riadny, určený účel, súhlas alebo oprávnený základ, prístup, oprava			
8 (3)	kontrola nezávislého orgánu			
9	právo uzavrieť manželstvo a právo založiť rodinu	článok 12	článok 23 ICCPR	odkaz na „vnútroštátne právne predpisy“
10 (1)	sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania	článok 9	článok 18 ICCPR; článok 14 CRC; článok 5 písm. d) ICERD	odkaz na „vnútroštátne ústavné tradície“ a „vnútroštátne právne predpisy“
10 (2)	výhrada vo svedomí	článok 9		judikatúra SDEÚ; Protokol o systéme verejnoprávneho vysielania v členských štátoch, ktorý tvorí prílohu k zmluvám; smernica Rady 89/552/ES (konkrétne jej sedemnásť odôvodnení)

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDĽP (vrátane opčných protokolov) ¹	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
11 (1)	sloboda prejavu článok 10		článok 19 ICCPR; článok 21 CRPD; článok 13 CRC; článok 5 písm. d) ICERD	
11 (2)	sloboda a pluralita médií		článok 17 CRC	judikatúra SDEÚ; Protokol o systéme verejnoprávneho vysielania v členských štátoch, ktorý tvorí prílohu k zmluvám; smernica Rady 89/552/ES (konkrétne jej sedemnáste odôvodnenie); odkaz na „právo hospodárskej súťaže“ EÚ
12 (1)	sloboda zhromažďovania a združovania	článok 11	články 21 a 22 ICCPR; článok 8 ICESCR; článok 15 CRC; článok 5 písm. d) ICERD	článok 11 Charty Spoločenstva o základných sociálnych právach pracovníkov (ďalej len: „charta Spoločenstva“)*
12 (2)	politické strany			článok 10 ods. 4 ZEÚ
13	sloboda umenia a vedeckého bádania	článok 10		odkaz na článok 1 charty

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹⁾	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²⁾	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³⁾	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
14	právo na vzdelanie	článok 2 ods. 1	článok 10 ESC*	spoločné ústavné tradície členských štátov; bod 15 charty Spoločenstva*
14 (1)	vzdelanie, odborné vzdelávanie, ďalšie vzdelávanie		článok 13 ods. 2 písm. b) ICESCR	
14 (2)	bezplatná povinná školská dochádzka		článok 13 ods. 2 písm. a) a článok 14 ICESCR	odkaz na článok 24 charty
14 (3)	vzdelávacie inštitúcie; právo rodičov		článok 13 ods. 3 ICESCR	odkaz na článok 16 charty a na „vnútroštátne právne predpisy“
15 (1)	slobodná voľba povolania a právo na prácu	článok 1 ods. 2 ESC*	článok 6 ods. 1 ICESCR; článok 27 CRPD; článok 11 CEDAW; článok 5 písm. e) ICERD	judikatúra SDEÚ; článok 156 ZFEÚ (v súvislosti s pojmom „pracovné podmienky“); odkaz na vnútroštátne právne predpisy; bod 4 charty Spoločenstva*
15 (2)	sloboda hľadať si zamestnanie, pracovať, usadiť sa a poskytovať služby			slobody zarúčené článkami 26, 45, 49 a 56 ZFEÚ

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDĽP (vrátane opčných protokolov) ¹⁾	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²⁾	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³⁾	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
15 (3)	nediskriminácia štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú povolenie pracovať	článok 19 ods. 4 ESC*		článok 153 ods. 1 písm. g) ZFEÚ; odkaz na „vnútroštátne právne predpisy“ (v súvislosti so zamestnávaním nájomníkov)
16	sloboda podnikania			judikatúra SDEÚ; článok 119 ods. 1 a 3 ZFEÚ
17	vlastnícke právo	článok 1 P ₁ ;	článok 5 písm. d) ICERD	judikatúra SDEÚ; odkaz na „sekundárne právne predpisy“ EÚ
18	právo na azyl			článok 78 ZFEÚ; protokoly týkajúce sa Spojeného kráľovstva, Írska a Dánska; protokol o azyle
19 (1)	hromadné vyhostenie	článok 4 P ₄	článok 5 ICERD; článok 13 ICCPR*	
19 (2)	ochrana v prípade vyštahovania, vyhostenia alebo extradície	článok 3*	článok 3 ECPT	článok 3 CAT; článok 22 CRC; článok 13 ICCPR
20	rovnosť pred zákonom	článok 6 a 14; článok 1 P ₁₂	článok 14 ods. 1 a článok 16 ICCPR	„všeobecná právna zásada, ktorá je obsiahnutá vo všetkých európskych ústavách“; judikatúra SDEÚ

Charta základných práv		Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
21	nediskriminácia	článok 14	článok 11 Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne, pokiaľ ide o genetické dedičstvo*; článok 3 Dohovoru o boji proti obchodovaniu s ľuďmi	ICERD; články 2 a 27 ICCPR; článok 5 CRPD; CEDAW	článok 19 ZFEÚ; odsek 2 zodpovedá článku 18 ods. 1 ZFEÚ „a musí sa uplatňovať v súlade s týmto článkom“
22	kultúrna, náboženská a jazyková rozmanitosť			článok 27 ICCPR; článok 15 ICESCR; článok 30 CRPD; článok 5 písm. e) ICERD	článok 6 ZEÚ; článok 167 ods. 1 a 4 ZFEÚ; článok 3 ods. 3 ZEÚ; článok 17 ZFEÚ
23	rovnosť medzi ženami a mužmi	článok 14; P12	článok 20 ESC 96*; článok 17 Dohovoru o boji proti obchodovaniu s ľuďmi	článok 3 ICCPR; článok 3 CEDAW	článok 3 ZEÚ; článok 8 ZFEÚ; článok 157 ZFEÚ; smernica 76/207/EHS (rovnaké zaobchádzanie s mužmi a ženami); bod 16 charty Spoločenstva*
24	práva dieťaťa			články 3, 9, 12 a 13 CRC*; článok 24 ICCPR; článok 7 CRPD; OPCRC – SC	článok 81 ZFEÚ
25	práva starších osôb		článok 23 ESC 96*		články 24 a 25 charty Spoločenstva*
26	integrácia osôb so zdravotným postihnutím		článok 15 ESC*	CRPD	bod 26 charty Spoločenstva*

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹⁾	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²⁾	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³⁾	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
27	právo pracovníkov na informácie a konzultácie v rámci podniku	článok 21 ESC 96*	dohovory MOP	články 154 a 155 ZFEÚ; smernice 2002/14/ES (porady so zamestnancami), 98/59/ES (kolektívne prepúšťanie), 2001/23/ES (prevody podnikov) a 94/45/ES (európske zamestnanecké rady); body 17 a 18 charty Spoločenstva*
28	právo na kolektívne vyjednávanie a kolektívne akcie	článok 6 ESC*		judikatúra ESPL v súvislosti s článkom 11 EDLP; odkaz na „vnútroštátne právne predpisy a prax“; body 12 – 14 charty Spoločenstva*
29	právo na prístup k službám zamestnanosti	článok 1 ods. 3 ESC*		bod 13 charty Spoločenstva*
30	ochrana v prípade bezdôvodného prepustenia	článok 24 ESC 96*	článok 5 písm. e) ICERD	smernica 2001/23/ES (prevody podnikov), smernica 80/987/EHS (platobná neschopnosť zamestnávateľa) zmenená smernicou 2002/74/ES
31 (1)	spravodlivé pracovné podmienky	článok 3 ESC*; článok 26 ESC 96*	článok 7 ICESCR; článok 5 písm. e) ICERD	smernica 89/391/EHS (bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov); „pracovné podmienky“ treba chápať v zmysle článku 156 ZFEÚ; bod 19 charty Spoločenstva*

Charta základných práv		Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
31 (2)	nejvyššia prípustná dĺžka pracovného času		článok 2 ESC*	článok 7 písm. d) ICESCR	smernica 93/104/ES (pracovný čas); bod 8 charty Spoločenstva*
32	zákaz detskej práce a ochrana mladistvých pri práci		článok 7 ESC*	článok 10 ods. 3 ICESCR	smernica 94/33/ES (ochrana mladistvých pri práci); body 20 – 23 charty Spoločenstva*
33 (1)	rodina a pracovný život		článok 16 ESC*	článok 23 ods. 1 ICCPR; článok 10 ICESCR	
33 (2)	ochrana pred prepustením		článok 8 ESC*; článok 27 ESC 96*	článok 10 ods. 2 ICESCR	smernica Rady 92/85/EHS (ochrana zdravia pri práci tehotných pracovníčok); smernica 96/34/ES o rámcovej dohode o rodičovskej dovolenke
34	sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc			články 9 – 11 ICESCR; článok 28 CRPD; článok 13 CEDAW; článok 26 CRC; článok 5 písm. e) ICERD	
34 (1)	sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc		článok 12 ESC*		články 153 a 156 ZFEU; bod 10 charty Spoločenstva*

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDĽP (vrátane opčných protokolov) ¹⁾	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²⁾	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³⁾	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
34 (2)	bydlisko alebo oprávnený pohyb v rámci EÚ	článok 12 ods. 4 a článok 13 ods. 4 ESC*		nariadenie (EHS) č. 1408/71 a nariadenie (EHS) č. 1612/68; bod 2 charty Spoločenstva*
34 (3)	boj proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe	článok 13 ESC*; články 30 a 31 ESC 96*	článok 5 písm. e) ICERD	článok 153 ZFEÚ; bod 10 charty Spoločenstva*
35	zdravotná starostlivosť	články 11 a 12 ESC*	článok 12 ICESCR; článok 25 CRPD; článok 12 CEDAW; článok 24 CRC	článok 168 ZFEÚ
36	prístup k službám všeobecného hospodárskeho záujmu			článok 14 ZFEÚ; odkaz na „vnútroštátne ustanovenia“
37	ochrana životného prostredia		článok 12 písm. b) ICESCR	článok 3 ods. 3 ZFEÚ; články 11 a 191 ZFEÚ; „vychádza z ustanovení niektorých národných ústav“
38	ochrana spotrebiteľa			článok 169 ZFEÚ

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹⁾	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²⁾	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³⁾	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
39	právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu		článok 29 CRPD; články 7 – 8 CEDAW; článok 25 ICCPR; článok 5 písm. c) ICERD	článok 20 ods. 2 a článok 22 ZFEU; článok 14 ods. 3 ZEU
40	právo voliť a byť volený vo voľbách do orgánov samosprávy obcí		článok 29 CRPD; články 7 – 8 CEDAW; článok 25 ICCPR; článok 5 písm. c) ICERD	článok 20 ods. 2 a článok 22 ZFEU
41	právo na dobrú správu vecí verejných			judikatúra SDEÚ; článok 20 ods. 2 písm. d), články 25, 296, 298 a 340 ZFEU; odkaz na článok 47 charty
42	právo na prístup k dokumentom			článok 15 ods. 3 ZFEU; nariadenie (ES) č. 1049/2001 (prístup k dokumentom);
43	európsky ombudsman			články 20 a 228 ZFEU
44	petičné právo			články 20 a 227 ZFEU
45	sloboda pohybu a pobytu		článok 12 ICCPR; článok 18 CRPD; článok 10 CRC; článok 5 písm. d) ICERD	článok 20 ods. 2 písm. a) ZFEU; judikatúra SDEÚ; články 77, 78 a 79 ZFEU
46	diplomatická a konzulárna ochrana			články 20 a 23 ZFEU

Charta základných práv		Zodpovedajúce ustanovenia EDLP (vrátane opčných protokolov) ¹	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
47 ods. 1	právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom	článok 13		článok 2 ods. 3 ICCPR; článok 13 CRPD; článok 40 ods. 2 písm. b) CRC; článok 6 ICERD	judikatúra SDEÚ; články 251 – 281 ZFEÚ
47 ods. 2	spravodlivé a verejné pojednanie	článok 6 ods. 1		článok 14 ods. 3 písm. d) ICCPR; článok 40 ods. 2 písm. b) CRC	judikatúra SDEÚ
47 ods. 3	práva pomoc (zameraná na potreby)	článok 6 ods. 1		článok 14 ods. 3 písm. d) ICCPR; článok 40 ods. 2 písm. b) CRC	
48	prezumpcia nevinny a právo na obhajobu	článok 6 ods. 2 a 3		článok 14 ods. 2 a 3 ICCPR; článok 40 ods. 2 písm. b) CRC	
49 (1) a (2)	zásady zákonnosti a primeranosti trestných činov a trestov	článok 7*		článok 15 ICCPR*; článok 40 ods. 3 CRC	odkaz na „spoločné ústavné tradície“ a judikatúra SDEÚ
49 (3)	primerané tresty				

Charta základných práv	Zodpovedajúce ustanovenia EDIP (vrátane opčných protokolov) ¹	Iné zodpovedajúce nástroje Rady Európy ²	Nástroje OSN v oblasti ľudských práv ³	Právo EÚ/vnútroštátne právo, na ktoré sa odkazuje vo vysvetlivkách k charte
50 právo nebyť sifňaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin	článok 4 P7*		článok 14 ods. 7 ICCPR	judikatúra SDEÚ; Schengenský dohovor; článok 7 Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenských

Zdroj: FRA, 2018

Index

Judikátúra Súdneho dvora Európskej únie

<i>A. Leur-Bloem/Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen</i> Amsterdam 2, C-28/95, 17. júla 1997	66
<i>Abdoulaye Amadou Tall/Centre public d'action sociale de Huy (CPAS de Huy)</i> , C-239/14, 17. decembra 2015	31
<i>Åklagaren/Hans Åkerberg Fransson</i> [VK], C-617/10, 26. februára 2013	38, 42, 56
<i>Alfredo Rendón Marín/Administración del Estado</i> [VK], C-165/14, 13. septembra 2016	64, 65
<i>Andrea Francovich a Danila Bonifaci a i./Talianska republika</i> , spojené veci C-6/90 a C-9/90, 19. novembra 1991	33
<i>Ángel Rodríguez Caballero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)</i> , C-442/00, 12. decembra 2002	31, 42, 58, 65
<i>Angelo Ferlini/Centre hospitalier de Luxembourg</i> , C-411/98, 3. októbra 2000	33
<i>Anonymi Geniki Etairia Tsimenton Iraklis (AGET Iraklis)/Ypourgos</i> <i>Ergasias, Koinonikis Asfalis kai Koinonikis Allilengyis</i> [VK], C-201/15, 21. decembra 2016	61, 63, 74
<i>Antonio Miravittles Ciurana a i./Contimark SA a Jordi Socias Gispert</i> , C-243/16, 14. decembra 2017	57
<i>Association de médiation sociale/Union locale des syndicats CGT a i.</i> [VK], C-176/12, 15. januára 2014	21, 33
<i>Aurubis Bulgaria AD/Nachalnik na Mitnitsa Stolichna</i> , C-546/09, 31. marca 2011	18, 55
<i>Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft a i./Magyar Állam</i> , C-98/14, 11. júna 2015	43, 63
<i>Berlioz Investment Fund SA/Directeur de l'administration des</i> <i>contributions directes</i> [VK], C-682/15, 16. mája 2017	42, 55
<i>Blanka Soukupová/Ministerstvo zemědělství</i> , C-401/11, 11. apríla 2013	18, 30

<i>Booker Aquacultur Ltd (C-20/00) a Hydro Seafood GSP Ltd (C-64/00)/The Scottish Ministers, spojené veci C-20/00 a C- 64/00, 10. júla 2003.....</i>	<i>41, 49</i>
<i>Brasserie du Pêcheur SA/Bundesrepublik Deutschland a The Queen/ Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd a i., spojené veci C-46/93 a C-48/93, 5. marca 1996.....</i>	<i>33</i>
<i>Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve/Moussa Abdida [VK], C-562/13, 18. decembra 2014.....</i>	<i>31</i>
<i>Claude Chartry/Belgické kráľovstvo, C-457/09, 1. marca 2011.....</i>	<i>39</i>
<i>Cruciano Siragusa/Regione Sicilia – Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo, C-206/13, 6. marca 2014.....</i>	<i>40, 60, 67</i>
<i>Daniele Annibaldi/Sindaco del Comune di Guidonia a Presidente Regione Lazio, C-309/96, 18. decembra 1997.....</i>	<i>40</i>
<i>DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH/ Bundesrepublik Deutschland, C-279/09, 22. decembra 2010.....</i>	<i>18, 20</i>
<i>Deponiezweckverband Eiterköpfe/Land Rheinland-Pfalz, C-6/03, 14. apríla 2005.....</i>	<i>40, 52</i>
<i>Dieter Krombach/André Bamberski, C-7/98, 28. marca 2000.....</i>	<i>41, 49</i>
<i>Ebony Maritime SA a Loten Navigation Co. Ltd/Prefetto della Provincia di Brindisi a i., C-177/95, 27. februára 1997.....</i>	<i>56</i>
<i>Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE a Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou/Dimotiki Etairia Pliroforissis a Sotirios Kouvelas a Nicolaos Avdellas a i., C-260/89, 18. júna 1991.....</i>	<i>42, 61, 62</i>
<i>Emiliano Torralbo Marcos/Korota SA a Fondo de Garantía Salarial, C-265/13, 27. marca 2014.....</i>	<i>38</i>
<i>Erich Stauder/City of Ulm – Sozialamt, vec 29-69, 12. novembra 1969.....</i>	<i>16</i>
<i>Eugenia Florescu a i./Casa Județeană de Pensii Sibiu a i. [VK], C-258/14, 13. júna 2017.....</i>	<i>41, 49, 72, 75</i>
<i>Európska komisia/Španielske kráľovstvo [VK], C-610/10, 11. decembra 2012.....</i>	<i>20</i>
<i>Európsky parlament/Rada Európskej únie [VK], C-540/03, 27. júna 2006.....</i>	<i>24</i>
<i>F/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, C-473/16, 25. januára 2018.....</i>	<i>69, 74, 76</i>

<i>Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky/BB construct s.r.o, C-534/16,</i> 26. októbra 2017.....	69, 74, 76
<i>Gabrielle Defrenne/Société anonyme belge de navigation aérienne</i> <i>Sabena, vec 43-75, 8. apríla 1976</i>	33
<i>Geoffrey Léger/Ministre des Affaires sociales, de la Santé et des Droits</i> <i>des femmes a Etablissement français du sang, C-528/13, 29. apríla 2015</i>	18
<i>Georg Stollwitzer/ÖBB Personenverkehr AG, C-482/16, 14. marca 2018.....</i>	31
<i>Gerardo Ruiz Zambrano/Office National de l'Emploi (ONEm) [VK],</i> <i>C-34/09, 8. marca 2011.....</i>	64
<i>Gerhard Fuchs (C-159/10) a Peter Köhler (C-160/10)/Land Hessen,</i> <i>spojené veci C-159/10 a C-160/10, 21. júla 2011.....</i>	74
<i>Grima Janet Nisttahuz Poclava/Jose María Ariza Toledano (Taberna del</i> <i>Marqués), C-117/14, 5. februára 2015</i>	61, 67
<i>H. Jippes, Afdeling Groningen van de Nederlandse Vereniging tot</i> <i>Bescherming van Dieren a Afdeling Assen en omstreken van de</i> <i>Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren/Minister van</i> <i>Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, C-189/01, 12. júla 2001</i>	75
<i>Hubert Wachauf/Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, vec</i> <i>5/88, 13. júla 1989.....</i>	49, 51
<i>Idéal tourisme SA/Belgické kráľovstvo, C-36/99,13. júla 2000.....</i>	54
<i>Impact/Minister for Agriculture and Food a i. [VK], C-268/06, 15. apríla 2008.....</i>	56
<i>International Transport Workers' Federation a Finnish Seamen's Union/</i> <i>Viking Line ABP a OÜ Viking Line Eesti, C-438/05, 11. decembra 2007.....</i>	33
<i>Internationale Handelsgesellschaft mbH/Einfuhr- und Vorratsstelle für</i> <i>Getreide und Futtermittel, vec 11-70, 17. decembra 1970.....</i>	16
<i>IR/JQ [VK], C-68/17, 11. septembra 2018.....</i>	33
<i>J. N./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie [VK], C-601/15 PPU,</i> <i>15. februára 2016.....</i>	22, 71
<i>J. Nold, Kohlen- und Baustoffgroßhandlung/Komisja Európskych</i> <i>spoločenstiev, vec 4-73, 14. mája 1974.....</i>	16

<i>Jiří Sabou/Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu [VK], C-276/12,</i> 22. októbra 2013.....	18, 41, 52
<i>Johan Piek/Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,</i> C-384/05, 11. januára 2007.....	41, 49, 50
<i>José Vicente Olaso Valero/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa), C-520/03,</i> 16. decembra 2004.....	31, 42, 58, 65
<i>Juan Carlos Sánchez Morcillo a María del Carmen Abril García/Banco</i> <i>Bilbao Vizcaya Argentaria SA, C-169/14, 17. júla 2014.....</i>	31
<i>Kreshnik Ymeraga a i./Ministre du Travail, de l'Emploi et de</i> <i>l'Immigration, C-87/12, 8. mája 2013.....</i>	64
<i>Land Baden-Württemberg/Panagiotis Tsakouridis [VK], C-145/09,</i> 23. novembra 2010.....	42, 62
<i>Ledra Advertising Ltd a i./Európska komisia a Európska centrálna banka</i> <i>(ECB) [VK], spojené veci C-8/15 P až C-10/15 P, 20. septembra 2016.....</i>	38
<i>Lidl GmbH & Co. KG/Freistaat Sachsen, C-134/15, 30. júna 2016.....</i>	75
<i>Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras/Gintaras</i> <i>Dockevičius a Jurgita Dockevičienė, C-587/15, 15. júna 2017.....</i>	41, 49
<i>Liliana Tudoran a i./SC Suport Colect SRL, C-92/14, 3. júla 2014.....</i>	39
<i>Liselotte Hauer/Land Rheinland-Pfalz, vec 44/79, 13. decembra 1979.....</i>	74
<i>M. G. Eman a O. B. Sevinger/College van burgemeester en wethouders</i> <i>van Den Haag [VK], C-300/04, 12. septembra 2006.....</i>	33, 41, 49
<i>María Cristina Guerrero Pecino/Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),</i> C-177/05, 13. decembra 2005.....	42, 58, 65
<i>Maribel Dominguez/Centre informatique du Centre Ouest Atlantique</i> <i>a Préfet de la région Centre [VK], C-282/10, 24. januára 2012.....</i>	52
<i>Marie Landtová/Česká správa sociálního zabezpečení, C-399/09, 22. júna 2011.....</i>	31
<i>Mario Vital Pérez/Ayuntamiento de Oviedo, C-416/13, 13. novembra 2014.....</i>	18
<i>Mark Alemo-Herron a i./Parkwood Leisure Ltd, C-426/11, 18. júla 2013.....</i>	31

<i>Maximillian Schrems/Data Protection Commissioner [VK], C-362/14,</i> 6. októbra 2015.....	72
<i>Michael Schwarz/Stadt Bochum, C-291/12, 17. októbra 2013.....</i>	18
<i>N. S. (C-411/10)/Secretary of State for the Home Department a M. E.</i> <i>a i. (C-493/10)/Refugee Applications Commissioner a Minister</i> <i>for Justice, Equality and Law Reform [VK], spojené veci C-411/10</i> <i>a C-493/10, 21. decembra 2011.....</i>	52
<i>Ntionik Anonymi Etaireia Emporias H/Y, Logismikou kai Paroxis Ypiresion</i> <i>Michanografisis a Ioannis Michail Pikoulas/Epitropi Kefalaiagoras,</i> <i>C-430/05, 5. júla 2007.....</i>	55, 56
<i>NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos/</i> <i>Nederlandse administratie der belastingen, vec 26-62, 5. februára 1963.....</i>	31
<i>O a S/Maahanmuuttovirasto a Maahanmuuttovirasto/L, spojené veci</i> <i>C-356/11 a C-357/1, 6. decembra 2012</i>	41
<i>Othmar Michaeler (C-55/07 a C-56/07), Subito GmbH (C-55/07 a C-56/07)</i> <i>a Ruth Volgger (C-56/07)/Amt für sozialen Arbeitsschutz</i> <i>a Autonome Provinz Bozen, spojené veci C-55/07 a C-56/07, 24. apríla 2008.</i>	16
<i>Paraskevas Louloudakis/Elliniko Dimosio, C-262/99,12. júla 2001.....</i>	55
<i>Pelckmans Turnhout NV/Walter Van Gastel Balen NV a i., C-483/12,</i> 8. mája 2014.....	39, 62
<i>Petya Milkova/Izpalnitelen direktor na Agentsiata za privatizatsia</i> <i>i sledprivatizatsionen kontrol, C-406/15, 9. marca 2017.....</i>	15, 52
<i>Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké</i> <i>policie/Salah Al Chodor a i., C-528/15, 15. marca 2017</i>	78
<i>Productores de Música de España (Promusicae)/Telefónica de España</i> <i>SAU [VK], C-275/06, 29. januára 2008</i>	76
<i>QB, C-405/10, 10. novembra 2011.....</i>	42, 55, 57
<i>Rada Európskej únie/Bank Mellat, C-176/13 P, 18. februára 2016.....</i>	20
<i>Rada Európskej únie/Bank Saderat Iran, C-200/13 P, 21. apríla 2016.....</i>	20

<i>Raffinerie Mediterranee (ERG) SpA, Polimeri Europa SpA a Syndial SpA/Ministero dello Sviluppo economico a i. (C-379/08) a ENI SpA/Ministero Ambiente e Tutela del Territorio e del Mare a i. (C-380/08) [VK], spojené veci C-379/08 a C-380/08, 9. marca 2010.....</i>	<i>72</i>
<i>Robert Pfleger a i., C-390/12, 30. apríla 2014.....</i>	<i>18, 42, 43, 62</i>
<i>Roman Angonese/Cassa di Risparmio di Bolzano SpA, C-281/98, 6. júna 2000.....</i>	<i>.....</i>
<i>Safe Interenvios, SA/Liberbank, SA a i., C-235/14, 10. marca 2016.....</i>	<i>62</i>
<i>Schindler Holding Ltd a i./Európska komisia, C-501/11 P, 18. júla 2013.....</i>	<i>22</i>
<i>Secretary of State for the Home Department/CS [VK], C-304/14, 13. septembra 2016.....</i>	<i>64</i>
<i>Seda Küçükdeveci/Swedex GmbH & Co. KG [VK], C-555/07, 19. januára 2010.....</i>	<i>32, 42, 59</i>
<i>Servet Kamberaj/Istituto per l'Edilizia Sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) a i. [VK], C-571/10, 24. apríla 2012.....</i>	<i>22</i>
<i>Sky Italia Srl/Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni, C-234/12, 18. júla 2013.....</i>	<i>18, 53</i>
<i>Sky Österreich GmbH/Österreichischer Rundfunk [VK], C-283/11, 22. januára 2013.....</i>	<i>76</i>
<i>Società italiana petroli SpA (IP)/Borsana Srl, C-2/97, 17. decembra 1998.....</i>	<i>40, 52</i>
<i>Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA/Ministry of Health, vec 283/81, 6. októbra 1982.....</i>	<i>36</i>
<i>Staatssecretaris van Justitie/Tayfun Kahveci a Osman Inan, spojené veci C-7/10 a C-9/10, 29. marca 2012.....</i>	<i>41, 49</i>
<i>Stefano Melloni/Ministerio Fiscal [VK], C-399/11, 26. februára 2013.....</i>	<i>25</i>
<i>Tele2 Sverige AB/Post- och telestyrelsen a Secretary of State for the Home Department/Tom Watson a i. [VK], spojené veci C-203/15 a C-698/15, 21. decembra 2016.....</i>	<i>22</i>
<i>Teresa Cicala/Regione Siciliana, C-482/10, 21. decembra 2011.....</i>	<i>40, 66</i>

<i>Texdata Software GmbH</i> , C-418/11, 26. septembra 2013.....	18, 38, 42, 58
<i>The Queen/ Secretary of State for the Environment, Minister of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte: H. A. Standley a i.</i> , C-293/97, 29. apríla 1999.....	74
<i>The Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd/Stephen Grogan a i.</i> , C-159/90, 4. októbra 1991.....	62
<i>Thierry Delvigne/Commune de Lesparre Médoc a Préfet de la Gironde</i> [VK], C-650/13, 6. októbra 2015.....	38, 41, 49, 69, 71, 72
<i>Thomas Pringle/Government of Ireland a i.</i> , C-370/12, 27. novembra 2012	41
<i>Toshiba Corporation a i./Úřad pro ochranu hospodářské soutěže</i> [VK], C-17/10, 14. februára 2012.....	18
<i>Trestné konania proti Magatte Gueye (C-483/09) a Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10)</i> , spojené veci C-483/09 a C-1/10, 15. septembra 2011.....	40, 61
<i>Trestné konania proti Maria Amélia Nunes a Evangelina de Matos</i> , C-186/98, 8. júla 1999.....	56
<i>Trestné konanie proti Gianpaolovi Paolettimu a i.</i> , C-218/15, 6. októbra 2016	56
<i>Trestné konanie proti Luca Menci</i> [VK], C-524/15, 20. marca 2018	72
<i>Unibet (London) Ltd a Unibet (International) Ltd/Justitiekanslern</i> [VK], C-432/05, 13. marca 2007.....	56
<i>Vera Egenberger/Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V</i> [VK], C-414/16, 17. apríla 2018	33
<i>Vereinigte Familienpress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH/Heinrich Bauer Verlag</i> , C-368/95, 26. júna 1997.....	63
<i>Víctor Manuel Julian Hernández a i./Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) a i.</i> , C-198/13, 10. júla 2014.....	40, 52, 60, 66
<i>Vino Cosimo Damiano/Poste Italiane SpA</i> , C-161/11, 22. júna 2011.....	39
<i>Vino Cosimo Damiano/Poste Italiane SpA</i> , C-20/10, štvrtok 11. novembra 2010.....	39

<i>Volker und Markus Schecke GbR (C-92/09) a Hartmut Eifert (C-93/09)/ Land Hessen [VK], spojené veci C-92/09 a C-93/09, 9. novembra 2010.....</i>	<i>75</i>
<i>WebMindLicenses kft/Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó- és Vám Főigazgatóság, C-419/14, 17. decembra 2015.....</i>	<i>38</i>
<i>Werner Fries/Lufthansa CityLine GmbH, C-190/16, 5. júla 2017.....</i>	<i>69, 71, 72, 73, 75</i>
<i>Werner Mangold/Rüdiger Helm [VK], C-144/04, 22. novembra 2005.....</i>	<i>32</i>
<i>Yassin Abdullah Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada Európskej únie a Komisia Európskych spoločností [VK], spojené veci C-402/05 P a C-415/05 P, 3. septembra 2008.....</i>	<i>74</i>

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva

<i>Andrle/Česká republika, č. 6268/08, 20. júna 2011.....</i>	<i>30</i>
<i>Malone/Spojené kráľovstvo, č. 8691/79, 2. augusta 1984</i>	<i>71</i>
<i>Sunday Times/Spojené kráľovstvo, č. 6538/74, 26. apríla 1979</i>	<i>71</i>

Právne predpisy EÚ

<i>Jedenásta Smernica Rady 89/666/EHS z 21. decembra 1989 o požiadavkách na sprístupnenie údajov týkajúcich sa pobočiek zriadených v určitom členskom štáte určitými druhmi obchodných spoločností, ktoré sa spravujú právom iného štátu, Ú. v. ES L 395, 30.12.1989, s. 36 – 39.....</i>	<i>57</i>
<i>Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 zo 14. júna 2006 o preprave odpadu, Ú. v. EÚ L 190, 12.7.2006, s. 1 – 98.....</i>	<i>57</i>
<i>Rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní, Ú. v. ES L 82, 22.3.2001, s. 1 – 4</i>	<i>61</i>
<i>Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/13/EÚ z 10. marca 2010 o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb, (smernica o audiovizuálnych službách), Ú. v. EÚ L 263, 6.10.2010.....</i>	<i>53</i>

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/13/EÚ z 10. marca 2010 o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb, Ú. v. EÚ L 95, 15.4.2010..... 53*
- Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16 – 22 15, 55, 59, 68*

Obráťte sa na EÚ

Osobne

V rámci celej EÚ existujú stovky informačných centier Europe Direct. Adresu centra najbližšieho k vám nájdete na tejto webovej stránke: https://europa.eu/european-union/contact_sk

Telefonicky alebo e-mailom

Europe Direct je služba, ktorá odpovedá na vaše otázky o Európskej únii. Túto službu môžete kontaktovať:

- prostredníctvom bezplatného telefónneho čísla: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektorí operátori môžu tieto hovory spolatňovať),
- prostredníctvom štandardného telefónneho čísla: +32 22999696, alebo
- e-mailom na tejto webovej stránke: https://europa.eu/european-union/contact_sk

Vyhľadávanie informácií o EÚ

Online

Informácie o Európskej únii sú dostupné vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie na webovej stránke Europa: https://europa.eu/european-union/index_sk

Publikácie EÚ

Publikácie EÚ, bezplatné alebo platené, si môžete stiahnuť alebo objednať z knihkupectva na webovej stránke <https://publications.europa.eu/sk/publications>. Ak chcete získať viac než jeden výtlačok bezplatných publikácií, obráťte sa na službu Europe Direct alebo vaše miestne informačné centrum (pozri https://europa.eu/european-union/contact_sk).

Právo EÚ a súvisiace dokumenty

Prístup k právnym informáciám EÚ vrátane všetkých právnych predpisov EÚ od roku 1952 vo všetkých úradných jazykoch nájdete na webovej stránke EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>

Otvorený prístup k údajom z EÚ

Portál otvorených dát EÚ (<http://data.europa.eu/euodp/sk>) poskytuje prístup k súborom dát z EÚ. Dáta možno stiahnuť a opätovne použiť bezplatne na komerčné aj nekomerčné účely.

Európska únia sa od roku 2000 opiera o vlastnú listinu práv a slobôd – Chartu základných práv. Táto charta nadobudla právnu záväznosť v roku 2009 a má rovnakú právnu hodnotu ako zmluvy o EÚ. Kto pozná základné zásady práva EÚ, dokáže väčšinou hneď vysypať z rukáva, že charta je vždy záväzná pre EÚ a pre členské štáty je záväzná len vtedy, ak „vykonávajú právo EÚ“. Skutočnosťou však je, že ani v odborných kruhoch vo všeobecnosti nevládne jednoznačné porozumenie, pokiaľ ide o otázku, čo patrí a čo nepatrí do rozsahu pôsobnosti charty. Cieľom tejto príručky je podporiť lepšie porozumenie charte, ako aj tomu, kedy je potrebné ju uplatňovať v práve a pri tvorbe politik.

FRA – AGENTÚRA EURÓPSKEJ ÚNIE PRE ZÁKLADNÉ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viedeň – Rakúsko

Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie